دوماهنامه اختصاصی
شماره ۳۳ | فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱
قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

پیام اقتصادی

بورس کالا

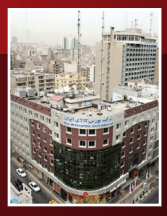

رکوردهای تاریخی بورس کالا شکسته شد

وزیر امور اقتصادی و دارایی اعلام کرد

بورس کالا تراز شفافیت در اقتصاد ایران

با آثار و گفتارهایی از رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس، رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار، مدیرعامل بورس کالای ایران، مدیرعامل فولادمبارکه اصفهان، رییس هیات مدیره انجمن ملی صنایع پلیمر و ...

نخستین همایش تجلیل از برترین‌های بورس کالا برگزار شد

گردهمایی از جنس تولید

بسم الله الرحمن الرحیم

فهرست

دوماهنامه اختصاصی
■ بورس کالا ■ فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۱ ■ شماره ۳۳
www.ime.co.ir

◂ صاحب امتیاز | شرکت بورس‌کالای ایران

◂ مدیرمسئول | حامد سلطانی نژاد

◂ زیر نظر شورای سردبیری

◂ همکاران این شماره |

◂ مینا شهنی، محمود مولایی، جواد نصرتی
راضیه احقاقی، مرضیه احقاقی، مریم میرزایی
محسن نعمتی، سودابه کیوانفر، امید امانی، رامین بیات

◂ ویراستار| امید امانی

◂ چاپخانه | انتشارات رواق روشن مهر

◂ نشانی | تهران، خیابان آیت الله طالقانی، نبش
بندر انزلی، شماره ۳۵۱

◂ تلفن | ۸۵۶۴۰۰۰۰-۲

◂ نمابر | ۸۸۳۸۳۰۰۰

◂ نخستین همایش تجلیل از برترین‌های بورس‌کالا برگزار شد

گردهمایی از جنس تولید

۲۵ اردیبهشت ماه سال ۱۴۰۱ در تقویم کاری بورس‌کالای ایران به عنوان برگزاری «نخستین همایش تجلیل از برترین‌های بورس‌کالا» ماندگار شد؛ همایشی خاطره انگیز که با استقبال بی‌نظیر همه ارکان و بخش‌های اقتصادی و تولیدی از صنایع بالادست و پایین‌دست کشور به پاس مشارکت مطلوب همه بخش‌های تولیدی در روند معاملات و ثبت رکوردهای تاریخی بورس‌کالا با محوریت سال ۱۴۰۰ برگزار شد.

۱۰

◂ عضو هیات علمی‌دانشگاه علم و صنعت

بورس‌کالا مرهم قانونی و مناسب برای بازار ملتهب خودرو

آخرین روزهای آبان سال ۹۹ بود که نمایندگان مجلس کلیات طرحی را تصویب کردند تا به واسطه آن روش جدیدی برای ورود خودرو به بازار نه تنها به خریداران ایرانی بلکه به کل دنیا معرفی شود. بر طبق تصمیم مجلسی‌ها قرار شد خودرو راه خود را به بورس‌کالا باز کند و عرضه خودروهایی که مشمول طرح هستند، از طریق بورس‌کالا انجام شود. از آن روز موافقان و مخالفان بسیاری در مقابل این طرح صف کشیدند.

۲۴

◂ گفت‌وگو با امیرحسین پورجوهری، عضو هیات مدیره دیدبان تهران

املاک پُرابهام قابلیت عرضه در بورس کالا را ندارند

۲۰۰ روز پس از حضور علیرضا زاکانی بر مسند مدیریت شهری ، شهرداری تهران گزارش عملکردی را ارائه کرد که در فهرست اعلام شده «ورود به بورس کالا برای عرضه املاک» آمده بود. در این گزارش عنوان شده بود عرضه املاک در بورس کالا یکی از اقدامات برجسته شهرداری تهران است. اقدامی که البته در ابتدای مسیر قرار دارد و هنوز این ماجرا فضای مبهمی دارد.

۴۲

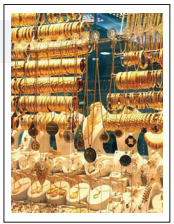

◂ توصیه محمد کشتی آرای نایب رئیس اتحادیه طلا و جواهر تهران

متقاضیان سرمایه‌گذاری در بازار طلا از مسیر بورس‌کالا وارد شوند

محمد کشتی‌آرای که در حال حاضر نایب رئیس اتحادیه طلا و جواهر تهران است بر این نکته تاکید می‌کند که راه‌یابی طلا به بورس‌کالا به هیچ عنوان تهدیدی برای فعالان صنف طلا نخواهد بود. او که بیش از ۶ دهه سابقه کار در بازار طلای کشور دارد معتقد است: صنف و طلای کشور پذیرای مشتریانی در زمینه صنعت طلا هستند و اعضای این صنف به خام‌فروشی طلا هیچ علاقه‌ای ندارند.

۵۰

◂ تلاش دولت پکن برای مهار تورم جهانی فولاد به شکست انجامید

غلبه سیگنال‌های افزایشی در زمین فولاد چین

ظرف ۳ ماه و نیم سپری شده از سال۲۰۲۲ شمش و محصولات فولادی روند و نوسان نرخ متفاوتی را در بازارهای جهانی تجربه کردند. در حالی که بهای فولاد در بازارهای آمریکا و کشورهای اروپایی در مسیر صعود نرخ و رکوردشکنی قیمت قدم برداشت؛ دولت پکن توانست از صعود قابل ملاحظه نرخ فولاد در بازار داخلی چین جلوگیری کند.

۵۴

رکوردهای تاریخی معاملات بورس‌کالا در سال ۱۴۰۰

۱
عبور ارزش کل معاملات از **۶۶۵ هزار میلیارد** تومان

رشد نسبت به سال ۹۹: **۹۰ درصد**

رکورد حجم و ارزش معاملات بازار فیزیکی

۲
دادوستد **۷۶ میلیون** تن کالا به ارزش **۶۳۰ هزار میلیارد** تومان

رشد نسبت به سال ۹۹: **حجم ۱۲۸ درصد**، **ارزش ۱۰۲ درصد**

رکورد حجم و ارزش معاملات تالار صنعتی و معدنی

۳
دادوستد **۵۷ میلیون** تن کالا به ارزش **۳۶۹ هزار میلیارد** تومان

رشد نسبت به سال ۹۹: **حجم ۳۱۹ درصد**، **ارزش ۱۲۳ درصد**

رکورد حجم و ارزش معاملات تالار پتروشیمی

۴
دادوستد **۵ میلیون و ۳۸۰ هزار** تن محصول به ارزش **۱۴۵ هزار میلیارد** تومان

رشد نسبت به سال ۹۹: **حجم ۵ درصد**، **ارزش ۷۴ درصد**

رکورد ارزش معاملات تالار فرآورده های نفتی

۵
عبور ارزش معاملات از **۱۰۷ هزار میلیارد** تومان

رشد نسبت به سال ۹۹: **۷۷ درصد**

رکورد حجم و ارزش معاملات بازار فرعی

۶ دادوستد **۳۷۴ هزار** تن محصول به ارزش **۷ هزار میلیارد** تومان

رشد نسبت به سال ۹۹: حجم **۲۰۴ درصد**، ارزش **۶۷۰ درصد**

رکورد حجم و ارزش قراردادهای اختیار معامله

۷ انعقاد **۱۸۵ هزار** قرارداد به ارزش **۹۱۰ میلیارد** تومان

رشد نسبت به سال ۹۹: حجم **۴۳۰ درصد**، ارزش **۱۵۸ درصد**

رکورد ارزش معاملات گواهی سپرده کالایی

۸ معاملات **۹ هزار** و **۸۴۶ میلیارد** تومانی

رشد نسبت به سال ۹۹: **۱۱ درصد**

رکورد حجم و ارزش معاملات صندوق‌های سرمایه‌گذاری کالایی

۹ **۲ میلیارد** و **۵۳۰ میلیون** قرارداد به ارزش **۶ هزار** و **۲۴۵ میلیارد** تومان

رشد نسبت به سال ۹۹: حجم **۶۲ درصد**، ارزش **۵ درصد**

رکورد حجم و ارزش معاملات تالار مناقصه

۱۰ **۶۸ هزار** عدد کنتور به ارزش **۴۶ میلیارد** تومان

رشد نسبت به سال ۹۹: حجم **۲۴۰ درصد**، ارزش **۵۹۰ درصد**

تقویم رویدادهای مهم بورس کالا در سال ۱۴۰۰

۱۵فروردین
آغاز معاملات گواهی سپرده برنج طارم

۲۵ فروردین
آغاز عرضه‌های صادراتی آلومینیوم

۲۷اردیبهشت
تکمیل زنجیره عرضه فولاد با عرضه منظم محصولات معدنی

۹ خرداد
آغاز عرضه‌های مستمر سیمان در بورس‌کالا و خروج این صنعت از حصار قیمت گذاری دستوری

۵ دی
آغاز معاملات گواهی سپرده کالایی در دسته حبوبات

۲۹ آذر
راه‌اندازی رسمی معاملات آتی مس و گواهی سپرده مس و میلگرد

۲۶ آبان
راه‌اندازی قراردادهای کشف پریمیوم در حوزه محصولات صنعتی با همکاری بورس‌کالا و وزارت صمت

۳ مهر
راه‌اندازی تالار اختصاصی سیمان

۲۱ دی
آغاز معاملات ثانویه ششمین صندوق سرمایه‌گذاری طلای بازار سرمایه با نماد «مثقال»

۲ اسفند
تصویب معافیت مالیات بر ارزش افزوده گواهی سپرده کالایی و انتقال آن به گیرنده نهایی کالا

۱۴ اسفند
تصویب واگذاری اموال مازاد دولتی بدون تشریفات در بورس‌کالا از سوی مجلس شورای اسلامی

۹ خرداد

شروع به‌کار خزانه بانک آینده به عنوان پنجمین خزانه بانکی

۱۲ خرداد

پذیرش تایر خودرو برای نخستین بار

۱۲ تیر

راه‌اندازی رسمی معاملات آتی واحدهای صندوق سرمایه‌گذاری طلا و معاملات سیمان

۲۶ تیر

انعقاد نخستین قرارداد بلندمدت کشف پریمیوم در حوزه پتروشیمی

۱۰ شهریور

آغاز عرضه‌های صادراتی پی‌وی‌سی از سوی پتروشیمی غدیر

۸ شهریور

ابلاغیه مهم وزارت صمت مبنی بر ممنوعیت معاملات سیمان خارج از بورس‌کالا

۲۳ مرداد

آغاز عرضه‌های صادراتی پی‌وی‌سی از سوی پتروشیمی آبادان

۱۱ مرداد

آغاز معاملات ثانویه پنجمین صندوق سرمایه‌گذاری طلای بازارسرمایه با نماد کهربا

۲۳ اسفند

عرضه شیشه جام برای نخستین بار

۲۴ اسفند

پذیرش خودروی «شاهین» گروه خودروسازی سایپا

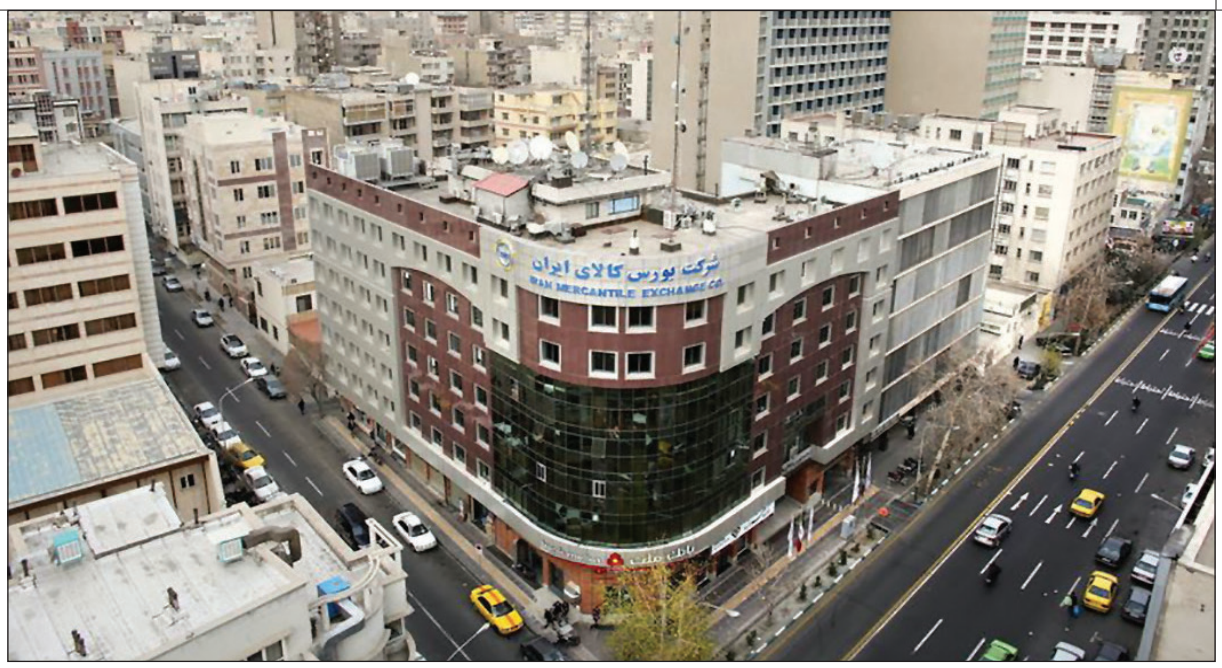

رکوردهای تاریخی بورس کالا شکسته شد

مرور معاملات بورس‌کالای ایران در سال ۱۴۰۰ بیانگر جابه‌جایی تقریبا همه رکوردهای تاریخی از سال ۸۶ یعنی زمان تاسیس بورس‌کالا تاکنون است؛ به‌طوری‌که با رشد ۹۰ درصدی ارزش کل معاملات به نسبت سال ۹۹، این متغیر مهم از ۶۶۵ هزار میلیارد تومان (همت) عبور کرد.

به گزارش پیام اقتصادی بورس‌کالا، داده کاوی‌های آماری نشان می دهد در سال ۱۴۰۰ جدای از ثبت رکوردهای جدید در حجم و ارزش معاملات به تفکیک محصول‌های مختلف، ۱۰ رکورد اصلی در ارزش کلی و معاملات بازار فیزیکی به ثبت رسید؛ به طوریکه علاوه بر ارزش کل معاملات، حجم و ارزش معاملات بازار فیزیکی، حجم و ارزش معاملات محصول‌های صنعتی، حجم و ارزش معاملات پتروشیمی، ارزش معاملات فرآورده های نفتی و حجم و ارزش معاملات بازار فرعی همگی رکورد زدند.

بازار فیزیکی و غوغای صنعتی ها

سال گذشته در مجموع بیش از ۷۶ میلیون و ۱۴۶ هزار تن انواع محصول در بازار فیزیکی بورس‌کالا مورد معامله قرار گرفت و ارزش نزدیک به ۶۳۰ هزار و ۶۷۵ میلیارد تومان را به ثبت رساند. بررسی ها حاکی است که حجم معاملات رشد ۱۲۸ درصدی و ارزش آن نسبت به سال ۹۹ دو برابر شده و افزایش ۱۰۲ درصدی داشت که بالاترین سطح رشد در تاریخ معاملات بورس‌کالا از ابتدای تاسیس تاکنون به شمار می‌رود. معامله گران در سال گذشته ۵۷ میلیون و ۴۹۷ هزار تن انواع محصولات صنعتی و معدنی را به ارزش ۳۶۹ هزار و ۸۹۸ میلیارد تومان مورد دادوستد قرار دادند که به لحاظ حجم ۳۱۹ درصد و به لحاظ ارزش ۱۲۳ درصد بیشتر از سال ۹۹ بود. در حوزه محصول های پتروشیمی نیز با ثبت رکوردهای جدید و رشد ۴/۶ درصدی حجم و ۷۴ درصدی ارزش معاملات، دادوستد ۵ میلیون و ۳۷۹ هزار تن محصول به ارزش ۱۴۵ هزار و ۳۸۰ میلیارد تومان گزارش شد.

در حوزه محصول های فرآورده‌های نفتی نیز اگر چه حجم معاملات کاهش ۱۰ درصدی داشت و به ۱۲ میلیون و ۸۹۵ هزار تن رسید اما ارزش معاملات شاهد شکسته شدن رکورد بود و با ۷۷ درصد

افزایش به ۱۰۷ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان رسید.
بازار فرعی هم رکورد زد و در سال ۱۴۰۰ بالغ بر ۳۷۴ هزار و ۳۰۳ تن انواع محصول در این بازار فروخته شد که ارزش ۷ هزار و ۱۶۶ میلیارد تومانی را رقم زد.
این گزارش می افزاید، در تالار کشاورزی نیز طبق چند سال گذشته و با رویکرد توسعه بازارهای مالی کشاورزی، در بخش فیزیکی ۶ تن زعفران به ارزش ۷۵/۸ میلیارد تومان معامله شد. در بخش معاملات شمش طلا نیز ۴۵۴ کیلوگرم طلا به ارزش ۶۵۳ میلیارد تومان مورد معامله قرار گرفت.

سهم قراردادها در بازار فیزیکی

بررسی ها نشان می دهد در سال ۱۴۰۰ معاملات در بازار فیزیکی بر پایه سه قرارداد نقدی، سلف و نسیه انجام شده که نزدیک به ۵۷/۶ میلیون تن محصول به صورت نقدی به فروش رسید و ۱۵/۵میلیون تن در قالب قرارداد سلف و ۳میلیون تن هم در قالب نسیه فروخته شدند.

سنگین وزن‌های بورس‌کالا را بشناسیم

در تالار محصول‌های صنعتی و معدنی بیشترین حجم معاملات به سیمان با ۳۴ میلیون و ۸۶۴ هزار تن اختصاص داشت، اگرچه از نظر ارزش معاملات، فولاد بیشترین سهم را داشت اما، ارزش معاملات سیمان ۱۶ هزار و ۹۰۲ میلیارد تومان بود.
فولاد با معامله ۱۴ میلیون و ۶۳۹ هزار تن در رتبه دومین سنگین وزن تالار صنعتی جای گرفت و ارزش معاملات آن به ۲۴۴ هزار میلیارد تومان رسید.
پس از فولاد، سنگ آهن بیشترین حجم را به لحاظ معاملات در تالار صنعتی به خود اختصاص داد و معامله ۵ میلیون و ۲۳۸ هزار تن از این محصول، ارزش نزدیک به ۱۵ هزار و ۲۰۳ میلیارد تومان را رقم زد.
در تالار پتروشیمی بیشترین حجم معاملات به مواد پلیمری و مواد شیمیایی اختصاص داشت. حجم معاملات مواد پلیمری نزدیک به ۳ میلیون و ۷۸۸ هزار تن به ارزش ۱۱۹ هزار و ۵۰۲ میلیارد تومان و مواد شیمیایی یک میلیون و ۵۸۷ هزار تن به ارزش ۲۵ هزار و ۸۴۰ میلیارد تومان بود.
در گروه فرآورده های نفتی، بیشترین حجم معاملات مربوط به وکیوم باتوم و سپس به قیر و لوب کات اختصاص داشت. حجم معاملات وکیوم باتوم ۵/۵ میلیون تن و ارزش آن نزدیک به ۴۰ هزار و ۹۰۶ میلیارد تومان بود. قیر با معامله ۴/۹ میلیون تنی ارزش ۴۰ هزار و ۳۷۸ میلیارد تومانی را رقم زد و عرضه کنندگان لوب کات نیز با فروش ۱/۸ میلیون تنی به ارزش معاملات ۲۰ هزار و ۲۶۴ میلیارد تومانی دست یافتند.

در بازار مشتقه بورس‌کالا چه گذشت؟

بازار مشتقه بورس‌کالا طی سال گذشته در مجموع قراردادهای آتی و اختیار معامله شاهد ثبت ۶ میلیون و ۶۸۹ هزار و ۶۶۲ قرارداد به ارزش ۱۷ هزار و ۴۶۷ میلیارد تومان بود که ۶ میلیون و ۵۰۴ هزار قرارداد آتی به ارزش ۱۶ هزار و ۵۵۷ میلیارد تومان دادوستد شد. همچنین ۱۸۵ هزار و ۳۱۹ قرارداد اختیار معامله به ارزش ۹۱۰ میلیارد تومان مورد معامله قرار گرفت.

افزایش ۶۳ درصدی قراردادها در بازارهای مالی

در بازار ابزارهای مالی بورس‌کالا نیز ۲ میلیارد و ۸۵۹ میلیون و ۷۵۱ هزار قرارداد به ارزش نزدیک به ۱۶ هزار و ۹۷۳ میلیارد تومان میان معامله گران دست به دست شد که از این تعداد بیش از ۲ میلیارد و ۵۳۰ هزار قرارداد در حوزه صندوق های سرمایه‌گذاری بود و ارزشی بالغ بر ۶ هزار و ۲۴۵ میلیارد تومان را رقم زد. در بخش صندوق‌های سرمایه‌گذاری رشد ۶۲/۲ درصدی در تعداد قرارداد و ۵ درصدی در ارزش معاملات به ثبت رسید.
همچنین ۳۲۰ میلیون و ۲۹۸ هزار گواهی سپرده کالایی به ارزش ۹ هزار و ۸۴۶ میلیارد تومان و ۸ میلیون و ۸۸۳ قرارداد سلف موازی استاندارد به ارزش ۸ هزار و ۸۰۶ میلیارد تومان در بازار ابزارهای مالی بورس‌کالا دادوستد شد. در بخش گواهی سپرده کالایی رشد ۱۴۱ درصدی در تعداد قراردادها و ۱۱/۶ درصدی در ارزش معاملات به چشم می خورد که بیش‌تر ناشی از راه‌اندازی گواهی سپرده سیمان است. بورس‌کالا در تالار معاملات مناقصه نیز شاهد رشد ۲۴۴ درصدی حجم و ۵۹۳ درصدی ارزش بود؛ به گونه ای که ۶۸ هزار و ۷۴۹ عدد کنتور برق در این تالار به ثبت رسید و ارزش ۴۶ میلیارد تومان را رقم زد.

نخستین همایش تجلیل از برترین‌های بورس‌کالا برگزار شد

گردهمایی از جنس تولید

۲۵ اردیبهشت ماه سال ۱۴۰۱ در تقویم کاری بورس‌کالای ایران به عنوان برگزاری «نخستین همایش تجلیل از برترین‌های بورس‌کالا» ماندگار شد؛ همایشی خاطره انگیز که با استقبال بی نظیر همه ارکان و بخش‌های اقتصادی و تولیدی از صنایع بالادست و پایین‌دست کشور به پاس مشارکت مطلوب همه بخش‌های تولیدی در روند معاملات و ثبت رکوردهای تاریخی بورس‌کالا با محوریت سال ۱۴۰۰ برگزار شد. سخنرانان این گردهمایی سید احسان خاندوزی وزیر امور اقتصادی و دارایی، محمدرضا پورابراهیمی رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس، مجید عشقی رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار، حامد سلطانی‌نژاد مدیرعامل بورس‌کالای ایران، محمدیاسر طیب‌نیا مدیرعامل فولاد مبارکه اصفهان، مهدی کرباسیان رئیس اسبق هیات عامل ایمیدور و سعید ترکمان، رئیس هیات‌مدیره انجمن ملی صنایع پلیمر ایران بودند و در پایان این مراسم از ۵ چهره اثرگذار و ۴۰ شرکت برتر تجلیل شد.

۶ محور مهم در نقشه راه توسعه بورس‌کالا

وزیر امور اقتصادی و دارایی در این همایش، ۶ محور مهم در نقشه راه توسعه بورس‌کالا را «عرضه اموال غیرمنقول»، «توسعه معاملات محصولات کشاورزی»، «تامین مالی تولید»، «ورود صنعت خودرو به بورس‌کالا»، «حذف مالیات ارزش افزوده گواهی سپرده کالایی» و «رونق رینگ صادراتی» برشمرد که به اعتقاد او عملیاتی شدن این موارد، جایگاه بورس‌کالا در اقتصاد ملی را بیش از گذشته تقویت می‌کند.

احسان خاندوزی با اشاره به ظرفیت‌های بورس‌کالا در اقتصاد ایران اظهار کرد: بورس‌کالا نه به مثابه رفت و آمد و رویداد، بلکه به معنای یک تراز، فرآیند و سازوکار منطقی و شفافی است که ماموریت اصلی آن تخصیص بهینه منابع در اقتصاد است.

وزیر اقتصاد با تاکید بر مطلوبیت عملکرد بورس‌کالا و اینکه در چند سال اخیر مسیر مناسبی در روند توسعه این بورس دنبال شده، تصریح کرد: مسیر کنونی باید تداوم یابد و امید است روند بهبود کارکردهای این بورس در اقتصاد ملی مستمر باشد و جایگاه و مقام بورس‌کالا باید در حوزه شفافیت و رقابت، پُروزن و سهمگین باشد.
به گفته خاندوزی چند محور به موجب قانون و براساس قانون بودجه سال ۱۴۰۱ مدنظر است که ظرفیت بورس‌کالا می‌تواند به عملیاتی شدن محورها و ظرفیت‌ها بیانجامد.

عرضه اموال غیرمنقول

وی با اشاره اینکه محور نخست، عرضه اموال غیرمنقول است، اظهار کرد: سال‌ها این ایده مطرح بوده که بورس مسکن را به عنوان شاخه‌ای از بورس‌کالای ایران داشته باشیم و از این سازوکار برای عرضه اموال غیرمنقول استفاده کنیم.
خاندوزی تصریح کرد: دولت و زیرمجموعه آن در قالب شرکت‌های دولتی در زمینه عرضه اموال غیرمنقول تصمیم‌ها و برنامه‌ریزی‌های خاص خود را دارند اما ظرفیت بورس‌کالا در همراهی با سند قانونی و تکلیفی شورای پول و اعتبار یا قانون جهش تولید مسکن می‌تواند فروش اموال مازاد دولت و نهادهای مختلف را با رویکرد جدید در دستورکار قرار دهد.

توسعه معاملات محصولات کشاورزی

محور دوم از نگاه وزیر اقتصاد، بخش کشاورزی و محصول‌های کشاورزی است که به گفته او بورس‌کالا می‌تواند در این حوزه سهم بیشتری ایفا کند. این در حالی است که به دلیل شرایط تحریمی و محدودیت‌های شکل گرفته، ظرفیت‌های بورس‌کالا در این خصوص با تکیه بر ابزارهای متنوع و متعدد مالی می‌تواند بسیار موثر باشد.
به گفته خاندوزی بورس‌کالا به جهت اعتماد آفرینی و سرعت تسویه با توجه به تجربه‌های قبل همچون محصول زعفران می‌تواند به ما در این خصوص کمک کند. وزیر اقتصاد در پایان این بخش از صحبت‌هایش تاکید کرد وزارت اقتصاد یکی از اولویت‌های خود را با کمک وزارت جهاد کشاورزی در رشد معاملات کشاورزی در بورس‌کالا دنبال می‌کند.

تامین مالی زنجیره تولید

محور سوم از نگاه وزیر اقتصاد بحث درباره زنجیره تولید به معنای تامین مالی زنجیره تولید است که به گفته خاندوزی، جزو نقاط اشتراکی است که در وزارت صمت و وزارت اقتصاد هم‌افزایی متعدد و فشرده‌ای در دو وزارتخانه وجود دارد که باید بخشی از تقاضاها در قالب اعتبار و حلقه‌های تسویه دنبال شود.
وی با اشاره اینکه اگر چه سازوکارهای متعدد زنجیره تامین مالی همچون اوراق گام یا برات الکترونیک می‌توانند به کمک اقتصاد بیایند، اما بستر بورس‌کالا برای زنجیره تامین مالی بسیار مناسب است و مواد قانونی بودجه سال ۱۴۰۱ صراحتا تصریح دارد که از بستر بورس‌کالا و ظرفیت آن بیش از گذشته بهره گرفته شود.

بهره گیری صنعت خودرو از بورس‌کالا

محور بعدی صحبت‌های وزیر اقتصاد در بهره‌گیری از ظرفیت‌های بورس‌کالا اشاره به کالاهای منقول دارد. به گفته وزیر اقتصاد بحث خودرو در بورس‌کالا با تاکید بر رویکرد سازوکار قیمت‌گذاری و شفافیت در اقتصاد و زدودن رانت‌ها در بستر رقابتی می‌تواند در فضای تعاملی دولت با مجلس به پیش برده شود که در این حوزه نمایندگان مجلس نیز بر ساماندهی بازار خودرو به کمک بورس‌کالا تاکید دارند.

مطالبه سرمایه‌گذاران در موضوع مالیات گواهی سپرده کالایی

به گفته وزیر اقتصاد در مقابل ظرفیت‌های بورس‌کالا، فعالان اقتصادی مطالباتی دارند که یکی از این مطالبات، مقوله مالیات بر ارزش افزوده است که در بحث گواهی سپرده کالایی مدنظر سرمایه‌گذاران است که اگرچه در مجلس

روی حـذف آن تاکیـد شـد و بـه مصوبـه قانونـی رسـید امـا امیـد اسـت بـرای رفـع تردیدهـا و ابهـام هـا در ایـن خصـوص، مجلـس بـا قیـد فوریـت در مـاه آینـده آن را تعییـن تکلیـف کنـد. بـه گفتـه وزیـر اقتصـاد، در بخـش معامـلات گواهـی سـپرده کالایـی کـه روبـه توسـعه روز افـزون اسـت، بـورس‌کالا در رصـد انبارهـای کالایـی در مقولـه تجـارت کالایـی هـم اهمیـت فوق‌العـاده‌ای دارد.

اهمیت رونق صادرات کالاها از بورس‌کالا

محـور ششـم از نظـر خانـدوزی مقولـه رینـگ صادراتـی اسـت کـه بـه گفتـه او اگرچـه اقدام‌هـای جـدی بـه عمـل آمـده امـا ظرفیت‌هایـی مغفـول مانـده می‌توانـد بـا کمـک بـورس‌کالا بـه صـورت جـدی از سـرگرفته شـود بـه گونـه ای رونـد توسـعه کالاهـای مختلـف در بخش‌هـای صنعتـی و معدنـی، پتروشـیمی و نفتـی و کشـاورزی امـکان صـادرات از مسـیر بـورس‌کالا را دارند و اگـر بتـوان پـس از تامیـن نیـاز داخلـی کشـور در رینگ هـای داخلـی بـورس‌کالا، رونـد صـادرات کالاهـای مـازاد نیـاز داخلـی از رینـگ صادراتـی اجرایـی شـود، شـاهد ایجـاد یـک زنجیـره شـفافیت کامـل در تجـارت کالایـی کشـور خواهیـم بـود.

وزیـر اقتصـاد در پایـان سـخنرانی خـود در همایـش تجلیـل از برتریـن‌هـای بـورس‌کالا تاکیـد کـرد: بـورس‌کالا نقطـه پیونـد و اتصـال بازیگـران اقتصـاد ایـران اسـت کـه بـا همگرایـی و هم‌نظـری آنـان بـورس‌کالا می‌توانـد بـا توسـعه زیرسـاخت‌های خـود، بسـتر مطلوبـی بـرای پیش‌بـرد سیاسـت‌ها باشـد و در سـال ۱۴۰۱ می‌تـوان شـاهد رونـد روبـه رشـد ایـن رکـن اقتصـاد کشـور بـود.

توسعه ابزارهای مالی و ورود کالاهای جدید

در ادامـه ایـن همایـش، محمدرضـا پورابراهیمـی رئیـس کمیسـیون اقتصـادی مجلـس دربـاره اهمیـت شـکل گیـری بـورس‌کالا در اقتصـاد ایـران گفـت: در ابتـدای مسـیر بـورس‌کالای ایـران طـی سـال‌های گذشـته، پذیـرش و ورود کالاهـای جدیـد بـا مقاومت‌هایـی در بدنـه دولـت همـراه بـود امـا بـا نـگاه جدیـد و اقدامـات دولت سـیزدهم، بسـیاری از مقاومـت هـای گذشـته در مسـیر شـفاف سـازی اقتصـاد بـا بهـره گیـری از بسـتر بـورس‌کالا کنـار رفتـه است.

رئیـس کمیسـیون اقتصـادی مجلـس بـا اشـاره بـه سـاختار منطقـی و کارشناسـی بـورس‌کالا و کمـک ایـن سـازوکار بـه سیاسـت‌گذاران اظهـار کـرد: پـس از ثبـت رکوردهـای خیـره بـورس‌کالا در سـال گذشـته کـه منجـر بـه معاملـه ۷۶ میلیـون تـن کالا بـه ارزش ۶۳۰ هـزار میلیـارد تومان شـد، امـروز مسـیر بـرای توسـعه ابزارهـای مالـی و تنـوع کالاهـای مـورد معاملـه فراهـم شـده اسـت کـه در ایـن راه مهـم، مجلـس، دولـت، صنایـع و شـورای عالـی بـورس تاکیـد جـدی بـه ایـن موضـوع دارنـد.

بـه گفتـه پورابراهیمـی بـا اصلاحـات قیمتـی شـکل گرفتـه در اقتصـاد ایـران و ظرفیت‌هـای بـازار سـرمایه بـا تاکیـد بـر اسـتفاده از ظرفیـت هـای بـورس‌کالا، بایـد در جلوگیـری از رانـت و فسـاد و بهبود شـفافیت و رقابـت در اقتصـاد، تـلاش کـرد کـه خوشـبختانه رویـه هـای فعلـی قـرار گرفتـن در مسـیر درسـت را نشـان مـی دهـد.

وی بـا اشـاره اینکـه در زنجیـره تولیـد و مصـرف کالاهـا و مـواد اولیـه بـا چالـش مواجـه هسـتیم، اظهـار کـرد: اقدامـات اخیـر دولـت سـیزدهم گام‌هـای جـدی در ایجـاد تـوازن تولیـد و تخصیـص بهینـه منابـع بـوده کـه در راسـتای بهره‌گیـری از ظرفیـت بـازار سـرمایه بـا تاکیـد بـر بـورس‌کالا، قاعـده و نظـام بـازار مـورد پذیـرش قـرار گرفتـه کـه ایـن موضـوع یـک فرصـت تاریخـی بـرای اقتصـاد ایـران محسـوب می‌شـود.

مولدسازی دارایی‌های دولت

رئیـس کمیسـیون اقتصـادی مجلـس بـا اشـاره بـه ظرفیـت بـورس‌کالا در مولدسـازی دارایی‌هـای دولـت ابـراز امیـدواری کـرد در سـاختار تصمیم‌گیـری و برنامه‌ریـزی، دولـت بایـد روی ایـن مسـئله تاکیـد و تکلیـف کنـد تـا در ایـن بخـش نیـز شـاهد اسـتقرار شـفافیت و عدالـت باشـیم. بـه گفتـه پورابراهیمـی در حـوزه مولدسـازی دارایـی هـای دولـت در بـورس‌کالا

اتفاقات مثبت رقم خورده و این رویه دنبال خواهد شد.
به گفته وی، پس از رونق معاملات صنعتی و معدنی و پتروشیمی و فرآورده های نفتی، امروز نوبت به ورود گسترده کالاهای کشاورزی در بورس‌کالا رسیده که باید در این مسیر نیز اقدامات جدی در زمینه اصلاحات اقتصادی بخش کشاورزی صورت گیرد.
پورابراهیمی با اشاره اینکه در آستانه تدوین برنامه هفتم توسعه هستیم، اظهار کرد: صاحب نظران و کارشناسان در این باره نظرهای خود را ارایه داده‌اند و تصمیم‌ها و برنامه‌ریزی‌های مطلوب در این باره شکل گرفته و امید است در تابستان سال جاری و قبل از ورود به بحث بودجه سال ۱۴۰۲، این موضوع مورد بحث و بررسی نمایندگان مجلس قرار گیرد.
پورابراهیمی در پایان تاکید کرد: پیش نویس اصلاح قانون بازار سرمایه در کمیته تخصصی بازار سرمایه در کمیسیون اقتصادی مجلس به اتمام رسیده و ظرف یک ماه آینده با جمع بندی نهایی به صحن علنی ارسال می‌شود.

معاملات سلف مسکن در راه است

مجید عشقی رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار نیز در نخستین همایش تجلیل از برترین‌های بورس‌کالا با تاکید به مسیر روبه توسعه بورس‌کالای ایران اظهار کرد: مسیر فعلی بورس‌کالا با بهره‌گیری از ابزارهای مالی و زنجیره خدمات تداوم می یابد که با تمرکز عرضه تمام کالاهای مورد استفاده در بستر بورس‌کالا شدهد رضایت همزمان بخش عرضه (فروشندگان) و بخش تقاضا (خریداران) هستیم.
عشقی تاکید کرد یکی از راهبردهای اصلی سازمان بورس و اوراق بهادار، بحث رشد عرضه محصولات در بورس‌کالا و تسهیل ورود خریداران و فروشندگان است.
رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار با اشاره اینکه به دنبال ورود دارایی های جدید به بازار مالی بورس‌کالا هستیم، گفت: راه‌اندازی معاملات اوراق سلف مسکن در دستور کار بورس‌کالاست که بحث های فقهی آن در مرحله پایانی قرار دارد و علاوه بر آن، توسعه معاملات مصالح ساختمانی و سلف فرآورده های نفتی را نیز در برنامه داریم.
او با اشاره اینکه در بازار املاک و مستغلات، معاملاتی شفاف بدون نیاز به تشریفات را در بورس‌کالا اجرایی خواهیم کرد، اظهار کرد: با اجرای اصلاحات اقتصادی همچون واقعی شدن قیمت ها از تولید تا توزیع که در جریان است، فرصت بی‌نظیری پیش آمده تا اقتصاد کشور بیش از گذشته از بستر بورس‌کالا بهره ببرد.

گواهی سپرده کالایی و معافیت مالیاتی

عشقی با اشاره اینکه یکی از ابزارهای جذاب و راهگشا در مسیر توسعه بورس‌کالا، معاملات گواهی سپرده کالایی است، افزود: با مصوبه مجلس مبنی بر معافیت مالیات بر ارزش افزوده معاملات گواهی سپرده کالایی و عملیاتی شدن این معافیت، امسال شاهد رونق بازار گواهی سپرده کالایی، ورود کالاهای جدید و کمک به معاملات خرده فروشی در بورس‌کالا خواهیم بود.
وی گفت: بحث تسهیلات اعتباری به عنوان یکی از ابزارهای تامین مالی در بورس‌کالا که در قانون نیز این موضوع پیش بینی شده، امسال می‌تواند کمک بزرگی به زنجیره تامین مالی کند.
عشقی همچنین تصریح کرد: موضوع واگذاری مجوزهای معادن در بورس‌کالا نیز در قوانین پیش بینی شده و این اتفاق نیز در دستور کار بورس‌کالا است و می تواند به شفافیت مطلوب در این حوزه کمک شایانی کند.

پیش‌بینی‌پذیری بازارها به کمک ابزارهای مالی

به گفته عشقی، استفاده از قراردادهای آتی، آپشن و معاملات سلف، امکان پیش بینی قیمت کالاهای اساسی همچون گندم را در اختیار تولیدکنندگان و مصرف کنندگان قرار می دهد و توصیه می‌شود از این ظرفیت نیز برای تعادل

بخشی به بازارها استفاده شود.
عشقی با اشاره اینکه سازمان بورس و اوراق بهادار آمادگی دارد خدمات متنوع و متفاوتی را به مجموعه اقتصادی کشور ارایه کند، تصریح کرد: شرایط کنونی فرصت مناسبی است که از قیمت‌های غیررقابتی فاصله بگیریم و با سازوکارهای مرتبط با عرضه و تقاضا که تجلی آن در بورس‌کالاست، چالش‌های پیش‌روی اقتصاد را از سر راه برداریم.
رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار در پایان گفت: سازوکار عرضه و تقاضا در بورس‌کالا علاوه بر آنکه به کاهش دخالت‌های مستقیم سیاست‌گذاران در اقتصاد و بازار منجر می‌شود در نهایت به تعادل بازارها، منصفانه شدن قیمت ها و جلوگیری از اجحاف در حق تولیدکننده و مصرف کننده می انجامد.

ثبت رکوردهای تاریخی

حامد سلطانی‌نژاد مدیرعامل بورس‌کالای ایران نیز در خصوص کارکرد و ماموریت بورس‌کالا گفت: مرور معاملات بورس‌کالا در سال ۱۴۰۰ بیانگر جابه‌جایی تقریبا همه رکوردهای تاریخی بازار فیزیکی از سال ۸۶ یعنی زمان تاسیس بورس‌کالا تاکنون است؛ به طوریکه با رشد ۹۰ درصدی ارزش کل معاملات به نسبت سال ۹۹، این متغیر مهم از ۶۶۵ هزار میلیارد تومان (همت) عبور کرد.
به گفته سلطانی نژاد رسیدن به معاملات بیش از ۷۶ میلیون تن انواع کالا و محصول به ارزش بیش از ۶۳۰ همت در بازار فیزیکی در مقیاس تولید ناخالص داخلی (GDP) قابل ملاحظه است و امید است با حمایت دولت و مجلس این روند رو به رشد و ثبت رکوردهای جدید ادامه دار باشد.

آمارهای سال ۱۴۰۰

به گفته مدیرعامل بورس‌کالای ایران، سال گذشته در مجموع ۷۶ میلیون و ۱۴۶ هزار تن انواع محصول به ارزش ۶۳۰ هزار و ۶۷۵ میلیارد تومان در بازار فیزیکی مورد معامله قرار گرفت که حجم معاملات رشد ۱۲۸ درصدی و ارزش معاملات نسبت به سال ۹۹ دو برابر شده و افزایش ۱۰۲ درصدی داشت که بالاترین سطح رشد در تاریخ معاملات بورس‌کالا از ابتدای تاسیس تاکنون به شمار می‌رود.
وی در ادامه ارایه گزارش عملکردی با تاکید اینکه رکورد پذیرش انبارها در سال ۱۴۰۰ شکسته شد و در اقصی نقاط کشور انبارهای بورس‌کالا وجود دارد، تصریح کرد: معامله گران در سال گذشته ۵۷ میلیون و ۴۹۷ هزار تن انواع محصولات صنعتی و معدنی را به ارزش ۳۶۹ هزار و ۸۹۸ میلیارد تومان مورد دادوستد قرار دادند که به لحاظ حجم ۳۱۹ درصد و به لحاظ ارزش ۱۲۳ درصد بیشتر از سال ۹۹ بود. در حوزه محصول های پتروشیمی نیز با ثبت رکوردهای جدید و رشد ۴.۶ درصدی حجم و ۷۴ درصدی ارزش معاملات، دادوستد ۵ میلیون و ۳۷۹ هزار تن محصول به ارزش ۱۴۵ هزار و ۳۸۰ میلیارد تومان گزارش شد.
سلطانی نژاد اظهار کرد: در حوزه محصولات فرآورده‌های نفتی نیز اگر چه حجم معاملات کاهش ۱۰ درصدی داشت و به ۱۲ میلیون و ۸۹۵ هزار تن رسید، اما ارزش معاملات شاهد ثبت رکورد جدید بود و با ۷۷ درصد افزایش به ۱۰۷ هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان رسید. بازار فرعی هم رکورد زد و در سال ۱۴۰۰ بالغ بر ۳۷۴ هزار تن انواع محصول در این بازار فروخته شد که ارزش ۷ هزار و ۱۶۶ میلیارد تومانی را رقم زد.

در مسیر توسعه ابزارهای مالی

مدیرعامل بورس‌کالا در ادامه با تاکید اینکه بورس‌کالا در زمینه توسعه ابزاری با وزارت صمت تعاملات جدی را در دستورکار دارد، اظهار کرد: معاملات کشف پریمیوم یکی از این ابزارهایی است که هم به تولیدکننده و هم به خریداران اجازه می‌دهد خریدهایشان را با اطمینان به صورت سالانه انجام دهند.
سلطانی نژاد با اشاره اینکه بورس‌کالا با راه‌اندازی معاملات حراج باز به دنبال کاهش ریسک‌های

موجـود اسـت، عنـوان کـرد: بـورس‌کالای ایـران بـا بهـره گیـری از ابزارهـای معاملاتـی دیگـر همچـون گواهـی سـپرده کالایـی نیـز بـه دنبـال کاهـش دادن ریسـک و ایجـاد اطمینـان خاطـر بـه سـرمایه‌گذاران بـرای انجـام معامـلات در فضایـی اسـت کـه منافـع تولیدکننـده و مصـرف کننـده توامـان تامیـن شـود.

مدیرعامـل بـورس‌کالای ایـران گفـت: در حـوزه سـاختمانی بـرای صنعـت سـیمان، شـرایط عرضـه از سـال گذشـته در بـورس‌کالا کامـلا فراهـم شـد و عرضه‌هـای آن در حـال انجـام اسـت کـه بـرای سـایر مصالـح سـاختمانی در قالـب پوشـش طـرح تولیـد ملـی مسـکن نیـز بـورس‌کالا دسـتورکار مفصلـی در اختیـار دارد.

فرآیندهای کاغذی به حداقل رسید

سـلطانی نـژاد بـا اشـاره اینکـه بـورس‌کالا در زیرسـاخت انجـام معامـلات، امـور ویـژه‌ای را بـرای الکترونیـک شـدن معامـلات انجـام داده اسـت، اظهـار کـرد: در امـور مربـوط بـه فرآینـد معامـلات، فرآیندهـای کاغـذی بـه حداقـل رسـیده و ایـن رونـد بـرای تکمیـل زیرسـاخت هـا تـداوم خواهـد داشـت.

بـه گفتـه وی بـورس‌کالا در آینـده شـاهد بحـث سـبدگردانی در بـازار مشـتقه خواهـد بـود و در ایـن راسـتا قـرار اسـت سـامانه‌های جدیـد در بـورس‌کالا راه‌انـدازی شـود.

سـلطانی‌نژاد بـا اشـاره اینکـه در بحـث تامیـن مالـی و توسـعه ابزارهـای مالـی اقدامـات متنوعـی در برنامه اجرایـی بـورس‌کالا وجـود دارد کـه در ایـن بخـش، معامـلات سـلف مسـکن و همچنیـن گواهـی سـپرده شـمش طـلا بـه زودی راه‌انـدازی می‌شـود.

او بـا اشـاره اینکـه بسـتر بـورس‌کالا از سـال‌های گذشـته تاکنـون میزبـان تمامـی بخش‌های بالادسـت و پاییـن دسـت در حـوزه هـای مختلـف بوده اسـت، گفـت: امـروز مسـیر توسـعه بـورس‌کالا عـلاوه بـر رشـد و اسـتمرار عرضـه کالاهـا در بـازار فیزیکـی، بـه بازارهـای مالـی معطـوف اسـت بـه گونـه ای درصـدد متنـوع سـازی و رونـق بیـش از پیـش ابزارهـای مالی بـورس‌کالا هسـتیم.

بـه گفتـه وی بـا توجـه بـه ثبـت حجـم معامـلات ۷۶ میلیـون تنـی در سـال ۱۴۰۰، مجمـوع حجـم سـالانه معامـلات بـورس‌کالا معـادل نزدیـک بـه ۵۰ درصـد مجمـوع حجـم سـالانه تجـارت خارجـی غیرنفتـی کشـور اسـت.

بورس‌کالا دستاوردی ارزنده برای صنایع

در ادامـه ایـن همایـش نیـز مدیرعامـل فـولاد مبارکـه اصفهـان بـه نمایندگـی از صنایع بالادسـتی کشـور بـه سـخنرانی پرداخت.

محمدیاسـر طیب‌نیـا بـا اشـاره بـه اهـداف راه‌انـدازی بورس‌هـای کالایـی گفـت: بـورس فلـزات از زمـان راه‌انـدازی بـا هـدف نزدیـک شـدن تولیدکننـده و مصـرف کننـده و حـذف واسـطه ها روی کار آمـد و بعـد از آن بـورس‌کالا شـکل گرفـت و بایـد تـلاش کرد ایـن دسـتاورد ارزنـده بـرای صنایع، توسـعه بیشـتری پیـدا کنـد تـا رابطـه برد-بـرد میـان تولیدکننـده و مصـرف کننـده پایـدار باشـد.

طیـب نیـا افـزود: بـه دنبـال سیاسـت‌های دولـت مبنـی بـر تکیـه بـر ظرفیـت هـای بـورس‌کالا در تعـادل بخشـی بـه بازارهـا، سیاسـت فـولاد مبارکـه نیـز افزایـش عرضـه محصولات فـولادی در بـورس‌کالا و پوشـش کل تقاضـا حتـی از طریـق واردات اسـت تـا قیمت‌هـای منطقـی و تعـادل را در بـازار شـاهد باشـیم.

طیـب نیـا بـا بیـان اینکـه ورق فـولادی، کالایی اسـت کـه بـا کمبـود آن در بـازار مواجـه هسـتیم، اظهـار کرد: بـا ایـن وجـود بـا تدابیـری کـه در بسـتر بـورس‌کالا اتخـاذ شـد، ایـن بـازار بـدون ایجـاد التهـاب پیـش رفـت و تعـادل مناسـبی پیـدا کـرد.

وی در بخـش دیگـری از صحبت‌هـای خـود بـا اشـاره بـه ارزش بـازار فـولاد مبارکـه اظهـار کـرد: ارزش بـازار فـولاد مبارکـه ۳۶۰ هـزار میلیـارد تومان (همـت) اسـت و دومیـن شـرکت بورسـی شـناخته می‌شـود.

بازدهـی سـهام فـولاد مبارکـه و بازارهـای مـوازی نشـان مـی دهـد در بیـش از یـک دهـه اخیـر در بلنـد مـدت بـازده آن بیـش از بازارهـای مـوازی نظیـر مسـکن، سـکه و ارز بـوده اسـت.

مدیرعامـل فـولاد مبارکـه رشـد ایـن بازدهـی را

مرهون سودآوری این شرکت و شرکت های مشابه دانست و تصریح کرد: متاسفانه می بینیم همواره این مجموعه ها مورد انتقاد قرار می گیرند.

طیب نیا یادآور شد: عوامل مختلفی در اقتصاد و صنعت دخیل هستند و دغدغه شرکت های بزرگ تحریم های خارجی نیست چون توانسته ایم مشکلات بیرونی به ویژه در امر صادرات و تامین تجهیزات و قطعات را حل کنیم اما دغدغه جدی مدل اجرای سیاست ها در بازار داخل است که اگر به صورت کارشناسی دنبال نشود، ثبات اقتصادی را بر هم می زند. لذا درخواست ما از مسئولان و سیاست گذاران، مقررات‌زدایی، هدایتگری و تنظیم‌گری است. همچنین درخواست ما این است که ارکان اقتصاد را به نوعی هدایت کنند که با تصمیمهای متعارض مواجه نشویم، چرا که فرآیند تولید شرکت ها را با چالش مواجه می‌کند.

طیب نیا در پایان گفت: به عقیده بنده باید با تصمیمهای هماهنگ در تصمیم گیری ها مواجه باشیم و تصمیمها با درنگ بیشتر و لحاظ تبعات آن برای شرکت ها و بنگاه ها اتخاذ شود.

ارتباط بورس‌کالا با رشد و رونق تولید

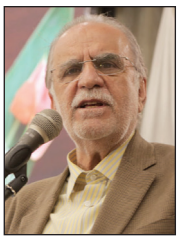

مهدی کرباسیان رئیس اسبق هیات عامل ایمیدور نیز به عنوان پیشکسوت حوزه بازارهای کالایی کشور و به عنوان یکی از چهره های اثرگذار در شکل گیری بورس‌کالا در کشورمان گفت: فعالیت بورس‌کالا در کشور با بورس فلزات در سال ۱۳۸۲ آغاز شد که با همکاری نزدیک وزارت اقتصاد و وزارت صنایع و معادن وقت این کار ارزشمند به مرحله اجرا رسید.

به گفته کرباسیان از همان آغاز شکل‌گیری بورس فلزات تهران، برخی مخالفت‌ها با تشکیل بورس‌های کالایی وجود داشت ولی به دلیل هماهنگی‌های همسو و حمایت وزارت اقتصاد و صنایع و معادن، دولت به سرعت و پس از شکل گیری بورس فلزات، راه‌اندازی بورس‌کالای کشاورزی را در دستور کار قرار داد که در ادامه با ادغام بورس فلزات و کشاورزی، بورس‌کالای ایران شکل گرفت.

کرباسیان با اشاره به اینکه افراد و مسوولان زیادی از سال ۸۲ تاکنون برای توسعه و رشد بورس‌کالا در اقتصاد ملی تلاش کرده اند و برگزاری این مراسم به نوعی قدردانی از زحمات گذشته است و جای تشکر دارد، گفت: در دوره اخیر نیز شاهد پیگیری های مستمر مدیران بورس‌کالا برای پیشبرد اهداف این بورس در زمینه حمایت از صنایع بالادست و پایین دست بوده ایم که به تولیدکنندگان در بخش‌های مختلف توصیه می‌کنم با حمایت روز افزون از بورس‌کالا، شرایط را برای توسعه این بستر معاملات و ارائه خدمات متنوع تر به تولید فراهم کنند.

به گفته رئیس اسبق ایمیدرو، نقش بورس‌کالای ایران در اقتصاد کشور غیر قابل انکار است و مثل همیشه به سیاست گذاران توصیه می‌شود که در بحث قیمت‌گذاری بهتر است به جای سازوکارهای دستوری و دخالت‌های بی‌مورد و دفعتی، از مسیر عرضه و تقاضا که در بورس‌کالا متجلی می‌شود، بهره گرفته شود.

کرباسیان معتقد است که دخالت در مبانی اقتصاد و نظام بازار، علاوه بر بهم زدن نظم و قاعده معاملات قطعا به زیان تولید تمام می‌شود و تاکید می‌کنم که استفاده بیشتر از ظرفیت بورس‌کالا همان مسیر صحیح برای رونق بخشی به تولید است.

وی در پایان تاکید کرد: بدون شک بورس‌کالای بزرگتر و توسعه یافته تر به معنای حمایت و رونق واقعی در بخش‌های مختلف تولیدی و بازار کشور است و با فراهم شدن شرایط برای تحقق این توسعه، منفعت اصلی این رویداد به اقتصاد کشور می رسد.

بورس‌کالا و توسعه صنعت پتروشیمی

سعید ترکمان، رئیس هیات‌مدیره انجمن ملی صنایع پلیمر ایران نیز به عنوان آخرین سخنران همایش تجلیل از برترین‌های بورس‌کالا و به

نمایندگی از صنایع پایین دستی اعلام کرد که جایگاه و نقش بورس‌کالا در صنعت پتروشیمی کشور، شفافیت، کاهش هزینه مبادلات و همینطور عملی شدن پتانسیل‌هایی همانند پوشش ریسک یا تامین مالی است که البته اقتصاد ایران در سال‌های اخیر درگیر تحریم‌های شدیدی بوده و از این رو، اهمیت بورس‌کالا برای صنایع اهمیت ویژه تری پیدا کرده است.

وی با بیان اینکه حوزه پلیمر طول سالیان گذشته توانسته بیش از ۹۰۰ هزار نفر اشتغال ایجاد کند، گفت: این رشد درحالی حاصل شده که عمده صنایع در رکود به سر می برند.

ترکمان اظهار کرد: به گواه آمارهای رسمی صنایع تکمیلی پتروشیمیایی با محور پلیمرها به شدت از صنایع مشابه خود در فاز ارزش آفرینی و اشغالزایی برجسته تر عمل کرده اند و آن را باید در توانمندی های این صنعت دید که در این مسیر سازوکار بورس‌کالا در توسعه و ارتقای این صنعت نقش ویژه ای داشته است.

وی پیشنهاد کرد: این موفقیت ها در قالب ارائه آمار رسمی در نشریات و منابع بین المللی منتشر شو د .

ترکمان اشاره ای به آمار معاملات پلیمری ها در بورس‌کالا کرد و گفت: حجم معاملات پلیمرها با توجه به الزام عرضه داخلی در سال ۹۰ از یک میلیون تن در سال ۱۴۰۰ تقریبا به ٤ میلیون تن رسید و این رشد درحالی رقم خورده که در عمده این سال‌ها رشد صنعت صفر بود و بزرگترین مولفه در این حوزه، رشد حجم تولید در صنایع تکمیلی است.

شفافیت آمارها به واسطه عرضه در بورس‌کالا

به گفته رئیس هیئت مدیره انجمن ملی صنایع پلیمر، برآوردهای این انجمن از رسیدن حجم تولید کل به ۵ میلیون و ٦٧٠ هزار تن حکایت دارد، لذا در اختیار داشتن این اطلاعات یا امکان هم پوشانی داده‌ها از مزیت‌های معاملات بورس‌کالا به شمار می‌رود.

ترکمان با تاکید دوباره این مطلب که شفافیت ساده ترین مزیت معاملات در بورس‌کالا به شمار می‌رود، یادآور شد: با تمرکز معاملات در بورس‌کالا علاوه بر مزیت‌های ذاتی این سازوکار از جمله شفافیت و تخصیص بهینه منابع، دستگاه های نظارتی، مالیاتی و صاحبان صنایع نیز به سادگی می توانند نسبت به رهگیری تولیدات و محموله‌ها اقدام کنند.

وی گفت: از آنجا که خرید مواد اولیه از بورس‌کالا به شیوه ای مطلوب انجام می‌شود، این رویه به معنای آن است که واحدهای واقعی با شفافیت مالی، فضای بیشتری برای ایفای نقش پیدا کرده و این امر اشتغالزایی مضاعفی را به همراه دارد.

رییس هیات مدیره انجمن پلیمر یکی از پیشنهادات به بورس‌کالا در حوزه صنایع تکمیلی پتروشیمی را تامین مالی واحدهای تولیدی در این حوزه عنوان کرد و گفت: تامین مالی یکی از ارکان مطرح در بورس‌های کالایی مطرح جهان است و در ایران نیز این ابزارها باید بیش از گذشته برجسته شود.

وی با اشاره به شعار سال در حمایت از تولید و اشتغال گفت: شعار سال که تاکید جدی بر تولید، دانش بنیان و اشتغال آفرین دارد از مسیر صنایع تکمیلی و زنجیره ارزش عبور می‌کند. از این رو در حوزه اقتصاد دانش بنیان، استفاده از شیوه‌های نوین معاملاتی به منظور کاهش ریسک، افت هزینه‌ها و افزایش رقابت پذیری بنگاه‌ها در کنار تامین مالی می‌تواند روح حاکم بر ادبیات تعیین شعار سال را پوشش دهد.

ترکمان در انتهای مطالب خود گفت: عمیق تر شدن همبستگی ها و همکاری ها میان صنایع و سیاست گذاران می تواند نقاط مثبتی را در پیش‌رو داشته باشد.

معرفی برترین‌های بورس کالا

در پایان این همایش، از ۵ چهره تاثیرگذار و پیشکسوت حوزه کالایی و ۴۰ شرکت برتر تقدیر شد. در این مراسم از محمدرضا پورابراهیمی رییس کمیسیون اقتصادی مجلس، مهدی کرباسیان رییس اسبق هیات عامل ایمیدرو، مصطفی طاهری عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس، اردشیر سعد محمدی مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری توسعه معادن و فلزات و محمد رضوانی فر مدیرعامل ویتانا به عنوان چهره‌های برتر تقدیر به عمل آمد.

محمد رضوانی فر

مهدی کرباسیان

مصطفی طاهری

محمدرضا پورابراهیمی

اردشیر سعد محمدی

علاوه بر تقدیر از چهره ها، شرکت های فولاد مبارکه اصفهان، شرکت ملی صنایع مس ایران، فولاد خوزستان، ذوب آهن اصفهان و پالایش نفت اصفهان ۵ شرکت برتر به لحاظ ارزشی شناخته شدند. همچنین شرکت های برتر در حوزه پتروشیمی شامل پتروشیمی شهید تندگویان، پتروشیمی بندر امام، پتروشیمی شازند و پتروشیمی بیستون بودند که با اهدا لوح سپاس و تندیس از آنها تجلیل شد.

شرکت پارس فولاد سبزوار و سرمایه‌گذاری سیمان تامین دو شرکت عرضه کننده پیشرو و شرکت های ورق خودروی چهار محال و بختیاری، معدنی و صنعتی چادرملو، مجتمع صنایع آلومینیوم جنوب، فولاد سیرجان ایرانیان و نورد فولاد صنعتی و ساختمانی یزد ۵ شرکت با بیشترین رشد افزایش حجم و ارزش معاملات بودند که تندیس و لوح یادبود این مراسم را از آن خود کردند.

انجمن های برتر که همراهی خوبی با بورس‌کالا در افزایش شفافیت و کشف نرخ عادلانه کالاها داشتند شامل انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان، انجمن ملی صنایع پلیمر ایران و انجمن سنگ آهن بودند که از آن‌ها نیز تجلیل شد.

براساس این گزارش، مجتمع جهان فولاد سیرجان، آهن و فولاد ارفع، فولاد کاوه جنوب کیش، مجتمع فولاد خراسان و صنایع آهن و فولاد سرمد ابرکوه ۵ مجتمع فولادی بودند که نسبت فروش داخلی بالایی داشتند. در این مراسم همچنین از بانک ملت به عنوان پیشرو در ارائه خدمات به مشتریان و عرضه کنندگان بورس‌کالا و دارای بالاترین ارزش تراکنش‌های تسویه شده تجلیل شد. هلدینگ های برتری که در این مراسم لوح گرفتند و از آنها تقدیر شد شامل سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو)، صنایع پتروشیمی خلیج فارس، شرکت سرمایه‌گذاری تأمین اجتماعی(شستا) و شرکت سرمایه‌گذاری نفت، گاز و پتروشیمی تامین (تاپیکو) بودند. نفتی جی به عنوان خریدا و فروشنده برتر و گیل راد شمال به عنوان بزرگترین خریدار بورس‌کالا معرفی شد.

شرکت تعاونی تامین نیاز ملامین استان یزد به عنوان تعاونی برتر، توسعه آهن و فولاد گل گهر بزرگترین عرضه کننده آهن اسفنجی، معدنی و صنعتی گل گهر و صنعتی و معدنی اپال پارسیان به عنوان بزرگترین عرضه کنندگان گندله، پتروشیمی کارون به عنوان بزرگترین عرضه کننده دانش بنیان از نظر حجم و ارزش معاملات، نویدزرشیمی به عنوان بزرگترین شرکت عرضه کننده ۱۰۰ درصد خصوصی و شرکت پلی اکریل به عنوان شرکت پیشرو در صنعت پایین دست معرفی شدند.

شرکت معدنی املاح ایران به دلیل عرضه کامل فروش داخل بدون الزام حاکمیتی در بورس‌کالا مورد تقدیر قرار گرفت و از شرکت نفت سپاهان به عنوان بزرگترین عرضه کننده از نظر ارزش معاملات و اولین عرضه کننده روغن پایه و روغن موتور در بورس که باعث شکل گیری این بازار در بورس شد نیز تجلیل به عمل آمد.

همچنین نام شرکت فولاد هرمزگان جنوب در میان شرکت های برتر بورس‌کالا جای داشت و با اهدا لوح و تندیس از مدیرعامل این شرکت تجلیل شد.

E EXCHANGE

اولین همایش
تجلیل از برترین های
بور
E EXCHANGE

PGPIC
اولین همایش
تجلیل از برترین های
بورس
EXCHANGE

اولین هم
تجلیل از برتر
بورس
اردیبهشت

بورس کالا

خودرو

عضو هیات علمی دانشگاه علم و صنعت:

بورس کالا مرهم قانونی و مناسب برای بازار ملتهب خودرو

آخرین روزهای آبان سال ۹۹ بود که نمایندگان مجلس کلیات طرحی را تصویب کردند تا به واسطه آن روش جدیدی برای ورود خودرو به بازار نه تنها به خریداران ایرانی بلکه به کل دنیا معرفی شود. بر طبق تصمیم مجلسی‌ها قرار شد خودرو راه خود را به بورس‌کالا باز کند و عرضه خودروهایی که مشمول طرح هستند، از طریق بورس‌کالا انجام شود. از آن روز موافقان و مخالفان بسیاری در مقابل این طرح صف کشیدند. موافقان از شرایط خاص بازار خودروی ایران، ضرر سال‌ها قیمت‌گذاری دستوری و لزوم تغییر این روند گفتند و مخالفان هم با اشاره به‌اینکه خودرو در هیچ جای دنیا در بورس‌کالا عرضه نمی‌شود، پیشاپیش به استقبال شکست طرح رفتند.

موافقت‌ها و مخالفت‌ها در نهایت به صدور مجوز ورود خودروی شاهین به بورس‌کالا منتهی شد. اتفاقی که هنوز زمان اجرایی شدن آن مشخص نیست اما تغییر روش عرضه و قیمت‌گذاری خودرو را به اجرایی شدن بسیار نزدیک کرده است. هنوز هم صدای مخالفت‌هایی شنیده می‌شود و در مقابل موافقان طرح معتقدند که اگر طرح به‌طور کامل و با ضوابط درست اجرایی شود، می‌تواند صنعت خودروی کشور را از زیان‌دهی، بازار خودرو را از آشفتگی و مصرف‌کنندگان واقعی را از سودهای بالای دلالی نجات دهد.

در این باره، امیرحسین کاکایی، کارشناس صنعت خودرو و عضو هیات علمی‌دانشگاه علم و صنعت معتقد است که اگر مسئولان صبوری کنند و با تنش‌هایی که به وجود می‌آید، پا پس نکشند، عرضه خودرو در بورس‌کالا می‌تواند پس از ۶ماه، قیمت خودرو در بازار را به تعادل برساند و زیان را از سر خودروسازن دور کند. برهمین اساس با عضو هیات علمی‌دانشگاه علم و صنعت به گفت‌وگو نشستیم.

اسفند سال گذشته عرضه خودروی شاهین در بورس‌کالا پذیرفته شد و به نظر می‌رسد که طرح تغییر نحوه عرضه خودرو به بازار در حال واقعی شدن است. موافق عرضه خودرو از طریق بورس‌کالا هستید؟

چند سالی است که دولتمردان ما در یک چنبره سیاستگذاری گرفتار شده‌اند. یک زمانی یک حرفی زده شده، مبنی بر اینکه اگر قیمت خودرو در خودروسازی‌ها ثابت نگه‌داشته شود، قیمت‌ها در بازار آزاد کنترل خواهد شد. اما در عمل چنین اتفاق نیفتاد، قیمت خودرو در بازار آزاد راه خود را رفت و در عین حال یک ضربه بزرگ هم به خودروسازان زد. قیمت‌گذاری دستوری برای ثابت نگه‌داشتن قیمت خودروها رقمی در حدود ۱۲۰ هزار میلیارد تومان زیان به خودروسازان تحمیل کرد. مدت‌هاست که همگان بر این موضوع تاکید دارند که باید از این چهارچوب یعنی قیمت‌گذاری خارج شویم، اما هیچ سیاستمداری اعم از دولتی‌ها و وکلای مجلس به دلیل نگرانی از افزایش قیمت، نمی‌توانند بگویند که کار درست آزادسازی قیمت‌هاست. اکنون برای کمک به‌این وضعیت یک راهکار قانونی که همان عرضه خودرو در بورس‌کالاست، پیدا شده.

وقتی این راهکار را مطالعه می‌کنیم متوجه می‌شویم که راهکار قانونی مناسبی است، زیرا می‌تواند یک قیمت منصفانه مبتنی بر شفافیت بازار برای محصولی که سال‌ها به‌صورت دستوری قیمت‌گذاری شده است، پیدا کند. اگر وارد بورس‌کالا شود بر طبق قانون، نه وکلای مجلس و نه دولتی‌ها، نمی‌توانند برای آن قیمت تعیین کنند یا قیمت کشف‌شده را تغییر دهند.

چنانچه عرضه خودرو از طریق بورس‌کالا انجام شود، با یک مکانیزم بازارسازی و با شرایط لازم به یک قیمت شفاف می‌رسیم. در این شرایط مصرف‌کننده واقعی نیز خودرو را با یک قیمت نزدیک به بازار اما واقعی‌تر، از خودروساز خریداری خواهد کرد که مزیت‌های بسیاری هم به دنبال دارد.

قیمت‌گذاری دستوری برای ثابت نگهداشتن قیمت خودروها رقمی در حدود ۱۲۰هزار میلیارد تومان زیان به خودروسازان تحمیل کرد

این اقدام می‌تواند چه مزیت‌هایی داشته باشد؟

عرضه خودرو در بورس‌کالا چند مزیت دارد، چون در حراج قیمت‌گذاری می‌شود اختلاف قیمت با بازار کاهش خواهد یافت. وقتی اختلاف قیمت کم شود، سرمایه‌گذارانی که اکنون در بازار حضور دارند و با خرید خودرو از خودروساز و فروش در بازار بین ۵۰ تا ۱۰۰درصد سود می‌کنند، دیگر چنین سودی نخواهند کرد. به‌تدریج دلالان از بازار خارج می‌شوند و احتمال موفقیت خرید یک خریدار واقعی از خودروساز بالا می‌رود.

در ادامه‌این روند، خودروساز وقتی محصول خود را با قیمت منطقی به بازار عرضه کند، درآمد کسب کرده و زیان نمی‌دهد. وقتی زیان از روی دوش خودروسازی برداشته شود، مشکلات تولید به‌تدریج حل خواهد شد، تیراژ تولید بالا می‌رود و عرضه افزایش خواهد یافت.

وقتی عرضه در یک مکانیزم حراجی افزایش پیدا کند، به‌تدریج قیمت بازار پایین می‌آید و به یک قیمت متعادل می‌رسد. در چنین شرایطی خودرو با یک قیمت منطقی به دست مصرف‌کننده نهایی رسیده و در حق خودروساز هم اجحاف نمی‌شود. وقتی قیمت منطقی و با حاشیه سود مناسب باشد، کیفیت هم افزایش می‌یابد.

اما یک شرط اساسی دارد. این اتفاق‌ها به زمان نیاز دارد و کمتر از سه ماه بازار به تعادل نخواهد رسید. در حال حاضر بازار نامتعادل است و اگر قرار باشد به‌طور مثال امروز حراج انجام شود و قیمت کمی بالا برود اما وکلای مجلس یا دولتی‌ها قیمت کشف‌شده را نپذیرند و معامله را باطل کنند، بازار خراب‌تر می‌شود. این اقدام خطرناک است، اگر قرار باشد این کالا وارد بورس شود اما

به سرعت به دلیل پیامدهای اولیه، بورس را به هم بریزیم، نه تنها کار مثبتی نکرده‌ایم بلکه ساز و کار مثبتی به اسم بورس‌کالا را هم به هم ریخته‌ایم.

تاکید بسیاری دارید بر اینکه مسئولان باید صبور باشند تا این طرح به درستی اجرایی شود، چنین صبوری را در مسئولان می بینید؟

خیر. به همین دلیل نگران هستم که با رفتارهای عجولانه، بورس‌کالا نیز به هم بریزد. با عرضه خودرو در بورس‌کالا موافق هستم با این شرط که کار درست و غیرعجولانه انجام شود. مشکل این است که مسئولان علاقه دارند رویه‌ها و طرح‌هایی را که در غرب و شرق تجربه شده، اجرایی کنند اما ناقص. بعد که نتیجه حاصل نمی‌شود، اشتباهات را به پای طرح می‌گذارند در حالی که اجرای نادرست و عجولانه باعث شکست شده است.

حال این نکته را در شرایط کنونی بازار ایران ببینیم. وقتی بازار به هم ریخته، شفافیت از بین رفته و رانت بالایی وجود دارد، بسیار طبیعی است که عده‌ای مخالف اجرای طرح باشند و حتی دشمنی کنند و موج رسانه‌ای به وجود بیاورند، اگر قرار باشد با موج اول همه عقب بکشند، بورس‌کالا هم به هم می ریزد.

این نگرانی بسیار جدی است. پیش‌بینی می‌کنید که‌ایجاد شدن تعادل در بازار به چقدر زمان نیاز دارد؟

به‌طور کلی پیش‌بینی می‌کنم که بین سه تا ۶ماه زمان نیاز است. امکان ندارد اجرای این طرح و تغییر عرضه خودرو به بازار، چند هفته‌ای یا یک ماهه جواب بدهد. تجربه اش را در سال‌های گذشته داشتیم، سال‌هایی که تصمیم گرفته شد قیمت خودرو آزاد شود اما طی یک هفته با افزایش قیمت و به هم ریختگی اولیه بازار، مسئولان عقب نشینی کردند و دوباره وضعیت عرضه و قیمت‌گذاری به روال قبل بازگشت. کاملا معلوم است که با اجرای طرح عرضه خودرو در بورس‌کالا، مخالفان و کسانی که سود ناشی از رانت آنها به خطر می‌افتد، با اجرای طرح مخالفت کرده و هیجان تولید می‌کنند تا شرایط را برای بازگشت به زمان رانت خواری مهیا کنند. ولی واقعیت اقتصاد است که اگر صبور باشیم، در نهایت ۶ماه پس از اجرای کامل طرح، بازار به تعادل خواهد رسید.

وقتی بازار به هم ریخته، شفافیت از بین رفته و رانت بالایی وجود دارد، بسیار طبیعی است که عده‌ای مخالف اجرای طرح باشند و حتی دشمنی کنند و موج رسانه‌ای به‌وجود بیاورند، اگر قرار باشد با موج اول همه عقب بکشند، بورس‌کالا هم به هم می‌ریزد

اکنون شرایط را برای عرضه خودرو در بورس با در نظر گرفتن تمامی جوانب مهیا می بینید؟ اگر نیاز به بسترسازی هست، چه بسترهایی نیاز است تا شرایط برای عرضه خودرو در بورس مهیا شود؟

در نظر گرفتن شرایط نکته مهمی است. در مورد عرضه خودروهای شاهین و تارا می‌توان گفت که یک تا دو ماه پیش زمان برای عرضه آنها در بورس بسیار مهیا بود اما اکنون زمان مناسبی نیست، زیرا چند اتفاق همزمان رخ داده است. متاسفانه برای خودروی شاهین، شاهد بازخورد خوبی در بازار نبودیم و از طرفی درباره تارا هم با کمبود تولید مواجه هستیم. چالش تولید داریم اما متاسفانه مسئولان این موضوع را کتمان می‌کنند. در دنیا مشکل چیپ‌های الکترونیکی هنوز حل نشده از طرفی چین با چالش‌های جدید کرونایی روبه‌رو شده و این عوامل باعث شده که ما هم چالش‌های جدی تولیدی داشته باشیم. در چنین شرایطی که همه می‌دانند تولید خودرو به‌اندازه کافی و نیاز بازار نیست، وقتی عرضه خودرو در بورس انجام شود، سرمایه‌گذار هجوم می‌آورد.

نکته دیگر هم طولانی‌شدن مذاکرات وین است که‌این امر باعث شده قیمت دلار روندی صعودی داشته باشد. معنی مجموع این عوامل این است که سرمایه‌گذاران دنبال این

هستند که سرمایه‌های خود را تبدیل کنند. یکی از بهترین سرمایه‌گذاری‌ها، خرید خودرو است، چون وضعیت سکه و ارز نامشخص بوده، مسکن هم که پول بسیار می‌خواهد و بورس هم که از عوامل بیرونی بسیار تاثیرپذیر است، پس هر کس که بیش از ۱۰۰ میلیون پول دارد، بهترین سرمایه‌گذاری را در بازار خودرو می‌بیند. در چنین شرایطی طبیعی است که عرضه با تنش‌هایی روبه‌رو شود و در نهایت تنش‌های به وجود آمده به حساب بورس گذاشته شده و طرح در همان ابتدا شکست بخورد. به نظر من، باید یک ثبات حداقلی در اقتصاد کلان کشور وجود داشته باشد و بعد عرضه خودرو در بورس آغاز شود.

اشاره کردید که سرمایه‌گذارانی که بیش از ۱۰۰ میلیون پول دارند به خودرو به عنوان یک کالای سرمایه‌ای نگاه می‌کنند، این نگاهی است که بازار خودروی ایران و صنعت خودروی کشور سال‌هاست از آن رنج می‌برد. موافقان عرضه خودرو در بورس‌کالا معتقدند که‌این نگاه با عرضه خودرو در بورس تغییر خواهد کرد و خودرو کالایی مصرفی خواهد بود. به نظر شما این اتفاق خواهد افتاد؟

در بلندمدت حتما تغییر می‌کند، ولی در کوتاه‌مدت خیر. زیرا این نگاه، نگاهی نیست که مردم بدون دلیل پیدا کرده باشند. البته‌این نگاه در سال ۹۶ کمی تغییر کرده بود، مردم دیگر به خودرو به عنوان کالای سرمایه‌ای نگاه نمی‌کردند چرا که تولید خودرو بالا بود و عرضه به بازار افزایش یافته بود، در کنار آن واردات خودرو هم انجام می‌شد و نگاه‌ها نسبت به آینده مثبت بود. تورم کنترل شده بود و مردم با هر پیش‌فروش خودروسازان برای خرید خودرو عجولانه وارد بازی نمی‌شدند، این نشان می‌دهد که در آن دوره خودرو برای

مـردم بـه کالایـی مصرفـی تبدیـل شـده بـود و دیگـر بـه خـودرو بـه عنـوان کالایـی سـرمایه‌ای نـگاه نمی‌شـد. اکنـون، تـا زمانـی کـه آن شـرایط ایجـاد نشـود، بـورس‌کالا کمکـی بـه تغییـر نـگاه نمی‌کنـد، بـورس‌کالا تنهـا یکـی از ابزارهـای تغییـر نـگاه اسـت. بـورس‌کالا یعنـی مکانیـزم شـفافیت بـازار، ایـن بـرای بـازاری همچـون بـازار ایـران عالـی اسـت. امـا شـفافیت بـازار بـه تنهایـی مشـکل را حل نمی‌کنـد. بایـد بسـیاری مسـائل همزمـان حـل شـود تـا سـرمایه‌گذاران بداننـد کـه بایـد در کجـا سـرمایه‌گذاری کننـد و از سـایر بازارهـا همچـون بـازار خـودرو و... خـارج شـوند.
نبایـد از یـک ابـزار انتظـار داشـته باشـیم کـه تمـام مشـکلات را حـل کنـد. بـورس یـک ابـزار اسـت بـرای شـفافیت بـازار و بـه تعـادل رسـیدن آن.

به‌صـورت پراکنـده دربـاره الزاماتـی که بایـد وجود داشـته باشـد تا طـرح نتیجه خوبـی به همـراه بیاورد، توضیـح دادیـد همچـون ثبـات حداقلـی در اقتصـاد کشـور. لطفـا کامل‌تـر توضیح دهیـد که چـه الزاماتی نیاز اسـت تـا طرح بـا موفقیـت همراه شـود؟

شـفافیت شـرایط و ثبـات رویـه مسـئولین بسـیار مهـم اسـت. بـه مـدت حداقـل ٦مـاه تمامـی تولیـدات شـاهین گـروه سـایپا بایـد در بـورس عرضـه شـود و هیـچ خـودروی شـاهینی بـه هیـچ بهانـه‌ای از کارخانـه بـدون عرضـه در بـورس خـارج نشـود. همچنیـن مسـئولین ٦مـاه تامـل کننـد و در بـورس دخالـت نکننـد. بایـد بپذیریـم کـه روزهـای اول، خـودرو بـا قیمت‌هـای بـالا قیمت‌گـذاری می‌شـود امـا به‌تدریـج قیمت‌هـا متعـادل خواهـد شـد. خودروسـازان بایـد تمرکـز داشـته باشـند کـه تولیـد و عرضـه خودرویـی کـه وارد بـورس شـده اسـت را بـالا ببرنـد. بایـد پولـی کـه از طریـق عرضـه در بورس بـه دسـت می‌آیـد تنهـا بـرای تولیـد و افزایـش عرضـه همـان خـودرو صـرف شـود. حـال اگـر خودروسـاز تمامـی محصـولات خـود را بـه بـورس بیـاورد بـا گذشـت زمـان مشـکلاتش حـل خواهـد شـد. چنانچـه به‌طـور مثـال تولیـد خـودروی شـاهین پـس از عرضـه در بـورس همچنـان محـدود باشـد و تولیـد سـایر خودروهـا افزایـش یابـد، عرضـه در بـورس کمکـی بـه تعـادل بـازار نمی‌کنـد. در حـال حاضـر خودروهایـی بـا تیـراژ بـالای تولیـد داریـم. ٤٥درصـد خودروهـای تولیـدی سـایپا و ایران خـودرو قیمت‌هـای بالاتـری از سـایر محصـولات ایـن دو خودروسـاز دارنـد، بهتـر اسـت تمامـی ایـن محصـولات به‌صـورت همزمـان در بـورس‌کالا عرضـه شـود تـا بـازاری رقابتـی شـکل بگیـرد. عرضـه یـک خـودرو در بـورس‌کالا در حالـی کـه سـایر خودروهایی کـه شـاید بتواننـد بـا ایـن خـودرو از نظـر قیمتـی رقابـت کننـد به‌صـورت غیـر بورسـی عرضـه شـود مشکل‌سـاز خواهـد بـود. چـرا کـه اگـر خودروهـای مشـابه بـا رانـت وارد بـازار شـود، معلـوم نیسـت بـازار بـه سـرعت بـه تعـادل برسـد.
نکته‌اینجاسـت کـه اراده‌ای در میـان تمامـی مسـئولان اعـم از دولتی‌هـا و مدیـران خودروسـازی وجـود داشـته باشـد کـه یـک تعـادل در بـازار ایجـاد شـود و در صنعـت خودروسـازی شـرایطی فراهـم شـود کـه تولیـد افزایـش یابـد.

در مصوبـه طرح سـاماندهی عرضه خودرو در بورس ضوابطـی بـرای خریـد در نظـر گرفته شـده اسـت، به نظر شـما چـه ضوابطـی می‌تواند به موفقیـت بیشـتر طـرح و کمـک بـه متعادل شـدن بـازار کمـک کند؟

بایـد حواسـمان باشـد ایـن کار بسـیار خـوب اسـت بـه شـرطی کـه محکـم، شـفاف و بـا ضوابـط مناسـب وارد بـازی شـویم.
به‌طـور مثالـی ضوابطـی بگذاریـم مبنـی بـر اینکـه هـر کـس گواهینامـه دارد و سـه تـا پنج سـال اخیـر خودرویـی از خودروسـازان نخریـده، بـا شـرط اینکـه رقـم مـورد نیـاز حـراج هـم در حسـابش موجـود باشـد، می‌توانـد در حـراج

خودروسازان باید تمرکز داشته باشند که تولید و عرضه خودرویی که وارد بورس شده است را بالا ببرند. باید پولی که از طریق عرضه در بورس به دست می‌آید تنها برای تولید و افزایش عرضه همان خودرو صرف شود

خریـد خـودرو شـرکت کنـد.

فرقش با قرعه‌کشی کنونی چیست؟

در قرعه‌کشـی کنونـی تمـام افـرادی کـه وارد قرعه‌کشـی می‌شـوند، پـول ندارنـد امـا وارد بـازی می‌شـوند، در ادامـه چنانچـه در قرعه‌کشـی خوش‌شـانس باشـند، پـول قـرض می‌کننـد و حتـی سـراغ دلال‌هـا می‌رونـد. امـا در روش بـورس‌کالا پـول در حسـاب فـردی کـه قـرار اسـت در حـراج شـرکت کنـد، موجـود اسـت و به‌ایـن ترتیـب خـود بـه خـود تعـداد شـرکت‌کنندگان در حراجـی افـت می‌کنـد و در آن صـورت صـف تقاضـا بـه شـدت کوتـاه خواهـد شـد. اگـر مسـئولان کمـی تامـل داشـته باشـند وابسـته به‌اینکـه تولیـد چقـدر افزایـش پیـدا کنـد، سـه تـا ٦مـاه زمـان بـرای شـفافیت بـازار و متعـادل شـدن قیمت‌هـا نیـاز اسـت. ایـن اتفـاق باعـث کاهـش قیمت‌هـای بـازار و بـالا رفتـن قیمـت در خودروسـازی‌ها خواهـد شـد کـه هـم سـود خوبـی نصیـب خودروسـازان می‌کنـد و هـم جلـوی زیان‌دهـی عملیاتـی خودروسـازان را می‌گیـرد. در نهایـت بـازار شـفاف می‌شـود کـه بـه نفـع مصرف‌کننـده واقعـی اسـت.

اشـاره کردیـد کـه سـود خوبـی می‌توانـد نصیـب خودروسـازان شـود، سال‌هاسـت کـه صنعـت خودروسـازی کشـور بـا چالـش نقدینگـی مواجـه اسـت، آیا عرضـه خـودرو در بـورس می‌توانـد چالش‌هـا و مشـکلات صنعـت خودروسـازی کشـور را مرتفـع کنـد؟

سـود کـردن حـق شرکت‌هاسـت. سـود زیـاد هـم خـوب خواهـد بـود امـا بـه شـرطی کـه بـه مـردم اجحـاف نشـود. اشـکالی در سـود موقتـی زیـاد نمـی بینـم، ولـی مهـم ایـن اسـت که‌ایـن سـود خـوب طـوری در ایـن صنعـت مدیریـت شـود کـه بتوانـد مشـکلات تولیـد را حـل کنـد. تمـام بحـث سـر همیـن اسـت کـه می‌خواهیـم خودروسـازی ضـرر نکنـد، سـود هـم ببـرد و بـا توجـه به‌اینکـه مشـکلات نقدینگـی بسـیار زیـادی هـم دارد، بتوانـد ایـن سـود را صـرف حـل کـردن مشـکلات تولیـد کنـد. امـا نگرانـی کـه وجـود دارد ایـن اسـت که‌ایـن سـود خـوب بـه دهـان مدیـران مـزه کنـد و بـرای حل‌شـدن مشـکلات برنامه‌ریـزی نکننـد. ایـن بخـش ماجـرا و ایـن نگرانـی بـه بـورس‌کالا ارتباطـی نـدارد، بـورس‌کالا تنهـا سـازوکار عرضـه را مشـخص می‌کنـد و مشـکلاتی کـه ممکـن اسـت پـس از عرضـه و سـود خودروسـازان بـروز کنـد بـه نحـوه مدیریـت خودروسـازی‌ها بـاز مـی گـردد.

اگـر قـرار باشـد طـرح بـا موفقیـت همـراه شـود، بـه شـدت بـه مدیریـت وزارت صنایـع، مدیریـت دو خودروسـاز و مسـائل دیگـری کـه بایـد همـه را بـا هـم دیـد، وابسـته اسـت. نمی‌تـوان بـرای موفقـت طـرح تنهـا چنـد شـرط را نـام بـرد، موفقیـت طـرح بـه جنبه‌هـای مختلفـی بسـتگی دارد. متاسـفانه پارامترهـای متغیـر مـا در اقتصـاد کلان و اقتصـاد صنعتـی بسـیار زیـاد شـده و در بسـیاری از پارامترهـا ثبـات نداریـم، لـذا وقتـی دربـاره یـک راه حـل صحبـت می‌کنیـم تنهـا بخشـی از آن را مـی بینیـم، بایـد مدیـران مـا، تمـام مدیـران، اعـم از مدیـران خودروسـازی‌ها، مدیـران در وزارت صنعـت و وکلای مجلـس تمـام جوانـب طـرح را ببیننـد و در عین حال تـا چنـد مـاه بـا تمـام سـختی‌ها پـای طـرح بایسـتند تـا بحـران را سـپری کنیـم. مسـئولان هشـیار باشـند، عرضـه خـودرو در بـورس‌کالا در ابتـدا ممکـن اسـت قیمت‌هـا را بـالا ببـرد و بـازار بـا تنش‌هایـی روبـه‌رو شـود امـا نبایـد ایـن رشـد قیمـت را بـه بـورس‌کالا نسـبت داد. افزایـش قیمـت بـه بـورس‌کالا ارتباطـی نـدارد، بـورس‌کالا یـک مکانیـزم اجرایـی اسـت کـه در بسـیاری از بخش‌هـا به‌خوبـی عمـل کـرده اسـت و می‌توانیـم از ظرفیـت آن اسـتفاده کنیـم تـا بـازار بـه تعـادل رسـیده و مصرف‌کننـده واقعـی خریـدار خـودرو شـود.

اگر مسئولان کمی تامل داشته باشند وابسته به‌اینکه تولید چقدر افزایش پیدا کند، سه تا ٦ماه زمان برای شفافیت بازار و متعادل‌شدن قیمت‌ها نیاز است. این اتفاق باعث کاهش قیمت‌های بازار و بالا رفتن قیمت در خودروسازی‌ها خواهدشد

محمدرضا نجفی‌منش، فعال اقتصادی و قطعه‌ساز:

راه گریز از قیمت‌گذاری دستوری

طرح تغییر مدل عرضه خودرو به بازار این روزها بسیار جدی‌تر از قبل دنبال می‌شود. حالا پس از پذیرفته شدن خودروی جدید سایپایی‌ها در بورس‌کالا این تغییر بسیار نزدیک به نظر می‌رسد و فعالان صنعت خودرو را به بهبود شرایط امیدوار کرده است. چرا که طبق قانون اگر کالایی در بورس عرضه شود، دیگر شامل قیمت‌گذاری دستوری نخواهد بود و به‌این طریق عرضه خودرو در بورس‌کالا، می‌تواند یک راه گریز باشد برای جلوگیری از قیمت‌گذاری دستوری.

روشی که فشار بسیاری را به خودروسازان وارد کرده و به واسطه آن شاهد زیان بیش از ۱۰۰ هزار میلیارد تومان در این صنعت هستیم؛ عددی بسیار بزرگ که در حساب خودروسازان نشسته و این صنعت را گرفتار کرده است. وقتی رقم زیان انباشته خودروسازان به گوش می‌رسد، این پرسش مطرح می‌شود که خودروسازان این زیان را چگونه تحمل می‌کنند؟

باید گفت، سال‌هاست که پول قطعه‌سازان به‌سختی پرداخت می‌شود و حتی می‌توان گفت که پول قطعه‌سازان پرداخت نشده، وام‌های بسیاری از بانک‌ها اخذ شده و خودروسازان به‌این طریق فعلا خود را سر پا نگه داشته‌اند.

در این سال‌ها برای اینکه قیمت خودرو تعدیل و مشکلات مالی خودروسازان حل شود، مخالفت‌های بسیاری شده است، اما بالاخره راهی برای جلوگیری از قیمت‌گذاری دستوری که عامل اصلی زیان‌دهی خودروسازان است،

مطـرح شـده. ایـن راه، همـان عرضـه خـودرو در بورس‌کالاسـت کـه البتـه موافقـان و مخالفـان بسـیاری دارد.

عرضـه خـودرو در بـورس‌کالا بـه دلیـل اینکـه تاکنـون در هیـچ جـای دنیـا تجربـه نشـده، مخالفت‌هایـی را بـا خـود همـراه کـرده امـا بایـد به‌ایـن نکتـه توجـه شـود کـه در هیـچ جـای دنیـا، خـودرو به‌صـورت دسـتوری قیمت‌گـذاری نمی‌شـود امـا سال‌هاسـت کـه از ایـن روش قیمت‌گـذاری، بـرای تعییـن قیمـت خودروهـا در ایـران اسـتفاده شـده و نظـرات کارشناسـی بـرای آزادسـازی قیمـت خـودرو و دوری از قیمت‌گـذاری دسـتوری نشـنیده گرفتـه شـده اسـت.

حـالا بـا توجـه به‌اینکـه بـر طبـق قانـون کالایـی کـه در بـورس عرضـه می‌شـود، مشـمول قیمت‌گـذاری دسـتوری نیسـت، می‌تـوان گفـت یکـی از راهکارهایـی کـه جلـوی قیمت‌گـذاری دسـتوری را می‌گیـرد ایـن اسـت کـه خـودرو در بـورس عرضـه شـود. بـا توجـه بـه شـرایط کنونـی و زیانـی کـه هـر روز در ایـن صنعـت بزرگتـر می‌شـود، ایـن راه، راه مناسـبی بـرای گریـز از قیمت‌گـذاری دسـتوری خواهـد بـود.

بایـد بـه بـازار اعتمـاد کنیـم و بـاور داشـته باشـیم کـه بـا آزاد گذاشـتن بـازار، قیمت‌هـا واقعـی می‌شـوند.

عرضه خودرو در بورس‌کالا به دلیل اینکه تاکنون در هیچ جای دنیا تجربه نشده، مخالفت‌هایی را با خود همراه کرده اما باید به‌این نکته توجه شود که در هیچ جای دنیا، خودرو به‌صورت دستوری قیمت‌گذاری نمی‌شود

بـازار هوشـمند اسـت، هیـچ وقـت محصولـی را کـه ۱۰۰ میلیـون تومان ارزش دارد، ۱۵۰ میلیـون تومان قیمت‌گـذاری نمی‌کنـد. امـا متاسـفانه بسـیاری از دوسـتان مـا در مجموعـه فکـر می‌کننـد کـه اگـر خـودرو بـا ضـرر و زیـان بـه فـروش برسـد بـه نفـع مـردم اسـت، در حالـی کـه در نهایـت بـه ضـرر مردم تمـام می‌شـود. زیـرا وقتـی خودروسـاز بـا ضـرر تولیـد کننـد، کیفیـت کاهـش یافتـه و بـه مـرور تولیـد کـم می‌شـود. وقتـی تولیـد کاهـش پیـدا کنـد، عرضـه در بـازار نیـز کـم می‌شـود و در ادامـه ایـن رونـد، قیمت‌هـا در بـازار بـه شـکل غیـر قابـل بـاوری افزایـش می‌یابـد، اتفاقـی کـه هـم اکنـون در بـازار شـاهد آن هسـتیم و مصرف‌کننـده واقعـی یـا همـان مـردم از آن متضـرر شـده‌اند.

چنانچـه کاری کنیـم، اختـلاف قیمـت کارخانـه و بـازار خودروهـا از بیـن بـرود، قیمت‌هـا در بـازار آزاد تعدیـل خواهـد شـد و نـگاه سـرمایه‌ای بـه خـودرو بـه نـگاه مصرفـی تغییـر پیـدا می‌کنـد در چنیـن شـرایطی مصرف‌کننـده واقعـی راحت‌تـر و بـا قیمـت مناسـب‌تری بـه خـودروی مـورد نظـر خـود دسترسـی پیـدا خواهـد کـرد. ایـن اتفـاق می‌توانـد بـا عرضـه خـودرو در بـورس‌کالا محقـق شـود.

حسن کریمی سنجری، کارشناس صنعت خودرو:

تمام منافع طرحی که اولین تجربه دنیاست

تجربه جهانی عرضه در بورس‌کالا شامل کالاها یا موادی است که دو طرف معامله شرکت‌ها یا واحدهای تولیدی و فعالان اقتصادی هستند، کمتر پیش می‌آید محصولی که قرار است به‌صورت مویرگی بین مردم توزیع شود، در بورس‌کالا عرضه، کشف قیمت و واگذار شود. اکنون صحبت از عرضه خودرو از طریق بورس‌کالاست و این نخستین تجربه در دنیا محسوب می‌شود اما موضوعی که نباید آن را نادیده گرفت این است که قیمت‌گذاری دستوری، فروش از طریق قرعه‌کشی و ثبت نام اینترنتی هم اولین و تنها تجربه‌های فروش خودرو در دنیا هستند که در ایران اجرایی شده‌اند. طی سال‌ها فروش خودرو در کشور ما از طریق قیمت‌گذاری دستوری انجام شده یعنی دولت یا نهاد شبه دولتی مثل شورای رقابت -در گذشته-، قیمتی برای خودرو تعیین می‌کنند که در برخی مدل‌ها قیمت تعیین‌شده از قیمت تمام‌شده تولید پایین‌تر است. این موضوع که مورد تایید تمامی دستگاه‌هاست و حتی آمار و ارقام هم آن را تایید می‌کند، طی سال‌های اخیر صنعت خودروسازی کشور را به صنعتی زیان‌ده تبدیل کرده. به‌این ترتیب می‌توان گفت قیمت‌گذاری دستوری آفت توسعه صنعت خودروسازی کشور شده و مهم‌ترین دلیل زیان‌ده شدن شرکت‌های خودروساز نام گرفته است.

این آفت هم برای خودروسازان و هم برای جامعه مصرف‌کننده، مشکل‌ساز شده زیرا فاصله قابل توجهی را بین قیمت کارخانه و قیمت بازار به وجود آورده و تقاضای بالایی برای خرید خودرو به قیمت کارخانه‌ایجاد کرده است. در این میان مصرف‌کننده واقعی هم دیگر نمی‌تواند از کارخانه و با قیمت‌های مصوب خودرو بخرد

و مجبور است برای خرید خودرو وارد بازار آزاد شود و خودرو را با قیمت‌هایی که سود خوبی را نصیب دلالان می‌کند، بخرد.

وقتی این مشکلات را مشاهده می‌کنیم، کفه ترازو برای واگذاری خودرو از طریق بورس‌کالا یعنی همان نخستین تجربه دنیا، در مقایسه با قیمت‌گذاری دستوری و قرعه‌کشی، سنگین‌تر می‌شود و به نظر می‌رسد که عرضه خودرو در بورس‌کالا روش مناسب‌تری است. چرا که حداقل نتیجه این است که کشف عادلانه‌تر قیمت اتفاق می‌افتد و مصرف‌کننده‌ای که می‌خواهد واقعا خودرو بخرد، می‌تواند با قیمت‌های منطقی‌تری، صاحب خودرو شود. با عرضه خودرو در بورس‌کالا، بحث دونرخی‌بودن قیمت خودرو از بین می‌رود و از سوی دیگر خودروساز به لحاظ قیمتی منافعش ضایع نمی‌شود. وقتی از این منظر به موضوع نگاه کنیم می‌توان گفت که باید موافق عرضه خودرو در بورس‌کالا باشیم.

البته‌این یک واقعیت است که عرضه خودرو در بورس‌کالا روشی تجربه نشده در دنیاست که اگر قرار باشد برای عرضه خودرو به بازار از این روش استفاده کنیم، می‌توانیم از خاصیت کشف قیمت بورس برای خودروهای جدید بهره ببریم. چرا که نظام عرضه و تقاضا در بورس‌کالا تعیین می‌کند که قیمت یک کالا در چه نقطه‌ای بایستد. در مورد خودروهایی که از عرضه آنها مدتی گذشته و در بازار قیمت پیدا کرده‌اند، بازار دیگر می‌داند که محدوده قیمتی این خودروها چقدر است و بورس‌کالا برای این خودروها مکانیزم مناسب‌تر عرضه خواهد بود و به‌این طریق می‌توانند روی منطقی شدن قیمت‌ها تاثیر گذار باشد، نه کشف قیمت.

بورس‌کالا روش حرفه‌ای‌تری در مقایسه با فروش از طریق اینترنت، قرعه‌کشی و قیمت‌گذاری دستوری است و به نظر می‌رسد مسئولین می‌خواهند بحث قیمت‌گذاری که می‌دانند به صنعت خودروسازی آسیب زده است را تغییر دهند، بر همین اساس می‌خواهند قیمت‌گذاری دستوری را بشکنند اما نگران تبعات آن هستند و می‌خواهند عامل افزایش قیمت خودرو در بازار معرفی نشوند.

در کشورهای دیگر فضای رقابتی بازار تعیین کننده قیمت است، اما در ایران به دلیل محدودیت‌هایی که در بحث رقابت وجود دارد از یک سو و از سوی دیگر کمبود عرضه خودرو به بازار، باعث شده است تا با تقاضایی مواجه شویم که به لحاظ تعدادی و حجمی از تعداد خودروهای تولید و عرضه‌شده به بازار بیشتر باشد. یعنی کفه ترازوی معادله عرضه و تقاضا به سمت تقاضا سنگینی می‌کند، در چنین شرایطی کشف قیمت به نفع عرضه‌کننده خواهد بود و در نگاه نخست اینچنین به نظر می‌رسد که طرف تقاضا ممکن است متضرر شود، اما باید گفت که عرضه خودرو به بازار از طریق بورس در میان‌مدت به نفع بازار و مصرف‌کننده خواهد بود.

در ابتدای ورود خودرو به بورس‌کالا به دلیل اینکه خودروسازان از قیمت‌گذاری دستوری بسیار آسیب دیده‌اند، به نفع عرضه‌کننده می‌شود، زیرا زیان انباشه خودروسازان از طریق فریز شدن قیمت اتفاق افتاده است و بورس می‌تواند از طریق واقعی‌سازی قیمت به خودروسازان کمک کند.

در ادامه چنانچه از مرحله اولیه عرضه خودرو از طریق بورس عبور کنیم و خودروسازان موفق شوند خودرو را بدون زیان بفروش برسانند، شرایط خودروسازان به گونه‌ای خواهد شد که تولید می‌تواند افزایش یابد و کیفیت ارتقا پیدا کند. با افزایش عرضه، قیمت‌ها در بازار کاهش خواهند یافت. به‌این ترتیب در میان‌مدت عرضه خودرو در بورس‌کالا به نفع مصرف‌کنندگان خواهد شد.

به‌دلیل محدودیت‌هایی که در بحث رقابت وجود دارد و از طرفی کمبود عرضه خودرو به بازار، باعث شده تا با تقاضایی مواجه شویم که به لحاظ تعدادی و حجمی از تعداد خودروهای تولید و عرضه‌شده به بازار بیشتر باشد

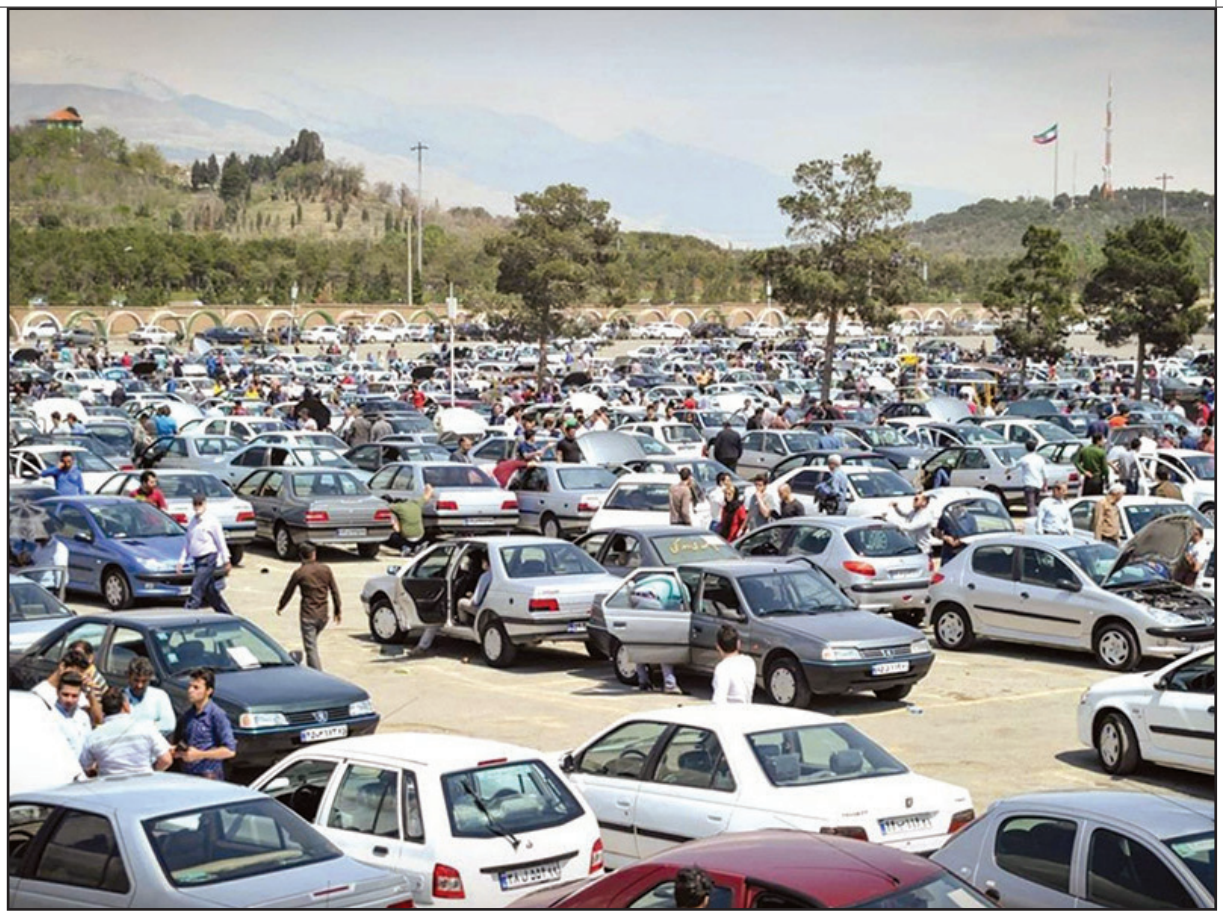

خداحافظی با قیمت‌گذاری دستوری و بازی دلالان

خودروها با رمز شفافیت وارد بورس کالا می‌شوند

تنها چند روز به پایان قرن چهاردهم باقی مانده بود که پذیرش خودروی شاهین در بورس‌کالا، به خبری پر سر و صدا در بازار خودروها تبدیل شد.

ماجرا از این قرار بود که بالاخره ۱۶ماه پس از تصویب کلیات طرح ساماندهی عرضه خودرو در بورس توسط مجلسی‌ها، قدمی دیگر برداشته شد و درخواست مدیران سایپا برای عرضه شاهین در بورس‌کالا مورد پذیرش قرار گرفت. هر چند این نخستین عرضه خودرو در بورس‌کالا نبود و پیش از شاهین، خودروی سراتو در خرداد سال ۹۶ مجوز عرضه ۵۰ دستگاهی را گرفته و در بورس‌کالا عرضه شده بود اما حالا همگان، شاهین را به عنوان نخستین خودرویی که از بورس‌کالا پذیرش عرضه دریافت کرده است، می شناسند.

چندان تفاوتی هم ندارد که چه خودرویی نخستین بار درهای بورس‌کالا را به روی خود باز کرده، به گفته کارشناسان صنعت خودرو، مهم این است که بالاخره بساط قیمت‌گذاری دستوری خودرو که سال‌هاست زیان سنگینی را روی دوش خودروسازان گذاشته و حاشیه سود خوبی را نصیب دلالان بازار کرده، برچیده می‌شود.

موافقان طرح، اعم از کارشناسان اقتصادی و نمایندگان مجلس دلایل متعددی را برای حمایت از عرضه خودرو در بورس‌کالا شمرده‌اند؛ از حذف دلالی تا خداحافظی با قیمت‌گذاری دستوری، از تعدیل قیمت‌ها در میان‌مدت و سودده‌شدن خودروسازان تا افزایش کیفیت خودروهای داخلی. دلایلی که هر یک می‌تواند انگیزه‌ای باشد برای اینکه تعداد موافقان عرضه خودرو در بورس‌کالا افزایش یابد.

خودرو قرار است چگونه در بورس‌کالا عرضه شود؟

آنچه قرار است اتفاق بیفتد، در میان سکوت سایپایی‌ها -به عنوان نخستین خودروساز عرضه‌کننده خودرو در بورس‌کالا- از سوی مدیران بورس‌کالا شرح داده شده.

به گفته مدیر توسعه بازار فیزیکی بورس‌کالای ایران، «یکی از مدل‌ها این است که خودرو در بورس‌کالا عرضه شود و کشف قیمت بر اساس مکانیزم بازار و نظام عرضه و تقاضا اتفاق بیفتد.»

جواد فلاح توضیح داده است که «برای این مدل، می‌توان از قراردادهای سلف استاندارد بهره برد. یعنی خودروساز، خودروی خود را در قالب قرارداد سلف عرضه کند. قاعدتا برخی عرضه‌ها می‌توانند در قالب سلف کوتاه‌مدت و برخی سلف بلندمدت باشد. خریدار نیز خودرو را در قالب قرارداد سلف، پیش‌خرید می‌کند و در زمان سررسید قرارداد، خودرو را از خودروساز تحویل می‌گیرد. از زمانی هم که خودرو در بورس معامله و خریدار مشخص می‌شود، تا زمان سررسید، می‌توان از امکان بازار ثانویه استفاده کرد که اگر فردی که خودرو را خریداری کرده است تمایل داشته باشد آن را در بازار ثانویه به شخص دیگری بفروشد، بتواند این معامله را انجام دهد.»

دو نرخی بودن قیمت خودرو یعنی تفاوت قابل توجه قیمت کارخانه‌ای خودرو و قیمت آن در بازار آزاد باعث افزایش تقاضای خرید از خودروسازان و به اصطلاح قیمت کارخانه‌ای خودرو شده است. متقاضیان برای کسب سود ۵۰ تا ۲۰۰ میلیون تومانی و بهره بردن از این بازار دو نرخی حاضر هستند ماه‌ها در انتظار بمانند و وارد فهرست قرعه‌کشی خودرو شوند. سودی شیرین که البته سهم دلالان است تا صنعت خودروی کشور. حالا با پذیرش عرضه خودرو در بورس‌کالا، مدیران بورسی از تک نرخی شدن بازار خودرو، پس از عرضه خودروها در بورس‌کالا حکایت می‌کنند. حکایتی که برای خودروسازان و خریداران واقعی خودرو به‌اندازه همان سودی که دلالان از بازار دو نرخی می‌برند، شیرین است.

در این باره مدیر توسعه بازار فیزیکی بورس‌کالای ایران با اشاره به‌اینکه با اجرای این طرح، قیمت خودرو تک نرخی شده و توسط عرضه و تقاضا مشخص می‌شود، درباره مزیت‌های این نحوه فروش گفته است: مزیت این طرح نسبت به مدل فعلی یعنی قیمت‌گذاری دستوری و فروش از طریق قرعه‌کشی این است که خودرو تک نرخی می‌شود و یک قیمت که همان قیمت کشف‌شده در بازار است، قیمت خودرو خواهد بود که بر اساس مکانیزم عرضه و تقاضا در بورس کشف می‌شود. شخصی که خودرویی را در قالب قراردادهای یادشده، روی تابلوی بورس خریده است، می‌تواند آن را همانطور که خودروساز خودرو عرضه کرده است، روی تابلو به فرد دیگر بفروشد.

از زمانی که خودرو در بورس معامله و خریدار مشخص می‌شود، تا زمان سررسید، میتوان از امکان بازار ثانویه استفاده کرد که اگر فردی که خودرو را خریداری کرده است تمایل داشته باشد آن را در بازار ثانویه به شخص دیگری بفروشد، بتواند این معامله را انجام دهد

خودروسازان بابت تاخیر تحویل خسارت می‌دهند؟

یکی دیگر از مزایای فروش خودرو از طریق بورس‌کالا، تضمین تعهد خودروسازان به زمان تحویل خودرو به خریدار است.

در سال‌های گذشته همواره خودروسازان بدقولان تحویل خودرو بوده‌اند و حالا قرار است چنانچه خودروساز به هر دلیلی نتوانست کالا را در زمان سررسید تحویل دهد، بورس خسارت را از محل تضامینی که از عرضه‌کننده -خودروساز- اخذ کرده است، به خریدار خودرو پرداخت کند.

تاخیر خودروسازان در تحویل خودرو همواره باعث نارضایتی خریداران خودرو از صنعت خودروسازی کشور بوده است و هیچ گاه هم نارضایتی آنها به نتیجه نرسیده اما به نظر

می‌رسد حالا عرضه خودرو در بورس‌کالا قرار است یکی دیگر از نارضایتی خریداران را هم پوشش دهد و به قولی آن را برطرف کند.

شاهین چه زمانی در بورس‌کالا عرضه می‌شود؟

درباره نحوه عرضه خودرو از طریق بورس‌کالا و زمان آن پرسش‌های بسیاری مطرح است. پس از پذیرش شاهین در بورس‌کالا، عرضه خودرو از طریق این مکانیزم، بسیار نزدیک و قریب‌الوقوع به نظر می‌رسید اما با گذشته بیش از ۱/۵ ماه از زمان پذیرش شاهین در بورس‌کالا، هنوز زمان عرضه‌این خودرو از طریق بورس مشخص نیست. پیشتر احمد رحیمی مدیر عملیات عرضه بورس‌کالای ایران گفته بود: «عرضه کالا به‌صورت فیزیکی است و اینکه چطور عرضه می‌شود، میزان پرداخت اولیه چقدر است و چه کسانی می‌توانند ثبت نام کنند، با اطلاعیه‌ای که از سوی بورس‌کالا منتشر می‌شود، مشخص خواهد شد. تاریخ دقیق عرضه مشخص نیست اما بعد از تعطیلات نوروز در اولین فرصت انجام می‌شود.»

بر طبق مذاکراتی که برای عرضه شاهین صورت گرفته، قرار است ۸۰درصد تولیدات این خودرو در بورس‌کالا عرضه شود، اما چندی پس از پذیرش شاهین در بورس‌کالا، این خودرو از سوی سایپایی‌ها پیش‌فروش شد، آن هم پیش‌فروشی بدون قرعه‌کشی. سایپایی‌ها اعلام کرده‌اند، «در راستای توزیع مناسب خودرو به متقاضیان و هشت فرمان رئیس جمهور که اواخر سال گذشته ابلاغ شد و در آن به حذف تدریجی روند قرعه‌کشی با افزایش عرضه تاکید شده بود و همچنین پیگیری‌های وزیر صنعت، معدن و تجارت، خودرو شاهین از فرآیند قرعه‌کشی حذف شده است.» گروه خودروسازی سایپا، اعلام کرده است که تمام متقاضیان تا تکمیل ظرفیت فرصت ثبت نام دارند و زمان تحویل این خودرو در ماه‌های مرداد و شهریور خواهد بود.

شاید این پیش‌فروش، یکی از دلایل مبهم بودن زمان عرضه شاهین در بورس‌کالا باشد. سایپایی‌ها با این عرضه خود را تا شهریور ماه زیر تعهد تحویل خودروهای پیش‌فروش‌شده برده‌اند و بعید به نظر می‌رسد که تا شهریور ماه برنامه دیگری برای ورود شاهین به بازار داشته باشند.

البته اکنون شاهین تنها خودروی پذیرفته شده در بورس‌کالا نیست. چندی پیش وانت کارا محصول خودروسازی بهمن هم موفق شد درهای بورس‌کالا را به روی خود باز کند اما به نظر می‌رسد نتیجه عرضه و تجربه‌ای که عرضه شاهین در بورس‌کالا خواهد داشت، سرنوشت دیگر خودروها را نیز در بورس‌کالا مشخص خواهد کرد. چرا که مدیر عملیات عرضه بورس‌کالای ایران، گفته است، «خودروی شاهین قرار است به عنوان نمونه در بورس‌کالا عرضه شود و پس از مشخص‌شدن مزیت‌ها و معایب آن تصمیم گیری لازم در خصوص عرضه سایر خودروها توسط سایر تولیدکنندگان از طریق بورس‌کالا به عمل خواهد آمد.»

شرایط شرکت در حراجی‌های خودرو

در روزهایی که خودرو به‌صورت اینترنتی ثبت نام می‌شد و قرعه‌کشی، مالکان جدید خودروها را مشخص می‌کرد این دلالان بودند که بیشترین نفع را از این نحوه عرضه می‌بردند. بسیاری از مردم که وارد بازی ثبت نام و قرعه‌کشی خودرو می‌شدند، واقعا پول خرید خودرو را نداشتند، بخت خود را آزمایش می‌کردند و چنانچه خوش‌شانس بودند و نامشان در قرعه‌کشی در می‌آمد، یا برای گرفتن پول به سراغ

در روزهایی که خودرو به‌صورت اینترنتی ثبت نام می‌شد و قرعه‌کشی، مالکان جدید خودروها را مشخص می‌کرد این دلالان بودند که بیشترین نفع را از این نحوه عرضه می‌بردند

دلالان می رفتند یا با قرض از اطرافیان، ثبت نام خود را تکمیل می‌کردند و در نهایت باز هم باید خودرو را به دلالان می فروختند تا بدهی خود را پرداخت کنند. در نهایت دلالان برنده بازی فروش اینترنتی و قرعه‌کشی خودروها می‌شدند همانطوری که به دلیل قیمت‌گذاری دستوری و دو نرخی بودن بازار، برنده بازی بودند. اما حالا قرار است عرضه خودرو در بورس‌کالا و حضور در حراجی، قواعدی داشته باشد تا به مرور زمان آرامش را به بازار خودروها بازگرداند. در کلیات طرح ساماندهی عرضه خودرو در بورس که آبان ماه سال ۹۹ توسط مجلسی‌ها تصویب شد، در نظر گرفته شده بود که هر شخص می‌تواند هر سه سال یک بار با یک کد ملی، یک خودرو در بورس‌کالا خریداری کند. در این طرح اولویت تقاضا با افرادی اعلام شده بود که دارای کد ملی و گواهی راهنمایی رانندگی باشند و هیچ پلاک فعالی به نامشان نباشد.

بورسی‌ها به‌این شروط، دارا بودن کد بورسی را هم اضافه کرده‌اند و به گفته احمد رحیمی مدیر عملیات عرضه بورس‌کالای ایران، تمامی افراد دارای کد بورسی می‌توانند در حراج خودرو حضور یابند.

تعیین قیمت خودرو با تکیه بر نظام عرضه و تقاضا

قیمت، یعنی همان نگرانی بزرگی که باعث شده است، قیمت‌گذاری خودروها سال‌های سال به‌صورت دستوری انجام شود، با طرح عرضه خودرو در بورس‌کالا هم به یک پرسش اساسی تبدیل شده است، اینکه خودروهای قابل عرضه چطور انتخاب و قیمت‌گذاری خواهند شد. روح‌اله‌ایزدخواه عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس در این باره گفته است: «شورای رقابت موظف است هر ۶ ماه یک بار خودروهای مشمول این طرح را با توجه به شاخص‌هایی مانند تورم، شدت فاصله قیمت کارخانه و بازار، تیراژ خودرو و... مشخص کند. قیمت پایه عرضه خودرو در بورس هم توسط سازمان حمایت تعیین می‌شود.»

البته‌این پایان داستان نیست. پس از تعیین قیمت پایه، عرضه خودرو از طریق بورس‌کالا انجام خواهد پذیرفت و قرار است نظام عرضه و تقاضا قیمت خودروها را تعیین کند. آنطور که مدیر عملیات عرضه بورس‌کالای ایران گفته «کشف قیمت خودرو از طریق حراج انجام شده و طبیعتا در صورت در دسترس بودن یک کالا و عدم نیاز به قرعه‌کشی، در یک بازه زمانی شاهد کاهش اختلاف قیمت کارخانه و بازار خواهیم بود.»

قیمت‌گذاری دستوری، زیان‌دهی خودروسازان به واسطه فروش خودرو با قیمت‌هایی پایین‌تر از قیمت تمام‌شده، عرضه خودرو از طریق قرعه‌کشی و شانس، دست بالای دلالان در بازار معاملات و بازی با قیمت‌ها در بازار آزاد، داستان تلخ بازار خودرو در سال‌های اخیر است، داستانی که در آخرین روزهای اسفندماه سال گذشته و با پذیرش خودروی شاهین گروه سایپا به پایان نزدیک شده.

به گفته کارشناسان صنعت خودرو در صورتی که طرح عرضه خودرو در بورس‌کالا به‌صورت کامل اجرا شود و مسئولان با نخستین تنش‌ها و فشارهایی که دلالان ایجاد می‌کنند، پشت طرح را خالی نکنند، می‌تواند به درآمدزایی خودروسازان، افزایش تیراژ تولید، افزایش عرضه در بازار، کاهش قیمت‌ها، ارتقای کیفیت خودروها و... منتهی شود. انتهایی که از همین حالا می‌تواند روزهای شیرینی را برای بازار خودرو به تصویر بکشد اما به شرطی که طرح عرضه خودرو در بورس‌کالا با قواعد مشخص و با صبوری به‌طور کامل اجرایی شود.

کشف قیمت خودرو از طریق حراج انجام شده و طبیعتا در صورت در دسترس بودن یک کالا و عدم نیاز به قرعه‌کشی، در یک بازه زمانی شاهد کاهش اختلاف قیمت کارخانه و بازار خواهیم بود

موافقت انجمن‌های خودروسازان و قطعه‌سازان با عرضه خودرو در بورس‌کالا

اقبال فعالان بازار به بورسی شدن خودرو

«ما عرضه خودرو در بورس‌کالا را به قیمت‌های دستوری ترجیح می‌دهیم» این جمله به‌طور کامل موضع فعالان صنعت خودروی کشور را نسبت به طرح عرضه خودرو در بورس‌کالا به نمایش می‌گذارد. سال‌هاست که صنعت خودروی کشور از قیمت‌گذاری دستوری خودروها آسیب دیده و به پشتوانه زیان‌ده شدن خودروسازان، آنها به بدهکاران بزرگ صنعت قطعه‌سازی کشور تبدیل شده اند. اکنون با تلاش برای تغییر روش عرضه خودرو به بازار و کوچ خودروها به بورس‌کالا، نور امیدی برای پایان پیدا کردن قیمت‌گذاری دستوری روشن شده. امیدی که می‌تواند نقطه پایانی باشد بر زیاندهی خودروسازان.

احمد نعمت‌بخش دبیر انجمن خودروسازان می گوید: «بهتر است خودروها در بورس‌کالا عرضه شوند، تا روشی که اکنون خودروها وارد بازار می‌شوند، ادامه پیدا نکند. البته راهکار اساسی این است که خودروسازها، خودرو را در حاشیه بازار به فروش برسانند، اما در حال حاضر چنین امکانی وجود ندارد و به نظر می‌رسد که بهترین راه برای به آرامش رسیدن بازار عرضه خودرو در بورس‌کالاست.»

او معتقد است که «بورسی‌ها می‌توانند تدابیری برای مشکلاتی که فروش خودرو در حال حاضر دارد، در نظر بگیرند تا عرضه

واقعی‌تر و درست‌تری انجام شود. به‌طور مثال می‌توان اعلام کرد که هر فرد دارای گواهینامه که خودرویی نداشته باشد یا در یک یا دو سال اخیر خودرویی از خودروسازان نخریده باشد، می‌تواند در حراج شرکت کند.»

کوتاه‌شدن دست دلالان از بازار خودرو پس از خداحافظی قیمت‌گذاری دستوری، مزایای دیگر عرضه خودرو در بورس‌کالاست، به گفته دبیر انجمن خودروسازان، «حداقل نتیجه‌این است که منافع فروش از جیب دلالان خارج شده و به دست خودروسازان می‌رسد. در حال حاضر ۸۰ درصد منافع معاملات بازار خودرو، مخصوصا خودروهای پرطرفدار نصیب دلالان می‌شود و آنها برای سود بیشتر هیچ وقت اجازه نخواهند داد بازار خودرو به آرامش برسد. در چنین شرایطی وقتی خودرو در بورس‌کالا عرضه شود، قیمت خودرو دو نرخی نخواهد ماند و با از بین رفتن بازار دو نرخی، رانت و فساد از بین خواهد رفت.»

فعالان صنعت خودرو امیدوار هستند که با از بین رفتن زمینه رانت و فساد در بازار، سودهای چند ده میلیون تومانی که نصیب دلالان می‌شود وارد صنعت خودرو شده و مشکلات مالی این بخش را مرتفع کند. نعمت‌بخش معتقد است که «عرضه خودرو در بورس‌کالا کمک می‌کند تا رانت و فسادی که اکنون در معاملات بازار آزاد خودروها وجود دارد، از بین برود. وقتی سودی که نصیب دلالان می‌شود از طریق معاملات بورس، وارد صنعت خودروسازی شود، مشکلات مالی خودروسازان مرتفع خواهد شد و در این شرایط مردم می‌توانند توقع کیفیت از خودروهای داخلی داشته باشند.»

به گفته دبیر انجمن خودروسازان، «وقتی خودروساز سود مناسبی داشته باشد، می‌تواند بر روی توسعه محصول کار کند، تیراژ تولید را بالا ببرد، عرضه را افزایش دهد و مالیات بپردازد، اما اکنون تمامی این سود و منافع نصیب دلالان می‌شود، بدون اینکه به چرخه اقتصاد کشور کمکی کرده باشند و به دولت مالیات بدهند.»

او با مثالی درباره سود خوبی که نصیب دلالان می‌شود و در مقابل آن مصرف‌کننده واقعی زیان می‌کنند، گفت: «در حال حاضر پژو پارس خودروساز حدود ۱۸۰ میلیون تومان قیمت‌گذاری شده است، در حالی که هزینه تولید این خودرو برای کارخانه بیش از ۲۰۰میلیون تومان تمام می‌شود و در بازار آزاد بسیار بیشتر از ۳۰۰میلیون تومان قیمت دارد. این اختلاف قیمت قابل توجه، یک رانت بزرگ برای دلالان بازار خودرو است. حال اگر قیمت خودروها در بورس‌کالا تعیین شود، قیمت‌گذاری به‌صورت واقعی خواهد بود و پژو پارس نه بر اساس ۱۸۰ میلیونی که خودروساز برای فروش آن زیان می‌دهد و نه بر طبق ۳۰۰میلیونی که دلالان قیمت گذاشته‌اند، وارد بازار می‌شود. قیمت واقعی خودروها می‌تواند خودروسازان را از زیان‌دهی خارج کند و خودرو را با قیمتی واقعی نه قیمت دلالی، به دست مصرف‌کنندگان برساند.»

بسیاری معتقدند عرضه خودرو در بورس‌کالا، سود دلالی را از سر این بازار دور می‌کند و باعث می‌شود نگاه مردم به خودرو از کالای سرمایه‌ای و سودده به کالایی مصرفی تغییر کند. تغییری که می‌تواند تقاضای کاذب که همان تقاضا برای سرمایه‌گذاری است را کاهش دهد. در این باره دبیر انجمن خودروسازان ابراز امیدواری می‌کند که چنین اتفاقی رخ بدهد و به خودرو به‌صورت کالایی مصرفی نگاه شود، «ابتدا باید اجازه دهیم عرضه خودرو در بورس‌کالا انجام شود و اثرات اولیه را بر بازار بگذارد، پس از آن می‌توان بهتر قضاوت کرد که عرضه خودرو در بورس‌کالا می‌تواند چه نتایجی داشته باشد اما می‌توانیم امیدوار باشیم که با از بین رفتن بازار دو نرخی نگاه سرمایه‌ای به خودرو نیز تغییر کند.»

بورس‌کالا، راه خروج از بن بست

درباره عرضه خودرو در بورس‌کالا، نحوه تعیین قیمت پایه و انتخاب خودروهایی که قرار است در بورس عرضه شوند پرسش‌های بسیاری مطرح است. پرسش‌هایی که سخنگوی انجمن قطعه‌سازان با طرح سه مورد از آنها، گفت: «هنوز به‌طور مشخص و دقیق نمی‌دانیم قیمت پایه حراج قرار است چگونه تعیین

شود، خودروسازان تعیین کننده قیمت هستند یا بورس‌کالا یا سازمان و نهادی دیگر. همچنین آیا تمامی خودروها می‌توانند وارد بورس‌کالا شوند؟ همچنین خودروسازی‌ها توان تعهد را دارند و آیا می‌توانند به‌صورت مستمر خودرو در بورس‌کالا عرضه کنند یا خیر؟»

فرهاد بهنیا معتقد است: «زمانی که خودروسازان وارد بورس شوند و به هر دلیلی نتوانند عرضه به موقع و مستمر داشته باشند، باعث می‌شوند، قیمت‌ها افزایش یابد و مشکلات عرضه تعیین کننده قیمت باشد. خودروسازها باید در این باره کامل توضیح دهند که قرار است با چه پشتوانه تولیدی وارد بورس‌کالا شوند.»

او تاکید کرد: «چنانچه پاسخ تمام سوالات را بدانیم و پاسخ‌ها قانع‌کننده باشند، انجمن قطعه‌سازان با عرضه خودرو در بورس‌کالا کاملا موافق است. معتقدیم که یکی از راهکارهای برون‌رفت از وضعیت کنونی، عرضه خودرو به عنوان کالا در بورس خواهد بود.»

از بین رفتن اختلاف قیمت کارخانه و بازار که تمامی موافقان عرضه خودرو در بورس‌کالا به تحقق آن امیدوارند و این موضوع را یکی از مهم‌ترین مزیت‌های عرضه خودرو در بورس می‌دانند، موضوعی است که از سوی سخنگوی انجمن قطعه‌سازان نیز به آن اشاره شده و بهنیا در این باره معتقد است که «قطعا با توجه به عرضه خودرو در بورس، اختلاف قیمت کارخانه و بازار از بین می‌رود، این تنها به معنی افزایش قیمت نیست، به‌این معنی است که قیمت‌ها حقیقی می‌شوند. دوم اینکه با حقیقی شدن قیمت خودرو، قیمت‌ها در بازار آزاد کاهش خواهد یافت.»

به گفته بهنیا، «با واقعی شدن قیمت خودروها، جلوی زیان‌دهی خودروسازان و سهامداران آنها گرفته می‌شود. باید به این نکته توجه داشت که تعداد سهامداران خودروسازی‌ها زیاد است و در سال‌های اخیر این سهامداران همچون خودروسازی‌ها، زیان انباشته‌ای را تجربه کرده اند که در صورت خروج خودروسازی کشور از زیان‌دهی، سهامداران این بخش نیز از زیان خارج می‌شوند.»

زیانی که در این سال‌ها نصیب خودروسازان شده و به جیب دلالان رفته، رقمی هنگفت و عجیب است که به گفته کارشناسان و فعالان صنعت خودرو، به دلیل قیمت‌گذاری دستوری و اختلاف قیمتی کارخانه با بازار آزاد ایجاد شده است. به گفته عضو انجمن قطعه‌سازان، «در چند سال اخیر بیش از ۱۰۰هزار میلیارد تومان از جیب صنعت خودروسازی کشور به جیب دلالان ریخته‌شده، بدون اینکه تاثیر مثبتی بر بازار خودرو داشته باشد. دلالان به خودرو نگاهی سرمایه‌ای دارند و اختلاف قیمت خودرو در درب کارخانه و بازار آزاد به انگیزه‌ای خوب برای سرمایه‌گذاری در این بخش تبدیل شده، این وضعیت در نهایت به ضرر مصرف‌کننده واقعی بوده، چرا که دست مصرف‌کننده واقعی از خرید خودرو با قیمت کارخانه کوتاه شده است.»

او معتقد است که «عرضه خودرو در بورس‌کالا جز اینکه جلوی زیان‌دهی را می‌گیرد، وضعیت نقدینگی خودروسازان را در شرایط بهتری قرار می‌دهد، بهبود وضعیت نقدینگی، امکان افزایش تیراژ را فراهم می‌کند و به‌این ترتیب تیراژ تولید بالا می‌رود. چنین شرایطی را در سال‌های نخست دهه۹۰ تجربه کرده‌ایم، نتیجه افزایش تیراژ، بالا رفتن عرضه خودرو به بازار و کاهش قیمت خودروها بود. در چنین شرایطی منافع مصرف‌کنندگان واقعی خودرو نیز تامین می‌شود. به‌این ترتیب می‌توان گفت چنانچه، پرسش‌هایی که مطرح شد، پاسخ صحیح و کاملی داشته باشد یکی از راه‌های خروج از بن بست صنعت خودروسازی کشور این است که خودروها از طریق بورس کشور وارد بازار شوند.»

فعالان صنعت خودرو امیدوار هستند که با از بین رفتن زمینه رانت و فساد در بازار، سودهای چند ده میلیون تومانی که نصیب دلالان میشود وارد صنعت خودرو شده و مشکلات مالی این بخش را رفع کند

بورس کالا

مسکن

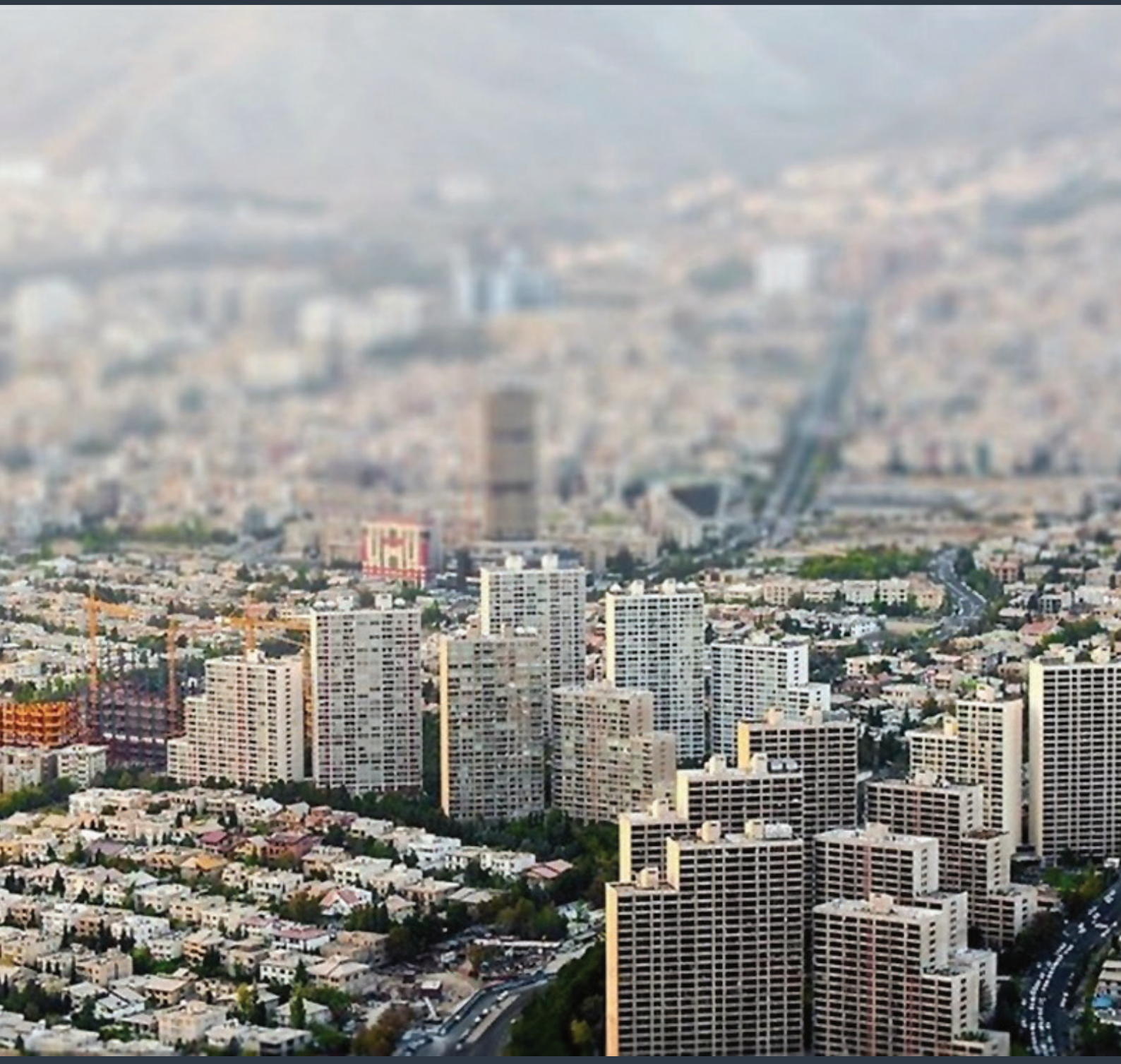

گفت‌وگو با امیرحسین پورجوهری، عضو هیات مدیره دیدبان تهران

املاک پُرابهام قابلیت عرضه در بورس‌کالا را ندارند

عرضه املاک شهرداری تهران در بورس‌کالا به منظور ایجاد شفافیت و رفع شائبه‌های گذشته در دستور کار مدیران شهرداری تهران قرار دارد. امیرحسین پورجوهری، کارشناس شهری و عضو هیات مدیره گروه دیدبان تهران در گفت‌وگو با «نشریه پیام اقتصادی بورس کالا» درباره عرضه املاک شهرداری تهران در بورس کالا صحبت کرده است.

آقای پورجوهری، عرضه املاک شهرداری تهران در بورس کالا برای نخستین بار است که اتفاق می‌افتد و پیش از این، چنین سابقه‌ای در پرونده فعالیت‌های شهرداری وجود نداشته است. به نظر شما، شهرداری تهران با چنین تصمیمی به دنبال چیست ؟

اگر از منظر شفافیت بخواهیم به قضیه نگاه کنیم، این کار خیلی ارزشمندی است. بحث رانت یا مبنای نادرست قیمت‌گذاری‌ها و بحث مدیریت صحیح عرضه و تقاضا از مزایای ورود هر چیزی به بورس می‌تواند باشد. اینکه قیمت‌گذاری املاک شهرداری تهران واقعی‌تر شود، بسیار مناسب است. با این حال، سوال این است که آیا عرضه املاک

شهرداری در بورس کالا به عنوان یک منبع درآمدی می‌تواند کارگشا باشد، جای بحث دارد. یعنی اقدام به فروش املاک به عنوان درآمدزایی را مدنظر قرار می‌دهیم و اینکه‌این یک سازوکار مناسب برای درآمدزایی شهرداری تهران خواهد بود یا نه. اساسا شهرداری تهران که بنکداری املاک انجام نمی‌دهد یا به قصد انتفاع که ملکی را به تملک خود درنمی‌آورد.

با این حال، شهرداری تهران از گذشته به شیوه‌های مختلف املاک بسیاری را به دست آورده است. این املاک نیز دارایی شهرداری به حساب می‌آید...

بله، شهرداری تهران یکسری املاکی دارد که به اصطلاح سینه‌به‌سینه آمده و امروز هم جزو دارایی این نهاد محسوب می‌شود. همچنین یکسری تملک‌هایی هم در قالب توافقاتی که با مالکان انجام می‌دهد تا تغییر کاربری دهد، انجام شده است. شهرداری مقرر است در تغییر کاربری‌ها، اقدام به تامین سرانه خدمات عمومی کند؛ آن هم براساس ماده ۱۰۱ قانون شهرداری‌ها و سایر مبانی قانونی که وجود دارد یا این‌که تملک برای ایجاد معبری انجام می‌دهد. مثلا در پروژه بزرگ بزرگراه امام علی(ع) چنین تملک‌هایی صورت گرفت تا اتوبان ساخته شده و گشایش ایجاد شود. در نتیجه نیت شهرداری تهران در حوزه تملک تامین خدمات به شهروندان است. غیر از این اگر تملک صورت بگیرد، ورود شهرداری به دادوستد ملک منجر می‌شود و به عقیده من، شکل دوم تملک برای شهرداری‌ها مفهومی ندارد. بنابراین، املاکی که واگذار می‌شود، باید در جهت خدمات عمومی باشد و عرضه املاک در بورس کالا به عنوان منبع درآمد برای شهرداری قابل تصور نیست. این بخش از موضوع واگذاری املاک شهرداری در بورس کالا محل سوال است.

شهرداری تهران یکسری املاکی دارد که به‌اصطالح سینه‌به‌سینه آمده و امروز هم جزو دارایی این نهاد محسوب می‌شود. همچنین یکسری تملک‌هایی هم در قالب توافقاتی که با مالکان انجام می‌دهد تا تغییر کاربری دهد، انجام شده است. شهرداری مقرر است در تغییر کاربری‌ها، اقدام به تامین سرانه خدمات عمومی کند

بخشی از املاک شهرداری تهران در فعالیت‌های مشارکتی به دست آمده است. آیا مشارکت در ساخت ملک و فعالیت‌هایی از این دست نیز نمی‌تواند جزو کارکرد مناسب شهرداری باشد یا نه؟

در بعضی جاها (غیر از بحث زمین) که مشارکت‌هایی صورت می‌گیرد، شهرداری‌ها عوارض خود را به عنوان سهم وارد آن پروژه می‌کنند. طوری که به ازای آن یکسری واحد مسکونی یا تجاری می‌گیرند. به نظر من، این مشارکت هم درست نیست، زیرا تجربه پروژه‌های مشارکتی در شهرداری‌ها و به خصوص شهرداری تهران نشان می‌دهد از نظر به سرانجام رسیدن، پروژه‌های مطلوبی نیستند. در نتیجه خیلی از این پروژه‌ها را نگاه کنید، متوجه می‌شوید که مثلا در پایان کار دچار مشکل می‌شوند؛ حتی در مشارکت‌هایی که زمین برای شهرداری بوده و مشارکت‌کننده‌ای همکاری کرده و در نهایت شهرداری قدرسهم می‌گرفت. واقعیت این است عمده موارد ملکی را که بررسی می‌کنید، پروژه‌های به اصطلاح شسته‌رُفته نیستند و قابلیت عرضه در بورس کالا را ندارند.

اثر این اقدام از نظر شفافیت در دارایی‌های شهرداری چطور است؟

از این بابت که عرضه املاک شهرداری تهران در بورس کالا صورت می‌گیرد و باعث شفافیت می‌شود، این رویکرد خوبی است. اما اینکه چه املاکی در بورس کالا عرضه می‌شود، همانطور که گفتم جای سوال دارد. بورس به لحاظ ویژگی‌های ذاتی جای مناسبی برای عرضه

است، اما اینکه املاک شهرداری تهران چگونه در بورس کالا عرضه شود، مبهم است. یعنی اساسا آن ملکی که به بورس کالا عرضه می‌شود، آیا سهم فضای سبز است یا قرار بوده گشایش معبری صورت بگیرد، مشکلاتی است که شهرداری تهران با آن مواجه است.

در مورد املاکی که برای راه‌سازی یا احداث فضای سبز بحث نیست و نباید در بورس کالا عرضه شود، اما برای واحدهای مسکونی و تجاری وضعیت چگونه باید باشد؟ آیا از این راه می‌توان به درآمدهای پایدار رسید یا نه؟

اساسا ورود شهرداری تهران به پروژه‌های مشارکتی نمی‌تواند به عنوان یک منبع درآمدی پایدار محسوب شود. زیرا شهرداری‌ها نهادهای خدمات‌رسان هستند و اساسا بنکداری ملک نمی‌کنند و ساخت و ساز و به اصطلاح بساز و بفروشی انجام نمی‌دهند. تقریبا در بسیاری از شهرهای پایتخت بزرگ دنیا بعید است که مثلا شهرداری پاریس به پروژه مشارکتی تجاری اقدام کند. حالا ممکن است در حوزه فرهنگی چنین اقدامی انجام دهند ولی به‌طور کلی شهرداری‌ها نهادهای خدمات‌رسانی هستند و قابلیت واگذاری املاک را نباید داشته باشند.

سازمان املاک و مستغلات شهرداری تهران یکی از سازمان‌های مهم در شهرداری است که نقش بسیاری در شفافیت املاک دارد. یعنی پیش از آنکه شفافیت در بورس کالا اتفاق بیفتد، می‌تواند در خودِ شهرداری تهران و سازمان املاک صورت بگیرد؟

اینکه مستندنگاری املاک در شهرداری تهران انجام نشده و داده‌هایی که در سطح منطقه و... وجود دارد، مغایرت‌هایی با هم دارند، درست است. در بعضی موارد ممکن است شهرداری سابقه مالکیت در بسیاری از املاک را داشته باشد، اما خیلی از این موضوع مطلع نیست. حتی در مواردی ابهامات بسیاری در مالکیت وجود دارد و این شفاف نیست. به نظر من، الزاما ورود شهرداری به بورس راه‌حل اولیه نیست. یعنی راه‌حل نخست این است که در سازمان املاک و مستغلات شهرداری تهران مستندنگاری صورت بگیرد. از آنجا که اراضی ملی یا مالکیت‌های شهرداری متعلق به عموم مردم است، باید مردم بدانند که شهرداری تهران در کجاها املاک دارد. در این صورت، هیچ اشکالی ندارد که شهرداری تهران در مورد املاک اعلام کند که چه چیزی دارد.

در سال‌های گذشته بحث املاک نجومی در شهرداری تهران سروصدای زیادی به پا کرد. آیا بهتر نیست یک بار برای همیشه تعداد املاک شهرداری اعلام شود؟

در حوزه املاک نجومی بحثی که مطرح شد، این بود که یک بخش آن به شیوه واگذاری ارتباط داشت و دیگری به مردم مرتبط بود. اینکه شهروندان متوجه شدند یکسری املاک که تصور نمی‌شد، برای شهرداری تهران بود. حالا پرسش این است که مثلا در بزرگراه آفریقا، نیاوران، خیابان فرشته و... چه ضرورتی داشته که شهرداری یک آپارتمان ۴۰۰ متری داشته و آن را واگذار کند. البته‌این را هم عنوان کنم؛ اینکه شهرداری عوارض و مطالبات خودش را در قالب ملک و آپارتمان دریافت کند، اصلا در شان شهرداری تهران نیست.

اگر در مقطعی مطالبات قرار است به‌صورت املاک باشد، بهتر است شهرداری همان موقع در فروش آن تسهیل‌گری کند. تفکر این است که شهرداری برای کمک به بدهکار ملکی را به تملک خود درمی‌آورد و این ملک یک ارزش افزوده برای شهرداری دارد. مشابه آن در مورد بانک‌ها اتفاق افتاد. یعنی بانک‌ها در

اساسا ورود شهرداری تهران به پروژه‌های مشارکتی نمی‌تواند به‌عنوان یک منبع درآمدی پایدار محسوب شود. زیرا شهرداری‌ها نهادهای خدمات‌رسان هستند و اساسا بنکداری ملک نمی‌کند و ساخت‌وساز و به اصطلاح بساز و بفروشی انجام نمی‌دهند

مقطعی تملک‌های گسترده‌ای انجام دادند، در صورتی که در شان بانک‌ها نبود که وارد این حوزه شوند و به اصطلاح بنکداری ملک انجام دهند.

در نتیجه بنده نسبت به‌این قضیه هم ایراد دارم که شهرداری هزینه‌های جاری دارد و برای این هزینه‌ها و هزینه‌های عمرانی نهایتا شهرداری هم اقدام به فروش املاک خود باید کند. در واقع شهرداری مادامی که با چنین موضوعاتی روبرو است، مشکلاتی ایجاد می‌شود. مثلا بدون معارض بودن آن ملک مساله‌دار است و وقتی با روند بروکراسی گسترده‌ای مواجه هستیم، ارزش‌گذاری‌ها مناسب و منطقی نخواهد بود. درست مانند تملک‌هایی که خیلی از ادارات انجام دادند و بعد متوجه شدند ارزش ملک با آن چیزی که روی کاغذ آمده، متناسب نیست و در واقع ارزش‌گذاری‌ها درست نبوده است.

در پایان بفرمایید که راه بُرون‌رفت از این بحران بزرگ چیست و اساسا شهرداری تهران با ورود به بورس کالا در مسیر درستی قرار گرفته است؟

من احساس می‌کنم شهرداری تهران در گام نخست با مشکل «مستندسازی» مواجه می‌شود. زیرا اطلاعات جامع و کاملی در حوزه املاک شهرداری وجود ندارد. اساسا این سوال مطرح است که اساسا چرا در شهرداری تهران آنقدر املاک وجود داشته است؟ مگر کار شهرداری این است که املاک نگه دارد؟ یعنی در وهله نخست فرایند تملک شهرداری باید روشن شود. که اصلا به چه دلیلی تملک کرده است؟ بنابراین، فلسفه تملک در شهرداری تهران یک مساله خیلی مهم است.

شفافیت به املاک شهرداری تهران رسید

عرضه املاک شهرداری در بورس کالا، چگونه می‌تواند از فساد جلوگیری کند؟

کلانشهر تهران در دهه‌های گذشته به دلیل پایدار نبودن درآمدها به شهری آسیب‌پذیر تبدیل شده است. شهری که با تمام ضعف‌های شهرداران در دوره‌های مختلف همچنان الگوی بسیاری از شهرهای کشور است و اکنون بیش از گذشته در اندیشه افزایش درآمدهای پایدار است. تحقق افزایش درآمدهای پایدار نسبت به درآمدهای ناپایدار در دوره ششم مدیریت شهری در دستور کار قرار گرفته و مولدسازی دارایی‌ها و اموال شهرداری تهران از مهم‌ترین اولویت‌های شهرداری در دوره مدیریت علیرضا زاکانی است. چنان‌که برای بُرون رفت از کسب درآمدهای ناپایدار که بیشترین سهم را در درآمدهای شهرداری دارد، ۶ مسیر تعیین‌شده که «مولدسازی املاک شهرداری به منظور استفاده بهینه از ظرفیت موجود» یکی از این مسیرها است. البته برای پیمودن مسیر «مولدسازی املاک شهرداری...» از سال گذشته فعالیت‌هایی صورت گرفته است.

تاکنون چندین فقره از املاک شهرداری تهران برای عرضه در بورس کالا آماده شده، معاون مالی و اقتصادی شهرداری تهران هم می‌گوید روند واگذاری املاک در بورس را سخت پیگیری می‌کند. معاون مالی و اقتصادی شهرداری تهران زمستان سال ۱۴۰۰ اعلام کرد فرایند ورود به بورس‌کالا را شروع کرده‌ایم، کد بورسی فعال شده و به زودی اولین عرضه املاک شهرداری در بورس‌کالا انجام می‌شود.

نخستین املاک شهرداری تهران در بهمن سال گذشته در بورس کالا عرضه شد؛ ۲ ملک ۱۰۰ و ۱۵۰ متری در منطقه ۲ تهران که تمام شرایط عرضه

در بورس‌کالا را دارا بودند، با این رویداد، برای نخستین بار در تاریخ شهرداری تهران املاک شهرداری وارد بورس کالا شد؛ اما از زمانی که ۲ملک کم متراژ شهرداری تهران در بورس کالا عرضه شده تا امروز برنامه مدونی برای تداوم آن اعلام نشده است. در حالی که در دوره‌های گذشته مدیریت شهری بارها بحث‌های مختلفی درباره ورود شهرداری به بورس مطرح شده بود، اما هیچ‌گاه به سرانجام نرسیده بود. حالا این پرسش مطرح است که ورود شهرداری تهران به بورس چقدر به واقعیت نزدیک است؟

شفافیت

گفته می‌شود از تعداد املاک متعلق به شهرداری تهران، اطلاعاتی در دسترس نیست در نتیجه یکی از اهداف شهرداری تهران در فرایند مولدسازی املاک خود، «شفافیت» در املاک است.پیش از این، املاک شهرداری تهران از طریق مزایده به فروش می‌رفت، در حالی که مشکلات بسیاری در این فرایند وجود داشت و اغلب نام خریدار مشخص نبود در نتیجه‌این فرایند پُرابهام و فاقد شفافیت بود. شاید به همین دلیل است که، معاون مالی و اقتصادی شهرداری تهران «واگذاری املاک در بورس کالا» را حرکت در مسیر «شفافیت» اعلام می‌کند. ابوالفضل فتاح معتقد است: «با پذیرش املاک در بورس‌کالا، این اطمینان حاصل می‌شود که فروش و واگذاری این املاک در آینده و انتقال قطعی آن با مشکلی مواجه نخواهد شد.»

بهینه‌سازی فرایندها

در عین حال، معاون شهردار تهران به بهینه‌سازی هزینه‌ها می‌اندیشد: «با مولدسازی دارایی‌ها و بهینه‌سازی هزینه‌ها می‌توان منافعی را برای شهرداری تهران ایجاد و بخشی از بودجه شهرداری را از این قسمت تامین کرد و برای خدمت رسانی بهتر به مردم و شهروندان به کار بست.»

با عرضه املاک شهرداری در بورس کالا، هر فرد حقیقی می‌تواند با طی کردن فرایندها و ضوابط بورس کالا، در بازار عرضه املاک شهرداری مشارکت و املاک مدنظرش را خریداری کند. به‌این ترتیب که متقاضیان حضور در این عرضه‌ها، باید ۳درصد به حساب بورس‌کالای ایران واریز کنند تا وارد فرایند حراج شوند. همچنین پیمان‌کاران نیز می‌توانند در این مهم حضور داشته باشند، آن‌ها هم مانند سایرین باید ۳درصد حضور را پرداخت کنند و در صورت موفقیت به جای الباقی پول، حواله ارائه دهند. فلاح گفته است: «ما باید دارایی‌های شهرداری اعم از املاک، شرکت‌ها و موسساتی را که سودده نیستند از انجماد خارج کنیم و مولدسازیم. بر همین اساس فروش و تهاتر املاک شهرداری در بورس‌کالا را شروع کرده‌ایم و برای انجام این کار بزرگ، نیازمند ثبت تمام اسناد مالکیت شهرداری در سامانه املاک هستیم که همکاری مرکز مطالعات را می‌طلبد.» او توضیح می‌دهد: «بررسی‌های صورت گرفته نشان می‌دهد عرضه املاک شهرداری در بورس، یک معامله سودده دوجانبه هم برای ما و هم برای پیمانکاران است.»

بدهی‌ها

در دوره قبلی مدیریت شهری بدهی شهرداری تهران ۵۶ هزار میلیارد تومان بود، ولی در حال حاضر این بدهی به ۸۵ هزار میلیارد تومان رسیده است. احمد عابدی، کارشناس حوزه شهری معتقد است: «تا زمانی که املاک ثبت نشود شهرداری نمی‌تواند اعلام کند چقدر دارایی دارد و نمی‌تواند روی مولدسازی این دارایی‌ها به‌طور برنامه‌ریزی‌شده کار کند.» او می‌گوید: «املاک و دارایی‌ها، یکی از پایه‌های اصلی درآمد شهرداری‌هاست. اگر شهرداری‌ها عرضه املاک را ساماندهی نکنند، نمی‌توانند درآمد مؤثری از دارایی‌های خود داشته باشند. براساس اعلام

با پذیرش املاک در بورس‌کالا، این اطمینان حاصل می‌شود که فروش و واگذاری این املاک در آینده و انتقال قطعی آن با مشکلی مواجه نخواهد شد

شهردار تهران نیز این دارایی‌ها می‌تواند به زیان خود شهرداری باشد که در این زمینه باید از فرصت فروش شفاف این املاک استفاده شود.» به گفته عابدی، به‌جای آنکه شهرداری در یک پروسه یا روند زمان‌بر، املاک خود را به شکل سنتی به مزایده بگذارد، این امکان برای شهرداری‌ها فراهم شده است که با عرضه املاک خود در بورس‌کالا در یک شیوه شفاف، مدرن و الکترونیک کل روند یک معامله انجام شود و روندی به مراتب سهل تر و سریع‌تر در فروش املاک اجرایی شود.

با همه‌این‌ها و با توجه به مشکلات گسترده مالی در شهرداری تهران، به نظر می‌رسد این نهاد برای روشن کردن وضع املاک خود باید روند تندتری را در پیش بگیرد.

گرهِ سازمان املاک و مستغلات

سازمان املاک و مستغلات شهرداری تهران در فرایند ارائه املاک به بورس کالا نقش تعیین‌کننده‌ای دارد. برخی کارشناسان بر این باور هستند که گره اصلی شفاف نبودن وضع املاک شهرداری به‌این سازمان بازمی‌گردد. سازمان املاک و مستغلات شهرداری تهران از زمان شروع فعالیت‌ها هیچ‌گاه تعداد املاک شهرداری را اعلام نکرده است. چنانکه در برخی دوره‌های مدیریت شهری حتی از پرونده‌های فساد گسترده در مورد املاک شهرداری پرده برداشته شده است. چنان‌که محمود میرلوحی، عضو کمیسیون برنامه و بودجه در شورای شهر پنجم، در گزارش‌های متعددی از پرونده املاک شهرداری صحبت کرده بود. میرلوحی در گزارشی اعلام کرده بود: «در یکی از پرونده‌ها ٦٧٤ ملک به‌صورت غیرقانونی فروخته شده است.» یکی از شهرداران سابق تهران نیز، درباره چگونگی فروخته‌شدن املاک شهرداری در دوره‌های گذشته گفته بود: « املاکی که بخشی از اموال شهرداری تهران یا از امکانات شهرداری تهران بود، به افراد دیگری داده می‌شد. این افراد هم چند دسته بودند؛ بعضی‌ها کارمندان شهرداری در قالب تعاونی‌ها بودند، بعضی از آنها افراد غیر بودند که هیچ رابطه تشکیلاتی با شهرداری تهران نداشتند، ولی این اموال به آنها واگذار می‌شد و بعضا خریداران تخفیف‌های زیادی هم می‌گرفتند، حتی بعضی از مدیران شهرداری هم بودند که‌این املاک را یا با تخفیف یا با شرایط خاص گرفته بودند. خیلی از این املاک واگذار شده، سند خورده و فروخته شده بود و بعضی افراد به نام همسر خود گرفته بودند؛ در نتیجه پرونده پیچیده حقوقی به‌وجود آمده بود. حتی در مواردی قوه قضاییه وارد شد و تعداد زیادی از این املاک پس‌گرفته شدند.» بررسی گزارش‌های رسانه‌ای نشان می‌دهد، به دلیل فرایند غیر شفاف فروش املاک شهرداری، درگذشته؛ بعضی از این املاک با قیمت‌های نازل فروخته می‌شد. به باور کارشناسان وضع غیرشفاف املاک شهرداری تهران، در گذشته تنها به یک دوره خاص مدیریتی مربوط نیست، چنان‌که برخی از کارشناسان معتقدند در دوره‌های مختلف مدیریت شهری چنین ابهامی مرسوم بوده، اما تاکنون این رویه غیرشفاف از معرض دید مدیران ارشد شهری و افکار عمومی پنهان مانده است.

در دوره‌های قبلی شورای شهر تهران با ایجاد کمیته شفافیت و همچنین سامانه شفافیت سعی شد «شهرداری تهران» در حوزه املاک به سمت شفافیت حرکت کند. با این حال، در هیچ یک از آن دوره‌ها فعالیت‌های سازمان املاک و مستغلات شهرداری تهران شفاف نشد. حالا مدیریت جدید و تازه نفس شهرداری تهران که با رویکرد کسب درآمدهای پایدار و شفافیت وارد بورس کالا شده است، به نظر می‌رسد پیش از هر موضوعی شفافیت را باید از سازمان املاک و مستغلات شروع کند. برنامه‌ای که از زمستان سالِ گذشته استارت خورده اما هنوز برای تداوم آن برنامه دقیق و روشنی تدوین نشده است.

بررسی گزارش‌های رسانه‌ای نشان می‌دهد، به دلیل فرایند غیر شفاف فروش املاک شهرداری، درگذشته؛ بعضی از این املاک با قیمت‌های نازل فروخته می‌شد

بورس کالا

طلا

توصیه محمد کشتی آرای، نایب رئیس اتحادیه طلا و جواهر تهران

متقاضیان سرمایه‌گذاری در بازار طلا از مسیر بورس کالا وارد شوند

محمد کشتی‌آرای که در حال حاضر نایب رئیس اتحادیه طلا و جواهر تهران است بر این نکته تاکید می‌کند که راه‌یابی طلا به بورس‌کالا به هیچ عنوان تهدیدی برای فعالان صنف طلا نخواهد بود. او که بیش از ۶ دهه سابقه کار در بازار طلای کشور دارد معتقد است: صنف و طلای کشور پذیرای مشتریانی در زمینه صنعت طلا هستند و اعضای این صنف به خام‌فروشی طلا هیچ علاقه‌ای ندارند.
کشتی‌آرای فعالیت حرفه‌ای‌اش را از سن یازده سالگی و در بازار سنتی اصفهان در کنار حجره پدرش آغاز کرده و در واقع وارث یک حرفه موروثی به شمار می‌رود.
ویژگی‌های داد و ستد طلا در بورس‌کالا را از زبان او بخوانید:

از نظر شما مزیت حضور طلا در بورس‌کالا به نظر شما چیست؟

فعالیت بورس در همه رشته‌ها از جمله طلا سبب شفافیت معاملات خواهد شد. در خصوص طلا ما ۲ بازار داریم، یکی بازار سنتی که سال‌هاست در کشور فعال است و دیگری بازار طلای سیستماتیک یا همان بورس‌کالاست. بازار سنتی که با قوانین خاصی که دارد خودش را تنظیم می‌کند اما وقتی بحث بورس به میان می‌آید باید به‌این‌نکته

اشاره کنیم که داد و ستد طلا یا هر نوع کالای دیگری در بورس نه تنها در تهران بلکه در کل کشور و کل جهان یکسان و مشابه یکدیگر است. این نوع معاملات به‌صورت شفاف و قانونی انجام می‌شوند.

معاملات انجام شده در بازار سنتی طلا هم کاملا شفاف است با این تفاوت که با سازوکار مخصوص به همین بازار سنتی انجام می‌شود در واقع قواعد حاکم بر این ۲ بازار ممکن است تفاوت‌هایی با هم داشته باشد.

در بازار سنتی معاملات خیلی سریع و آنی و در اغلب مواقع هم بر اساس اعتماد بین طرفین انجام می‌شود مثلا همکاری از همکار دیگری نیم کیلو طلا می‌گیرد و قرار می‌شود پول این طلا فردا واریز شود در این بین هم هیچ رسید و سندی رد و بدل نمی‌شود و فقط بر اساس عنصر اعتماد این کار انجام می‌شود. در حالی که می‌بینیم بورس با قوانین خاص خودش که در ابتدا واریز پول و ارائه رسید و... است فعالیت می‌کند همین تفاوت باعث می‌شود که‌این ۲ بازار با مخاطبان خاص خود به موازات هم به فعالیت بپردازند.

فکر نمی‌کنید تعدادی از مشتریان بازار سنتی به سوی بورس روانه می‌شوند و در واقع بازار سنتی مشتری‌هایش را از دست خواهد داد؟

خیر ابدا این بحث مطرح نبوده و نیست. مشتری‌های بورس طلا خریدانی هستند که طلای خام می‌خرند در حالی که ما در بازار سنتی پذیرای مشتریانی هستیم که برای خرید زیور آلات طلا (طلای ساخته شده) مراجعه می‌کنند در واقع مشتری هدف بازار سنتی افرادی هستند که مشتاق صنعت طلا هستند نه کسانی که می‌خواهند طلای خام بخرند و به عنوان سرمایه نزد خود نگه دارند.

مشتری‌های بورس طلا خریدارانی هستند که طلای خام می‌خرند در حالی‌که ما در بازار سنتی پذیرای مشتریانی هستیم که برای خرید زیورآلات طلا مراجعه می‌کنند در واقع مشتری هدف بازار سنتی افرادی هستند که مشتاق صنعت طلا هستند نه کسانی که می‌خواهند طلای خام بخرند و به عنوان سرمایه نزد خود نگه‌دارند

فعالان بازار سنتی طلا معمولا مایل به فروش طلای خام نیستند و ترجیح می‌دهند معاملات طلای خام فقط بین همکارانشان انجام شود. در واقع بازار سنتی اصلا اشتیاقی برای انجام معامله با مشتریان طلای خام ندارد. سود اصلی بازار سنتی در طراحی و ساخت طلای زینتی است.

پس صنف طلا و جواهر که اعضای فعالان بازار سنتی طلا هستند نگران ورود طلا به بورس‌کالا نیستند ؟

نگاه صنف به بورس‌کالا در زمینه معامله طلا کاملا مثبت است. بورس‌کالا که برای نخستین بار در دهه ۸۰ معاملات طلا را راه‌اندازی کرد ما به عنوان نهاد اتحادیه جزو کسانی بودیم که از رخداد پشتیبانی می‌کردیم. در همان زمان هم این پرسش مطرح بود که «آیا معاملات بورس طلا در بازار سنتی تاثیری دارد؟» که جواب ما منفی بود. استدلال ما هم این بود که بورس‌کالا به بازار سنتی تاسی می‌کند و به نوعی می‌توان گفت که معاملات بازار بر معاملات بورس تاثیر خواهد گذاشت.

یعنی برخلاف ادعای برخی در گذشته، معتقدید قیمت طلا در بورس‌کالا از بازار سنتی طلا تاثیر می‌پذیرد؟

بله قیمت طلا در بازار سنتی با تاثیرپذیری از نرخ ارز آزاد تعیین می‌شود که قیمت واقعی طلاست. اگر غیر از این باشد طلا از کشور به خارج قاچاق می‌شود در واقع اگر قرار باشد که مبنای تعیین قیمت بر اساس ارز نیمایی باشد یا بورس ضرر می‌کند یا معاملات در

بـــورس نمـــی‌رود.

ایـن ۲ بـازار چـه تداخل‌هایـی ممکـن اسـت با هم داشـته باشند؟

هیـچ تداخلـی نخواهنـد داشـت هـر دو بـازار بـه مـوازات هـم فعالیـت خواهنـد کـرد. بـورس و بـازار سـنتی هم‌زمـان بـه مشتریانشـان سـرویس خواهنـد داد. نکته‌ایـن اسـت کـه قیمـت طـلا در بـازار سـنتی تعییـن می‌شـود و از همیـن روی بـورس از بـازار سـنتی متاثـر خواهـد بـود امـا معامـلات بـورس ضـرری بـرای بـازار سـنتی نخواهـد داشـت.

آیـا متقاضیـان سـرمایه‌گذاری در بـازار طـلا را بـه حضـور در بـورس‌کالا تشـویق می‌کنیـد؟

بـه عنـوان افـرادی کـه در صنـف طـلا و جواهـر فعال هسـتم بـه مردمـی کـه مایـل بـه سـرمایه‌گذاری در بخـش طـلا هسـتند توصیـه می‌کنـم کـه از طریـق بـورس‌کالا خریدشـان را انجـام بدهنـد. در بیـن افـرادی کـه بـه سـرمایه‌گذاری در بخـش طـلا تمایـل دارنـد مثـلا می‌تـوان بـه افـراد بازنشسـته‌ای اشـاره کـرد کـه نـه تنهـا راه و رسـم سـرمایه‌گذاری در بـازار سـنتی طـلا را بلـد نیسـتند بلکـه امـکان ورود به‌ایـن بـازار هـم برای‌شـان وجـود نـدارد، مثـلا یـک فـرد بازنشسـته می‌خواهـد پولـش را بـه سـرمایه‌ای از طـلا تبدیـل کنـد، خـب طبیعـی اسـت کـه می‌توانـد بـه راحتـی و بـا اطمینـان خاطـر از طریـق یـک کارگـزاری خریـد خـود از بـورس‌کالا انجـام دهنـد.

در گفت‌وگو با سرپرست طلای زرشوران مطرح شد

شیوه‌های جذاب سرمایه‌گذاری خُرد در بورس کالا

بورس‌کالا در اولویت جدید قصد دارد با ارایه شاخص‌های جدید مسیر جذب سرمایه‌گذاران خُرد را مهیا کند. متنوع سازی ابزارهای سرمایه‌گذاری از جمله اقدام‌هایی است که بورس‌کالا در سال های اخیر پیگیری آن بوده و در تازه ترین اقدام هم به سراغ تعریف گواهی سپرده و قرارداد های آتی شمش طلا رفته است.

ابزارهایی که به باور کارشناسان پیش بینی می‌شود به واسطه شاخص‌هایی نظیر شفافیت، اعتمادسازی، نبود حباب قیمت در مقایسه با معاملات سکه، قابلیت نقدشوندگی بالا، قابلیت تغییر سرمایه خرید به میزان سرمایه خریدار و ریسک پایین، نقدینگی سرگردان را جذب کند.

ابوذر شکری، سرپرست گسترش معادن و صنایع معدنی طلای زرشوران در گفت‌وگو با پیام اقتصادی بورس‌کالا با بیان اینکه با عرضه در بستر بورس‌کالا، معاملات رقابتی و شفاف می‌شود، گفت: این شرکت از عرضه‌های صورت گرفته و تقاضای شکل گرفته در بورس راضی و تاکنون حدود ۷۰درصد از عرضه‌های انجام شده آن با تقاضا و معامله همراه بود.

وی افزود: معاملات در بورس از جمله به روزترین و پیشرفته‌ترین سیستم‌های معاملاتی مکانیزه در دنیاست و با توجه به تاییدیه اصالت کالاهای عرضه شده در بورس و وجود اتاق معاملات پایاپای بورس، خریدار و فروشنده هر دو با اطمینان کافی اقدام به معامله در این بستر شفاف می‌کنند.

شکری درباره برنامه‌های زرشوران برای سال

جـاری نیـز عنـوان کـرد: مطابـق برنامه‌ریزی‌هـا، در سـال جـاری قـرار اسـت از روش‌هـای متنـوع و جدیـد هماننـد روش‌هـای اعتبـاری، گواهـی سـپرده شـمش طـلا و قـرارداد آتـی اسـتفاده کنیـم.

بـه گفتـه سرپرسـت گسـترش معـادن و صنایـع معدنـی طـلای زرشـوران، ایـن شـیوه‌ها باعـث تسـهیل در فـروش می‌شـود و تامیـن نقدینگـی را بـرای شـرکت آسـان میکنـد. از طرفـی بـا توجـه بـه صـدور اوراق ۱۰۰ سـوتی، سـرمایه‌گذاران خُـرد مـی تواننـد سـرمایه هـای خـود را بـه واحدهـای کوچـک شـمش تبدیـل کننـد. از آنجـا کـه ایـن سـرمایه هـا در بسـتر بـورس‌کالای ایـران و در فضـای مطمئـن و شـفاف صـورت می‌گیـرد، پیـش بینـی می‌شـود مـردم از ایـن شـیوه اسـتقبال خوبـی بـه عمـل آورند.

وی در ادامـه گفـت: بـا توجـه بـه شـاخص‌هایی هماننـد شـفافیت، اعتمادسـازی، نبـود حبـاب قیمـت در مقایسـه بـا معامـلات سـکه، قابلیـت نقـد شـوندگی بـالا، قابلیـت خریـد بـه میـزان سـرمایه خریـدار و ریسـک پاییـن، امیدواریـم بـا راه انـدازی ایـن ابزارهـا، نقدینگـی سـرگردان را جـذب کنیـم.

شـکری در بخـش دیگـری از صحبت‌هایـش گفـت: طـلای زرشـوران بـه منظـور رونـق دهـی بیشـتر بـه بـازار و کمـک بـه رفـع هـر چـه بیشـتر موانـع از سـر راه تولیـد، اقـدام بـه فـروش اعتبـاری شـمش‌های خـود در بسـتر بـورس‌کالا کـرد؛ بدیـن صـورت کـه خریـدار مـی توانـد بخشـی از مبلـغ خریـد خـود را پـس از ارائـه تضامیـن معتبـر بانکـی بـا فاصلـه‌ای کوتـاه پرداخـت کنـد.

سرپرسـت گسـترش معـادن و صنایـع معدنـی طـلای زرشـوران در پایـان اظهـار کـرد: گسـترش معـادن و صنایـع معدنـی طـلای زرشـوران بـا عنایـت بـه ضـرورت کمـک بـه توسـعه و آبادانـی هرچـه بیشـتر منطقـه و ایجـاد اشـتغال پایـدار در نظـر دارد بـا کمـک بـه تکمیـل زنجیـره تولیـد و عرضـه طـلا زمینـه را بـرای تحقـق ایـن مهـم فراهـم آورد. در ایـن راسـتا، مطابـق مصوبـه هیـات مدیـره، ایـن مجموعه در جهـت کمـک بـه صنایـع پاییـن دسـت، اقـدام بـه فـروش اعتبـاری بخشـی از بهـای شـمش‌های تولیـدی خـود پـس از اخـذ تضامیـن معتبـر بانکـی می‌کنـد.

یـادآوری می‌شـود، در سـال ۱۴۰۰ در مجمـوع نزدیـک بـه ۲/۵ تـن شـمش طـلا در بـازار فیزیکـی و تـالار محصـول هـای صنعتـی و معدنـی بـورس‌کالا عرضـه و ٤٥٤ کیلوگـرم آن بـه ارزش ٦٥٣ میلیـارد تومان معاملـه شـد. از ایـن میـزان، معاملـه ٤٢١ کیلوگـرم سـهم زرشـوران بـه ارزش ٦٠٥ میلیـارد تومان بـود.

بورس کالا

بازار جهانی

تلاش دولت پکن برای مهار تورم جهانی فولاد به شکست انجامید

غلبه سیگنال‌های افزایشی در زمین فولاد چین

ظرف ۳ ماه و نیم سپری شده از سال ۲۰۲۲ شمش و محصولات فولادی روند و نوسان نرخ متفاوتی را در بازارهای جهانی تجربه کردند. در حالی که بهای فولاد در بازارهای آمریکا و کشورهای اروپایی در مسیر صعود نرخ و رکوردشکنی قیمت قدم برداشت؛ دولت پکن توانست از صعود قابل ملاحظه نرخ فولاد در بازار داخلی چین جلوگیری کند. به‌این ترتیب در حالی که بهای شمش و مقاطع طویل فولادی در بازار کشورهای غربی صعودی کم‌سابقه را تجربه کرد و در برخی بازارها رکوردهای تاریخی قیمت این محصولات جابه‌جا شد، شمش و مقاطع طویل فولادی در بازار داخلی چین رشد قیمتی به نسبت محدودی را تجربه کرد. در این شرایط نرخ شمش و محصولات فولادی در بازار داخلی چین ظرف هفته ابتدایی ماه آوریل وارد مسیر رشد قیمت جدیدی شد که‌این افزایش نرخ از محدودیت‌های قرنطینه‌ای اعمالی برای کنترل شیوع کرونا در چین و افت تولید فولاد و افزایش نرخ مواد اولیه فولادسازی تاثیر می‌پذیرد. اگرچه محدودیت‌های قرنطینه‌ای در چین از میزان فعالیت‌های ساخت و ساز و تقاضای تحویل فیزیکی فولاد چین در هفته دوم ماه مارس و نیمه ابتدایی ماه آوریل کاست، اما تجار چینی بر این باورند که با کنترل این موج کرونا در این کشور باید منتظر موج جدیدی از تقاضا در بازار فولاد چین بود که‌این موج جدید تقاضا با حمایت‌های احتمالی دولت پکن، برای تحرک اقتصاد، شدت بیشتری به خود می‌گیرد.

مطابق داده‌های انجمن جهانی فولاد میزان تولید فولاد دنیا ظرف ۲ ماه ابتدایی سال ۲۰۲۲ نسبت به میزان تولید در ژانویه و فوریه ۲۰۲۱ کاهش داشت. مجموع میزان تولید فولاد دنیا ظرف این ۲ ماه به ۲۹۹ میلیون و ۴۰۰ هزار تن رسید که‌این رقم نسبت به میزان تولید در زمان مشابه سال ۲۰۲۱ کاهشی ۵/۵درصدی داشت. این کاهش تولید در اغلب مناطق دنیا جز خاورمیانه و شمال آفریقا رقم خورده و می‌تواند از رشد قیمتی این محصول در بازارهای جهانی حمایت کند. البته تکانه‌های این کاهش تولید در بازارهای آمریکایی و اروپایی ظرف ۳ ماه ابتدایی سال جاری میلادی

بـروز کـرده و بایـد منتظـر اثرگـذاری آن در بازارهـای آسـیایی باشـیم.

منتفعان خروج روسیه از بازار فولاد اروپا

شـمش و محصـولات فـولادی در بـازار کشـورهای اروپایـی نوسـان نـرخ قابـل ملاحظـه‌ای ظـرف ۳ مـاه و ۱۰ روز ابتدایـی سـال۲۰۲۲ تجربـه کـرد؛ ایـن در حالـی بـود کـه ظـرف ۳ مـاه پایانـی سـال ۲۰۲۱ فـولاد در بازارهـای جهانـی نوسـان قیمـت محـدودی داشـت و از قافلـه رشـد قیمتـی سـایر کامودیتی‌هـا جـا مانـده بـود. میانگیـن نـرخ فـروش هـر تـن بیلـت صادراتـی دریـای سـیاه در هفتـه ابتدایـی سـال۲۰۲۲ نرخـی برابر ۵۹۵ دلار بـه ازای هـر تـن داشـت، بـا اتمـام تعطیـلات سـال نـوی میـلادی در کشـورهای اروپایـی و احتمـال رشـد تقاضـا در هفتـه و ماه‌هـای بعـد بـا توجـه بـه اتمـام فصـل سـرما، تبعـات تـورم بـالای جهانـی و احتمـال افزایـش سـخت‌گیری در خصـوص تولیـد و واردات محصولاتـی کـه تولیـد آن‌هـا همـراه با انتشـار آلاینده‌هـای کربنـی زیـادی اسـت باعـث شـد تـا بـر رونـق معامـلات فـولاد در بازارهـای اروپایـی افـزوده شـود و ایـن موضـوع از رشـد قیمتـی ایـن محصـول حمایـت کـرد. البته‌ایـن رونـد افزایـش قیمـت ظـرف ۲ مـاه ابتدایـی سـال۲۰۲۲ معقـول بـود بـه نحـوی کـه میانگیـن نـرخ فـروش هـر تـن بیلـت صادراتـی دریـای سـیاه در مـاه فوریـه بـه ۶۷۲ دلار بـه ازای هـر تـن رسـید. امـا خبـر جنـگ روسـیه و اوکرایـن بـازار فـولاد در کشـورهای اروپایـی را بـه سـرعت ملتهـب کـرد.

اوکرایـن و روسـیه ۲ صادرکننـده مهـم مـواد اولیـه فولادسـازی همچـون زغال‌سـنگ و گندلـه و همچنیـن صادرکننـدگان مهمـی در زمینـه صـادرات شـمش و محصـولات فـولادی بـه کشـورهای اروپایـی هسـتند. بـا توجـه بـه وقـوع جنـگ در خـاک اوکرایـن از سـویی تولیـد در ایـن کشـور تحت‌الشـعاع قـرار می‌گیـرد و از طـرف دیگـر حمل‌ونقـل انـواع کالا از خـاک اوکرایـن بـه مقاصـد صادراتـی دشـوار خواهـد شـد، به‌ایـن ترتیـب ایـن جنـگ در وهلـه اول احتمـال کاهـش عرضـه انـواع محصـولات از اوکرایـن را بـه وجـود آورد. تخمیـن زده می‌شـود در سـال ۲۰۲۱ صـادرات محصـولات فـولادی نهایـی اوکرایـن بـه اروپـا بـه ۲/۵ میلیـون تـن رسـیده باشـد. روسـیه و اوکرایـن جـزو صادرکننـدگان فـولاد هسـتند و تخمیـن زده می‌شـود ایـن ۲ کشـور در مجمـوع سـالانه ۴۰ میلیـون تـن فـولاد صـادر می‌کننـد.

موضـع دولت‌هـای غربـی در خصـوص حملـه روسـیه بـه اوکرایـن در کنـار محکـوم کـردن ایـن جنـگ، تهدید بـه تحریم‌هـای اقتصـادی سـختگیرانه بـود. البتـه باتوجـه بـه گسـتردگی روابـط تجـاری روسـیه و اروپـا وضـع محدودیـت وارداتـی از روسـیه بـا سـرعت کمـی انجـام شـد امـا اعـلام خبـر اعمـال تحریـم سـختگیرانه علیـه روسـیه باعـث شـد تـا بهـای بیلـت صادراتـی دریـای سـیاه در هفتـه ابتدایـی مـاه مـارس یعنـی تقریبـا ۲ هفتـه پـس از شـروع جنـگ بـه ۸۵۳ دلار بـه ازای هـر تـن برسـد. به‌ایـن ترتیـب ترکش‌هـای ایـن جنـگ شـمش فـولاد صادراتـی بـه کشـورهای اروپایی را بـا رشـد قیمتـی ۴۳درصـدی ظـرف بـازه زمانـی ۷۰ روز سـپری شـده از سـال ۲۰۲۱ روبـه‌رو کـرد.

امـا در ادامـه اتحادیـه اروپـا اعـلام کـرد تحریم‌هـای اولیـه علیـه روسـیه تنهـا شـامل حـال محصـولات فـولادی ایـن کشـور می‌شـود. ایـن موضـوع توانسـت اندکـی از التهـاب در بـازار فـولاد اروپـا بکاهد، بـا این‌وجـود تبعـات ایـن جنـگ بـر اقتصـاد جهانـی و افزایـش تـورم، افزایـش بهـای مـواد اولیـه فولادسـازی شـامل زغال‌سـنگ و سـنگ‌آهن و کاهـش تمایـل تجـار اروپایـی بـرای معاملـه بـا تولیدکننـدگان روس باعـث شـد کـه قیمـت فـولاد در اروپـا در سـطوح بـالای قیمتـی باقـی بمانـد. در هفتـه ابتدایـی مـاه آوریـل هـر تـن بیلـت صادراتـی دریـای سـیاه بـا نرخـی در محـدوده ۷۵۳ دلار بـه ازای هـر تـن مـورد معاملـه قـرار گرفـت که‌ایـن نـرخ نسـبت بـه بهـای معامله‌ایـن محصـول در ابتـدای سـال۲۰۲۲ رشـدی ۲۶/۵درصـدی داشـته اسـت. در ایـن شـرایط برخـی منابـع خبـری از تمایـل نداشـتن تجـار اروپایـی بـه واردات محصـولات زنجیـره آهـن و فـولاد از روسـیه خبـر می‌دهنـد؛ ایـن در حالـی اسـت کـه وضـع تحریـم علیـه روسـیه باعـث شـده

موضع دولت‌های غربی در خصوص حمله روسیه به اوکراین در کنار محکوم کردن این جنگ، تهدید به تحریم‌های اقتصادی سختگیرانه بود

تـا تولیدکننـدگان روس حاضـر بـه ارائـه تخفیـف بـر روی محصـولات صادراتـی خـود نیـز شـوند. در ایـن شـرایط به‌نظـر می‌رسـد فولادسـازان تـرک و هنـدی ذی‌نفعـان اصلـی حـذف روسـیه از بـازار آهـن و فـولاد اروپـا باشـند. البتـه وضعیـت فعلـی باعـث شـده تـا سـایر فولادسـازان دنیـا از جملـه چینی‌هـا نیـز بـه فکـر کسـب سـهم از بـازار فـولاد کشـورهای اروپایـی باشـند. در ایـن زمـان، چینی‌هـا در زمینـه صـادرات اسـلب و ورق نـورد گـرم بـه کشـورهای اروپایـی موفق بوده‌انـد و بـا توجـه بـه احتمـال افزایـش تحریم‌هـای اتحادیـه اروپـا علیـه روسـیه احتمـالا حضـور چینی‌هـا در ایـن بـازار قـوت بیشـتری بـه خـود خواهـد گرفـت.

بازار فولاد چین به قافله رشد نرخ جهانی می‌رسد؟

بـازار فـولاد چیـن ظـرف ۳ مـاه ابتدایـی سـال جـاری میـلادی بیـش از آنکـه تحت‌الشـعاع اتفاقـات بازارهـای جهانـی قـرار گیـرد متاثـر از پیشـامدها در بـازار داخلـی ایـن کشـور بـود. ظـرف ۲ مـاه ابتدایـی سـال جـاری میـلادی فولادسـازان چینـی هماننـد نیمـه دوم سـال ۲۰۲۱ بـه کاهـش تولیـد بـا هـدف کاهـش انتشـار آلاینده‌هـای کربنـی ملـزم شـدند تـا هـدف آسـمان آبـی در زمـان برگـزاری المپیـک زمسـتانی پکـن محقـق شـود. در ایـن شـرایط فعـالان بـازار آهـن و فـولاد چیـن انتظـار داشـتند تـا بـا اتمـام زمـان برگـزاری بازی‌هـای المپیـک زمسـتانی، از سـویی بـازار فـولاد داخلـی چیـن متاثـر از سیاسـت‌های حمایتـی دولـت پکـن رنگـی از رونـق گرفتـه و از سـوی دیگـر فولادسـازان ایـن کشـور مجـوز افزایـش تولیـد دریافـت کننـد. امـا شـیوع گسـترده ویـروس کرونـا در اسـتان‌های مختلـف چیـن پـس از اتمـام المپیـک زمسـتانی باعـث شـد تـا ایـن پیش‌بینـی محقـق نشـده و بـه تعویـق بیافتـد.

چینی‌هـا در ژانویـه ۲۰۲۲ میـلادی ۸۱ میلیـون و ۷۰۰ هـزار تـن فـولاد خـام تولیـد کردنـد که‌ایـن رقـم نسـبت بـه میـزان تولیـد فـولاد ایـن کشـور در ژانویـه ۲۰۲۱ کاهشـی ۹/٤درصـدی و نسـبت بـه میـزان تولیـد فـولاد در مـاه قبـل (دسـامبر ۲۰۲۱) کاهشـی ۵/۵درصـدی داشـت. ایـن رونـد کاهش تولید فـولاد در مـاه فوریـه نیـز در چیـن ادامـه داشـت بـه نحـوی کـه فولادسـازان چینـی در ایـن مـاه ۷۵ میلیـون تـن فولاد تولیـد کردنـد که‌ایـن رقـم نسـبت بـه میـزان تولیـد در زمـان مشـابه در سـال قبـل کاهشـی ۹/٦درصـدی و نسـبت بـه مـاه ژانویـه ۲۰۲۲ افتـی ۸/۲درصـدی داشـت. ظـرف هفته‌هـای گذشـته شـهر تانگشـان چیـن به‌عنـوان قطـب فولادسـازی ایـن کشـور بـا شـیوع گسـترده بیمـاری کرونـا روبـه‌رو شـد. ایـن محدودیت‌هـا از سـویی تولیـد فولادسـازان چینـی را تحت‌الشـعاع قـرار داده و از سـوی دیگـر رونـد حمـل مـواد اولیـه و محصـولات نهایـی را کنـد یـا متوقـف کـرده اسـت. به‌ایـن ترتیـب انتظـار مـی‌رود کـه رونـد کاهـش تولیـد فـولاد چیـن در سـومین مـاه از سـال جـاری میـلادی نیـز ادامـه‌دار باشـد.

شـاخص مدیـران خریـد (PMI) صنعـت فـولاد چیـن بـرای مـاه مـارس برابـر ٤٤/۳ واحـد اعـلام شـد؛ ایـن دومیـن مـاه متوالـی بـود که‌ایـن شـاخص در چیـن در مسـیر کاهـش ارزش گام برداشـت. قرارگیـری ایـن شـاخص در کمتـر از ۵۰ واحـد می‌توانـد از فـرو رفتـن ایـن بخـش بـه فـاز رکـودی حکایـت داشـته باشـد.

البته وضع محدودیت‌های قرنطینه‌ای در چین به‌منظور کنترل شیوع کرونا عامل اصلی کاهش فولادسازی در چین ظرف هفته‌های اخیر بوده است. به گزارش انجمن آهن و فولاد چین میزان تولید فولاد چین در نیمه ابتدایی ماه مارس به نسبت پایدار بود؛ اما شیوع کرونا در چین، افزایش نرخ مواد اولیه و رشد هزینه‌های حمل و نقل باعث شد تا تولید فولاد چین در نیمه دوم ماه مارس کاهشی شود.

شیوع کرونا و اعمال محدودیت‌های قرنطینه‌ای در چین علاوه بر اثرگذاری بر تولید فولاد چین از میزان تقاضا برای محصولات فولادی نیز در این کشور کاسته است. با این وجود بازار شمش و محصولات فولادی چین در مسیر رشد قیمتی حرکت می‌کند. اگرچه محدودیت قرنطینه‌ای در چین از تقاضا برای فولاد با تحویل فیزیکی کاسته اما تقاضا برای فولاد در معاملات آتی افزایشی است. درواقع تجار چینی بر این باورند که با پایان یافتن زمان قرنطینه در چین باید منتظر موج جدیدی از تقاضا در این کشور بود.

دولت چین از برنامه‌های تولید ناخالص داخلی در این کشور عقب مانده، بنابراین انتظار می‌رود پس از شیوع این موج کرونا، محرک‌های مالی برای تحرک سرمایه‌گذاری در چین برقرار شود.

افزایش نرخ مواد اولیه فولادسازی شامل سنگ‌آهن و کک در بازارهای جهانی ظرف هفته‌های اخیر نیز از رشد نرخ فولاد در بازار داخلی چین حمایت می‌کند. اگرچه دولت پکن سیاست کنترل قیمتی را با جدیت دنبال می‌کند اما، روند افزایشی به وجود آمده در بازارهای جهانی به هر ترتیب بر بازار داخلی فولاد چین نیز اثرگذار خواهد شد و از رشد قیمتی شمش و محصولات فولادی حمایت می‌کند.

تلاش اروپا برای حذف روسیه از بازار آهن و فولاد چین موضوع دیگری است که می‌تواند بر بازار فولاد چین نیز اثرگذار شود. تلاش برای حذف روسیه از مبادلات تجاری کشورهای اروپایی فرصتی در اختیار فولادسازان چینی قرار می‌دهد که شمش و محصولات فولادی خود را به بازارهای اروپایی که قیمت‌های به مراتب بالاتری نسبت به بازارهای آسیایی دارند ارسال کنند.

افزایش نرخ مواد اولیه فولادسازی شامل سنگ‌آهن و کک در بازارهای جهانی ظرف هفته‌های اخیر نیز از رشد نرخ فولاد در بازار داخلی چین حمایت می‌کند. روند افزایشی به‌وجود آمده در بازارهای جهانی به هر ترتیب بر بازار داخلی فولاد چین نیز اثرگذار خواهد شد و از رشد قیمتی شمش و محصولات فولادی حمایت می‌کند

هند، برنده التهاب جهانی بازار فولاد

هند از جمله بزرگ‌ترین فولادسازان دنیا است که ظرف سال‌های اخیر توانسته است تا با افزایش میزان فولادسازی در رتبه دوم تولید فولاد جهان پس از چین قرار گیرد. حذف روسیه و اوکراین از بازار فولاد کشورهای اروپایی، فرصتی مناسب به فولادسازان هندی می‌دهد تا این بازار را در اختیار بگیرند. دبیرکل انجمن فولاد هند نیز در این رابطه می‌گوید: پس از کرونا صادرات فولاد هند به میزان قابل توجهی افزایش داشت، در این شرایط حذف روسیه و اوکراین از بازار جهانی فولاد باعث می‌شود تا فرصت‌های بهتر صادراتی در اختیار فولادسازان هندی قرار گیرد، با این حال تامین تقاضای داخلی اولویت اول صنعت فولاد هند است. در این شرایط هندی‌ها برای رفع معضل رشد نرخ زغال‌سنگ در دنیادرصدد برآمده‌اند تا بخشی از نیاز خود به زغال‌سنگ حرارتی و متالورژیک را با واردات از روسیه رفع کنند. در شرایطی که اتحادیه اروپا واردات زغال‌سنگ از روسیه را ممنوع کرده، بهترین موقعیت در اختیار هندی‌هاست تا از پس چالش صعود نرخ انرژی نیز برآیند.

بحران جنگ در اروپای شرقی تولید فولاد ضد زنگ در هند را با چالش‌های جدی روبه‌رو کرده است. این جنگ با صعود نرخ نیکل در بازارهای جهانی زمینه صعود قیمتی فولاد ضد زنگ را رقم زده است.

کسری عرضه و رشد تقاضا، حامی اوج‌گیری بهای فلز سرخ

رالی صعود مس به پایان نرسیده است

به‌رغم آن‌که اغلب موسسات بین‌المللی روزهای آرامی را برای مس در سال ۲۰۲۲ پیش‌بینی می‌کردند؛ این فلز ظرف ۳ ماه و نیم سپری شده از سال جدید میلادی روزهای پرنوسان قیمتی را پشت سر گذاشته است. بهای مس در این بازه زمانی از رکورد قیمتی ثبت شده برای آن در سال گذشته عبور کرد و بازار با کسری عرضه‌ای فراتر از پیش‌بینی روبه‌رو شده است. استمرار اعتراض‌های کارگری در آمریکای جنوبی، افزایش هزینه پالایش مس در چین و اختلال در عرضه روسیه با آغاز جنگ روسیه و اوکراین و دولت‌های غربی برای وضع تحریم علیه روسیه از مهم‌ترین دلایل صعود قیمت این فلز در این بازه زمانی بوده است. در این شرایط برخی موسسات بین‌المللی برآورد می‌کنند روزهای اوج‌گیری قیمتی مس در سال جاری میلادی به پایان نرسیده و اوج‌گیری دوباره قیمت، به‌خصوص با بروز کسری عرضه از کانال روسیه، در انتظار این فلز خواهد بود.

مس در سال ۲۰۲۱ روزهای پرنوسانی داشت؛ منحنی نرخ این فلز، سال گذشته را از کانال قیمتی ۷ هزار دلاری آغاز کرد اما افزایش تقاضا برای فلز سرخ با فروکش کرونا در چین و افزایش تورم جهانی باعث شد تا مس فراتر از پیش‌بینی‌ها اوج بگیرد و ۱۰ هزار دلاری شود. البته مس در سال گذشته در کانال قیمت ۱۰ هزار دلار تثبیت نشد اما در بخش قابل توجهی از سال ۲۰۲۱ مس در محدوده ۹ هزار دلار، که رقمی قابل توجه برای آن بود، به فروش رفت. در این شرایط پیش‌بینی‌های اولیه اغلب موسسات مالی معتبر دنیا از بالا ماندن بهای مس در سال ۲۰۲۲ حکایت داشت؛ هر چند اغلب این گزارش‌ها سال ۲۰۲۲ را زمان ثبات قیمت مس تلقی کرده و عنوان می‌کردند نباید منتظر اوج‌گیری مجدد قیمتی در این بازار بود. ظرف هفته‌های ابتدایی سال ۲۰۲۲ فلز سرخ مطابق با پیش‌بینی‌ها در محدوده ۹۵۰۰ تا ۱۰هزار و ۲۰۰ دلار نوسان قیمت داشت، به‌این ترتیب اگرچه‌این فلز توانسته بود سطوح بالای قیمتی خود را حفظ کند اما از صعود یا سقوط

قیمت خبری نبود. ادامه‌این روند دیری نپایید و از روزهای ابتدایی ماه مارس بر نوسان بهای مس در بازارهای جهانی افزوده شد. بهای معامله تحویل فیزیکی مس در روز هفتم مارس به ۱۰هزار و ۷۳۰ دلار به ازای هر تن رسید؛ این در حالی بود که بیشترین نرخ ثبت شده برای فروش مس در سال گذشته میلادی مربوط به ماه مه می‌شد که‌این فلز با نرخ ۱۰هزار و ۷۲۴ دلار به ازای هر تن مورد معامله قرار گرفت. به‌این ترتیب با گذشت ۲ ماه و یک هفته از شروع سال جاری میلادی فلز مس رکورد قیمتی سال ۲۰۲۱ در بورس فلزات لندن را شکست.

مس از آشفتگی کامودیتی‌ها در امان ماند

پس از حمله روسیه به اوکراین در ۲۴ فوریه، اغلب کامودیتی‌ها و فلزات صنعتی با نوسان نرخ قابل توجهی در بازارهای جهانی روبه‌رو شدند به‌نحوی که بهای بسیاری از فلزات در این ماه صعودی قابل ملاحظه داشت، رکورد تاریخی برخی کالاهای پایه تغییر و برخی محصولات نیز به رکوردهای چند سال گذشته خود دست پیدا کردند. فلز مس نیز در ماه مه روندی افزایشی داشت و تا ۱۰هزار و ۷۳۰ دلار به ازای هر تن در معاملات فروش نقدی و تحویل فوری بورس فلزات لندن در روز هفتم مارس اوج گرفت. با این وجود نوسان فلز سرخ نسبت به بسیاری از کامودیتی‌ها و فلزات صنعتی کمتر بود. به‌عنوان مثال این فلز در این بازه زمانی نوسان قیمت به مراتب کمتری، نسبت به نیکل، آلومینیوم و روی داشت.

اما چه مواردی باعث شد تا مس در میان هرج و مرج معاملات بورس فلزات لندن وضعی به نسبت آرام داشته باشد؟ برخی تحلیلگران سهم کمتر روسیه در تامین فلز مس مصرفی در دنیا را عامل این اتفاق می‌دانند. البته تخمین زده می‌شود روسیه سالانه یک میلیون تن فلز مس تصفیه‌شده تولید می‌کند که‌این رقم معادل ٤درصد تولید جهانی این فلز است. در عین حال روسیه صادرکننده بزرگی از فلز مس و سیم‌های مسی به بازارهای جهانی است، هر چند سهم کشورهای غربی در واردات مس صادراتی روسیه به نسبت محدود تلقی می‌شود. تخمین زده می‌شود روسیه سالانه ٤۰۰ هزار تن مس به چین صادر می‌کند و از آنجا که دولت چین برنامه‌ای برای تحریم روسیه به دلیل حمله به اوکراین ندارد، اثرگذاری مستقیم این جنگ بر بازار فلز سرخ محدود خواهد بود. این در حالی است که روسیه در فلزی همانند پالادیوم سهمی ٤٥درصدی از تولید جهانی را در اختیار دارد و بنابراین طبیعی است که وقوع این جنگ و تحریم علیه روسیه بتواند یکباره بازار پالادیوم را آشفته کند.

تخمین زده می‌شود روسیه سالانه ٤۰۰ هزار تن مس به چین صادر می‌کند و از آنجا که دولت چین برنامه‌ای برای تحریم روسیه به دلیل حمله به اوکراین ندارد، اثرگذاری مستقیم این جنگ بر بازار فلز سرخ محدود خواهد بود

بحران عرضه در یک قدمی فلز سرخ

روسیه سهمی اثرگذار در تامین بازار جهانی فلزاتی همچون پالادیوم، پلاتین و حتی نیکل دارد، اما فرض بر این است که دنیا می‌تواند بدون مس روسیه زندگی کند به‌این ترتیب بازار فلز سرخ تاثیری به مراتب کمتر از حمله روسیه به اوکراین دید. نقش چین به‌عنوان یکی از مشتریان اصلی مس روسیه باعث می‌شود تا این بازار زودتر به تعادل برسد. درواقع چین چین به مشتری فلز مس مازادی تبدیل می‌شود که روسیه پیش از این به کشورهای غربی صادر می‌کرد.

اما موسسه گلدمن ساکس تحلیلی متفاوت از قضیه دارد؛ این موسسه مالی بین‌المللی ادعا می‌کند ریسک اختلال در عرضه مس از کانال روسیه و اثرگذاری آن بر بازارها فراتر از حد انتظارات است و بنابراین پیش‌بینی می‌کند معامله‌گران فلز سرخ باید منتظر رالی صعود نرخی جدید باشند.

این موسسه در گزارش‌های خود عنوان می‌کند جریان صادرات مس روسیه در سال۲۰۲۲ داده‌ای قابل اتکا برای تحلیل اثرگذاری

این جنگ نیست. درواقع جریان‌های صادرات مس روسیه بیش از آنچه در نگاه اول به نظر می‌رسد، پیچیده است. بر اساس گزارش کمیسیون تجارت بین المللی (ITC)، صادرات مس تصفیه نشده روسیه در سال ۲۰۲۱ میلادی ٤٦٣ هزار تن بود که‌این رقم کمترین میزان صادرات فلز مس روسیه پس از سال ۲۰۱٤ بود.

این کاهش صادرات از سویی نتیجه افت تولید شرکت روسی نیکل نوریلسک در این سال و از سوی دیگر به دلیل وضع تعرفه ۱۵درصدی صادراتی بر روی مس صادراتی روسیه ظرف ماه آگوست و دسامبر ۲۰۲۱ بود.

میانگین صادرات مس روسیه در سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۰میلادی ۷۰۰هزار تن بوده است؛ در این بازه زمانی سالانه ۱۵۰هزار تن مفتول مسی نیز از این کشور صادر شده و بنابراین باید اذعان کرد سهم روسیه در تامین جهانی فلز مس بیش از چیزی است که اعداد و ارقام صادرات این کشور در سال۲۰۲۱ نشان می‌دهد.

نکته مورد اهمیت دیگر در تحلیل میزان اثرگذاری جنگ روسیه و اوکراین بر بازار جهانی مس پیچیدگی در جریان صادرات مس از روسیه به چین است. مطابق داده‌های سازمان تجارت جهانی در سال ۲۰۲۱ روسیه ۱۵۵ هزار تن فلز مس به چین صادر کرده اما میزان واردات فلز مس چین از روسیه برابر ٤٠٣ هزار تن اعلام شده است. چنین شکافی در داده‌های تجاری ۲کشور در سال۲۰۲۰ نیز وجود دارد. در حالی که میزان صادرات مس از روسیه به چین برابر ۲۷٦ هزار تن اعلام شده، میزان واردات چین برابر ٤۲۰ هزار تن بوده است.

این تفاوت آمار از این رو رقم خورده که بخش قابل توجهی از فلز مس صادر شده از روسیه به چین ابتدا با خط ریلی به چین انتقال داده شده و از شانگهای چین از طریق حمل دریایی به هلند ارسال شده است. به‌این ترتیب باید اذعان کرد سهم روسیه در تامین نیاز کشورهای غربی به فلز مس فراتر از برآوردهای اولیه است. در چنین شرایطی آینده بازار مس وابسته به آن است که زنجیره تامین مس در دنیا چگونه می‌تواند اختلال یا کمبود عرضه مس از سوی روسیه را جبران کند.

کسری عرضه معدنی با تحولات کارگری در آمریکای جنوبی

عرضه معدنی فلز مس در سال ۲۰۲۱ متاثر از اعتراض‌های کارگری در آمریکای جنوبی و تغییر دولت‌ها در کشورهای این منطقه کاهش داشت که‌این موضوع با ایجاد چالش در بخش عرضه معدنی مس از رشد قیمتی این فلز حمایت کرد. در حالی که اعتراض‌های کارگری در سال گذشته میلادی زمینه کاهش تولید مس را در پرو فراهم کرد؛ شیلی‌درصدد تغییر لایحه مالیات و حق امتیاز از معادن این کشور برآمد. در این شرایط تغییر دولت در شیلی و روی کار آمدن حزب چپ‌گرا در این کشور آمریکای جنوبی احتمال تصویب و اجرایی شدن این قانون را شدت بخشید.

اعتراض‌های کارگری در معادن مس آمریکای جنوبی در سال۲۰۲۲ نیز ادامه یافت به‌گونه‌ای که در هفته‌های ابتدایی سال۲۰۲۲ احتمال توقف تولید در بزرگ‌ترین معدن مس فعال دنیا در شیلی به‌دلیل بی‌توجهی مسئولان این معدن نسبت به سلامت جانی کارگران مطرح شد. اعتراض‌های کارگران این معدن اگر به توقف تولید منجر شود می‌تواند بر چالش‌های فعلی در زمینه عرضه مس اضافه کند.

افزایش تقاضا، با بهبود جایگاه انرژی‌های پاک

روی دیگر سکه رشد قیمت مس ظرف یک سال و نیم گذشته افزایش تقاضا برای فلز سرخ است. مس جایگاهی ویژه در انرژی‌های تجدیدپذیر و خودروهای الکتریکی و تمایل دنیا برای کاهش انتشار آلاینده‌های کربنی دارد؛ در این شرایط تمایل دنیا برای کاهش انتشار آلاینده‌های کربنی باعث شده بر میزان تقاضا برای فلز سرخ در سال‌های اخیر افزوده شود. اما در حالی که تقاضا برای مس افزایشی بود، میزان تولید متناسب با آن رشد نداشته و همین موضوع باعث شده تا برتری تقاضا نسبت به عرضه از رشد قیمت مس حمایت کند. موسسه وود مکنزی برآورد می‌کند میزان تقاضای مصرفی برای مس از جانب بازار خودروهای برقی از ۶۰۰هزار تن در سال ۲۰۲۱ به ۲میلیون و ۹۰۰هزار تن در دهه آینده برسد. میزان کل تولید مس مصرفی در دنیا در این سال برابر ۲۱میلیون تن بود و به‌این ترتیب خودروهای برقی سهمی ۲/۸درصدی از تولید مس در سال گذشته را داشتند. با توجه به افزایش بهای انرژی‌های فسیلی تمایل به استفاده از خودروهای برقی افزایش داشته که‌این موضوع می‌تواند به افزایش تولید خودروهای الکتریکی و در نتیجه افزایش تقاضا برای مس منجر شود.

مس جایگاهی ویژه در انرژی‌های تجدیدپذیر و خودروهای الکتریکی و تمایل دنیا برای کاهش انتشار آلاینده‌های کربنی دارد؛ در این شرایط تمایل دنیا برای کاهش انتشار آلاینده‌های کربنی باعث شده بر میزان تقاضا برای فلز سرخ در سال‌های اخیر افزوده شود

مسی‌ها منتظر جهشی دیگر باشند

ظرف ماه‌های گذشته موسسات بین‌المللی برآورد می‌کردند کسری کاتد مس در سال جاری به ۲۰۰هزار تن برسد؛ اما به تازگی این رقم تقریبا ۲برابر شده و کسری مورد انتظار برای کاتد مس در سال۲۰۲۲ میلادی۳۷۴ هزار تن پیش‌بینی شده است. همچنین تحلیلگران جهانی بر این باورند که کسری این فلز در ۲سال آینده به میزان قابل توجهی افزایش داشته باشد.

در شرایطی که کسری عرضه نسبت به تقاضا در بازار مس ادامه‌دار است، موسسه گلدمن می‌گوید: رشد قیمت در این بازار اجتناب‌ناپذیر خواهد بود. در این شرایط برای تحریک عرضه باید به سراغ بازیافت بیشتر ضایعات مسی و روش‌هایی برای کاهش تقاضا در این بازار رفت. موسسه گلدمن پیش‌بینی قیمتی خود از آینده مس در بازارهای جهانی را تغییر داده و برآورد می‌کند فلز مس در سال جاری میلادی در نیمه نخست سال۲۰۲۲ به رکورد ۱۳هزار دلار به ازای هر تن برسد.

تقابل سیگنال‌های چینی و روسی در بازار فلز نقره‌ای، اصلاح نرخ را به همراه داشت

بازی بلوک شرق و غرب با آلومینیوم

رالی صعود آلومینیوم که در سال ۲۰۲۱ شروع شده بود در سال جدید میلادی نیز ادامه یافت و به‌این ترتیب نرخ این فلز صنعتی در روز هفتم ماه آوریل ۲۰۲۲ به رکوردهای جدید قیمتی در بازار جهانی دست یافت. در ادامه با سیگنال کاهش تقاضای چین، با توجه به شیوع گسترده کرونا در این کشور و اعمال محدودیت‌های سختگیرانه قرنطینه‌ای، آلومینیوم با اصلاح قیمت روبه‌رو شد و در اواسط ماه آوریل آلومینیوم که تا مرز ۴ هزار دلاری شدن پیش رفته بود تا مرز ۳ هزار دلار به ازای هر تن عقب نشست. اگرچه‌این فلز ظرف ۲ هفته ابتدایی آوریل عقب‌نشینی قیمتی قابل ملاحظه‌ای را تجربه کرد اما همچنان آلومینیوم در سطوح بالای قیمتی نوسان نرخ دارد. افزایش هزینه حامل‌های انرژی با جنگ در اروپای شرقی، اختلال در عرضه جهانی آلومینیوم تصفیه‌شده از روسیه با توجه به اقدام دولت‌های غربی به وضع تحریم بانکی و تجاری علیه روسیه ، اختلال در عرضه معدنی بوکسیت با احتمال کودتای نظامی در گینه و ممنوعیت صادرات بوکسیت و آلومینا از استرالیا به روسیه، مهم‌ترین دلایل حفظ سطوح بالای قیمتی برای این فلز در میانه تعدیل تقاضای چینی‌ها بود.

افزایش هزینه حامل‌های انرژی در دنیا یکی از عوامل اصلی است که از صعود نرخ آلومینیوم در نیمه دوم سال ۲۰۲۱ و روزهای سپری شده از سال۲۰۲۲ حمایت کرد. مصرف بالای انرژی در تصفیه و پالایش آلومینیوم باعث شده تا از این فلز به‌عنوان انرژی جامد یاد شود و به‌این ترتیب نرخ این فلز هم‌گرا با حامل‌های انرژی نوسان نرخ داشته باشد. اولیه جرقه‌های رشد نرخ انرژی در سال گذشته میلادی در چین و با کمبود زغال‌سنگ حرارتی زده شد و در ادامه بهای انرژی در کشورهای اروپایی با محوریت صعود نرخ گاز طبیعی جهش داشت. افزایش

تقاضا برای انرژی در کشورهای اروپایی با توجه به سرمای هوا، افزایش فعالیت‌های صنعتی و کاهش ثادرات گاز طبیعی به کشورهای این منطقه از سوی روسیه از مهم‌ترین دلایل اوج‌گیری قیمتی انرژی در نیمه دوم سال ۲۰۲۱ بود که‌این بحران با توجه به تنش میان روسیه و اوکراین به سال۲۰۲۲ نیز سرایت کرد.

جنگ، تولید آلومینیوم در اروپا را غیراقتصادی کرد

بروز تنش در اروپای شرقی از هفته‌های ابتدایی سال۲۰۲۲ به اوج‌گیری نرخ انرژی در بازارهای جهانی با محوریت بازارهای اروپایی منجر شد. افزایش بهای حامل‌های انرژی در دنیا با اثرگذاری بر هزینه تولید و حمل‌ونقل زمینه صعود نرخ کامودیتی‌ها را فراهم کرد. آلومینیوم از جمله محصولاتی بود که در این زمان تاثیر به نسبت زیادی از رشد بهای حامل‌های انرژی گرفت. رشد نرخ انرژی به خصوص در کشورهای اروپایی به میزانی زیاد بود که برخی واحدهای ذوب و پالایش آلومینیوم در این منطقه ناچار به کاهش یا توقف تولید به دلیل غیراقتصادی شدن تولید با رشد هزینه‌ها شدند. به‌این ترتیب جنگ روسیه و اوکراین علاوه بر افزایش هزینه تولید آلومینیوم، با تعطیلی برخی واحدهای ذوب و پالایش این فلز در اروپا به کاهش عرضه در این بازار دامن زد و از اوج‌گیری قیمتی این فلز حمایت کرد.

به‌این ترتیب حمله روسیه به اوکراین و وضع تحریم‌های متعدد دولت‌های غربی علیه روسیه با افزایش نرخ انرژی و اختلال در روند عرضه جهانی آلومینیوم باعث شد تا بهای هر تن آلومینیوم فروش نقدی و تحویل فیزیکی در بورس فلزات لندن طی روز هفتم ماه مارس به ۳هزار و ۹۴۸دلار به ازای هر تن برسد که‌این رقم رکورد تاریخی فروش این فلز در بورس فلزات لندن است. هرچند استمرار صادرات انرژی روسیه به کشورهای اروپایی باعث شد تا در وهله اول، بهای انرژی در بازارهای جهانی کاهش یابد و در وهله بعد، روند رو به رشد بهای آلومینیوم متوقف و این فلز با عقبگرد قیمتی روبه‌رو شود.

جنگ روسیه و اوکراین علاوه بر افزایش هزینه تولید آلومینیوم، با تعطیلی برخی واحدهای ذوب و پالایش این فلز در اروپا به کاهش عرضه در این بازار دامن زد و از اوج‌گیری قیمت این فلز حمایت کرد

اثرگذاری جنگ روسیه و اوکراین بر نرخ حامل‌های انرژی یک روی سکه اثرگذاری این جنگ بر بازار آلومینیوم بود. روی دیگر این سکه کاهش سهم روسیه در عرضه جهانی آلومینیوم است. روسیه پس از چین در رتبه دوم تولید آلومینیوم اولیه در دنیا قرار دارد. برآورد می‌شود که‌این کشور در سال ۲۰۲۱ موفق به تولید ۳ میلیون و ۷۰۰ هزار تن آلومینیوم اولیه شده که‌این رقم ۵/۵درصد تولید آلومینیوم اولیه در دنیا است. البته پیش‌بینی می‌شود با احتساب تولید آلومینیوم ثانویه (بر مبنای قراضه) سهم روس‌ها در تولید این فلز به ۸درصد برسد. در چنین شرایطی بروز تنش نظامی میان این ۲ کشور اروپای شرقی احتمالا کاهش عرضه آلومینیوم به بازارهای جهانی را به دلیل اعمال تحریم کشورهای غربی علیه روسیه به همراه داشته و این موضوع نیز از رشد قیمتی در این بخش حمایت می‌کند.

بازی چین در زمین فلز نقره‌ای

اتفاقات چین همواره از جمله موارد جهت‌دهنده به بازارهای کالایی و به خصوص بازار فلزات صنعتی بوده است. المپیک زمستانی پکن در روزهای پایانی فوریه ۲۰۲۱ آغاز و تا نیمه ماه مارس ادامه داشت. دولت پکن به‌منظور تحقق هدف آسمان آبی در زمان برگزاری این مسابقات، محدودیت‌های قابل توجهی در تولید محصولاتی از جمله سیمان، فولاد و آلومینیوم در این کشور وضع کرد. این محدودیت‌ها از سال ۲۰۲۱ آغاز شد و در ۳ ماه ابتدایی سال۲۰۲۲ نیز ادامه داشت و به‌این ترتیب بازار آلومینیوم در ۳ ماه ابتدایی سال۲۰۲۲ با کاهش عرضه روبه‌رو شد که‌این موضوع سیگنالی در

جهت رشد قیمتی این محصول بود.
با اتمام زمان برگزاری المپیک زمستانی پکن، این کشور با شیوع گسترده کرونا روبه‌رو شد و دولت پکن برای کنترل آن به قرنطینه‌های سخت‌گیرانه دست زد. وضع قرنطینه‌های سختگیرانه در چین کاهش تقاضای آلومینیوم در بازارهای جهانی را در نیمه دوم ماه مارس و هفته‌های ابتدایی ماه آوریل به همراه داشت و به‌این ترتیب از عقب‌گرد قیمتی این محصول حمایت کرد. به‌این ترتیب در حالی که جنگ روسیه و اوکراین زمینه صعود قیمتی آلومینیوم در بازارهای جهانی را فراهم کرده بود، شیوع کرونا در چین و اعمال محدودیت‌های قرنطینه‌ای سختگیرانه در این کشور باعث شد تا از نرخ آلومینیوم در بازار جهانی کاسته شود.
البته‌این قرنطینه‌ها در بخش عرضه نیز اثرگذار شده‌اند و بنابراین انتظار می‌رود که بازار داخلی چین پس از کاهش تقاضا با محدودیت عرضه نیز روبه‌رو شده و این موضوع همچون سرعت‌گیری در مقابل تضعیف تقاضا عمل کند. درحالی که شیوع کرونا در چین و وضع قرنطینه در این کشور به افت نرخ آلومینیوم در بازارهای جهانی منجر شده، اما روند اعطای تسهیلات در این کشور نوید بهبود تقاضا را با کنترل این سویه جدید کرونا و اتمام قرنطینه می‌دهد.
بررسی روند اعطای وام و تسهیلات در چین بیانگر آن است که بانک‌های چین در ماه مارس ۳/۱۳ تریلیون یوان (۴۹۲ میلیارد دلار) وام جدید داده‌اند که نسبت به فوریه به شدت افزایش داشته است. این وام‌ها با تحریک تقاضا می‌توانند از بازار کامودیتی‌ها و به خصوص فلزات اساسی حمایت کنند.

رشد هزینه تولید، سرعت‌گیر اصلاح قیمت

تغییر فرمول محاسبه نرخ انرژی صنایع در چین موضوع دیگری است که بر نوسان نرخ آلومینیوم اثرگذار می‌شود. در سال گذشته میلادی فرمول تعیین نرخ برق صنایع چین ظرف سال ۲۰۲۱ تغییر کرد. این تغییرات به نحوی بود که بسیاری از واحدهای صنعتی این کشور با افزایش هزینه برق در سال جاری میلادی روبه‌رو شده‌اند. با توجه به سهم بالای انرژی در هزینه تولید آلومینیوم و تغییر فرمول انرژی در این کشور انتظار می‌رود که هزینه تمام‌شده تولید آلومینیوم در چین افزایش داشته باشد و این موضوع نیز از حفظ سطوح بالای قیمتی آلومینیوم حمایت کند.

چالش بازار آلومینیوم با کمبود عرضه معدنی تقویت شد

چالش در عرضه معدنی مواد اولیه تولید فلز پالایش شده آلومینیوم یعنی بوکسیت سیگنال دیگری بود که از رشد نرخ این فلز صنعتی در هفته‌های ابتدایی سال۲۰۲۲ حمایت کرد. افزایش تنش سیاسی در گینه به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان بوکسیت دنیا احتمال تضعیف عرضه‌این ماده معدنی را مطرح و از رشد نرخ آلومینیوم در بازارهای جهانی ظرف روزهای ابتدایی سال۲۰۲۲ حمایت کرد. گینه از فقیرترین کشورهای جهان است؛ این کشور ظرف ۵۰ سال گذشته با کودتاهای موفق و ناموفق زیادی روبه‌رو بوده است. آخرین تلاش برای کودتا در این کشور در روزهای پایانی ژانویه ۲۰۲۲ رخ داد و در جریان آن شمار زیادی از نیروهای امنیتی این کشور جان خود را از دست دادند. با توجه به سهم گینه در تامین بوکسیت در جهان، بروز کودتا در این کشور با ایجاد احتمال اختلال در عرضه می‌تواند از رشد قیمتی آلومینیوم حمایت کند.
براساس گزارش سازمان زمین‌شناسی ایالات متحده آمریکا، میزان برداشت بوکسیت از ذخایر معدنی گینه در سال۲۰۲۰ میلادی حدود ۸۵میلیون تن بود و به‌این ترتیب این کشور پس از استرالیا و چین در رتبه سوم تولید معدنی بوکسیت قرار گرفت. البته گینه دارای بیشترین ذخایر بوکسیت دنیا است؛ سهم این کشور از کل ذخایر قابل

میزان برداشت بوکسیت از ذخایر معدنی گینه در سال ۲۰۲۰میلادی به ۸۵میلیون تن رسید و به‌این ترتیب این کشور پس از استرالیا و چین در رتبه سوم تولید معدنی بوکسیت قرارگرفت

استخراج بوکسیت جهان که ماده اولیه اصلی در تولید فلز آلومینیوم تلقی می‌شود به ۲۳درصد می‌رسد. پس از گینه، ویتنام، استرالیا و برزیل هر یک با سهمی ۱۸، ۱۶/۵ و ۸/۴درصدی به ترتیب در رتبه‌های بعدی در زمینه ذخایر بوکسیت دنیا قرار دارند. در عین حال برآورد می‌شود که سهم گینه در تولید معدنی بوکسیت دنیا در سال ۲۰۲۱ به ۲۱/۷درصد تولید معدنی این محصول در دنیا برسد.

اختلال در عرضه معدنی مواد اولیه تولید آلومینیوم (بوکسیت) به تنش‌های سیاسی گینه ختم نمی‌شود. استرالیا ازجمله کشورهایی است که نسبت به حمله روسیه به اوکراین بی‌توجه نبوده و با اعمال تحریم علیه روسیه تلاش کرده است تا روسیه را برای توقف جنگ تحت فشار قرار دهد.

روسیه تولیدکننده ۷درصد فلز آلومینیوم پالایش شده در دنیاست. این کشور بخشی از مواد معدنی مورد نیاز خود را از طریق واردات و بخشی دیگر را از طریق ذخایر معدنی داخلی روسیه تامین می‌کند. در حالی که سهم روسیه در تولید فلز آلومینیوم پالایش شده در دنیا به ۷درصد می‌رسد، این کشور فقط ۱/۵درصد ذخایر بوکسیت دنیا را در اختیار دارد. استرالیا یکی از تامین‌کنندگان اصلی واحدهای ذوب و پالایش آلومینیوم روسیه است. برآورد می‌شود که استرالیا در سال گذشته ۲۰درصد آلومینای مصرفی روسیه را تامین کرده است. پس از شروع جنگ دولت استرالیا صادرات هر گونه بوکسیت و آلومینا به روسیه را ممنوع کرد. این موضوع باعث می‌شود تا روسیه در تولید فلز آلومینیوم خود با چالش تامین مواد اولیه روبه‌رو شود.

تحریم‌های مالی و بانکی علیه روسیه نیز تبادل تجاری با تولیدکنندگان مختلف این کشور را دشوار کرده است. اگرچه تحریم دولت‌های غربی محصولات آلومینیومی‌روسیه را به شکل مستقیم هدف قرار نداده اما کاهش تبادلات تجاری با روسیه باعث شده است تا «روسال» به‌عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده آلومینیوم روسیه که عمده صادرات آلومینیوم روسیه به دنیا را نیز در اختیار دارد، در زنجیره تامین خود با چالش روبه‌رو شود. به‌این ترتیب ممنوعیت صادرات آلومنیا و بوکسیت به روسیه و افزایش هزینه خرید محصول از این کشور با توجه به تحریم‌های بانکی می‌تواند از رشد نرخ آلومینیوم در بازارهای جهانی حمایت کند.

کاهش صادرات بوکسیت به روسیه می‌تواند دست چینی‌ها را برای افزایش سهم خود در بازار جهانی آلومینیوم باز کند. چین بزرگ‌ترین تولیدکننده فلز آلومینیوم در جهان است که ۵۸درصد از عرضه جهانی را به خود اختصاص داده است. سهم روسیه نیز در تولید آلومینیوم تصفیه‌شده در دنیا به ۸درصد رسیده و این کشور تامین ۶درصد بازار جهانی آلومینیوم را در اختیار دارد.

ممنوعیت صادرات بوکسیت و آلومینا به روسیه، احتمالا تجار چینی را برای افزایش خرید مواد اولیه از استرالیا ترغیب می‌کند. در این شرایط چینی‌هادرصدد برخواهند آمد تا جای روسیه را در این بازار بگیرند. چین تا پیش از سال ۲۰۱۹ واردکننده آلومینیوم بود؛ اما از سال ۲۰۲۰ به صادرکننده خالص این فلز تبدیل شد. در این شرایط ممنوعیت صادرات مواد معدنی تولید آلومینیوم به روسیه از استرالیا دست چینی‌ها را برای افزایش تولید فلز تصفیه‌شده آلومینیوم و کسب سهم از بازارها باز می‌کند. در شرایط کنونی برخی سرمایه‌گذاران می‌گویند که احتمالا واحدهای ذوب و پالایش آلومینیوم در چین‌درصدد افزایش تولید برخواهند آمد، ممنوعیت صادرات بوکسیت و آلومینا به روسیه از استرالیا می‌تواند فرصتی برای واحدهای ذوب و پالایش آلومینیوم در چین باشد تا مواد اولیه مصرفی خود را با نرخی کمتر خریداری کنند.

استرالیا ازجمله کشورهایی است که نسبت به حمله روسیه به اوکراین بی‌توجه نبوده و با اعمال تحریم علیه روسیه تلاش کرده است تا روسیه را برای توقف جنگ تحت فشار قرار دهد

نگاهی به تحولات بازار سنگ‌آهن از ژانویه تا آوریل ۲۰۲۲

خواب اژدهای زرد، بازار سنگ آهن را آشفته کرد

سنگ‌آهن از رالی صعود نرخ اغلب کامودیتی‌ها در هفته‌های ابتدایی سال۲۰۲۲ جا ماند؛ با وجود این پیش‌بینی سقوط قیمت این محصول در سال جاری میلادی نیز محقق نشد و بنابراین سودآوری شرکت‌های سنگ‌آهنی ادامه‌دار شد. بررسی روند نوسان نرخ سنگ‌آهن در بازارهای جهانی از غلبه سیگنال‌های افزایشی در این بازار پس از نیمه نوامبر ۲۰۲۱ حکایت دارد. در اوسط نوامبر سال گذشته نرخ سنگ‌آهن در بازارهای جهانی با محوریت بازار چین به کانال ۸۰ دلاری سقوط کرد، تضعیف تقاضا و افزایش عرضه مهم‌ترین دلایل این اصلاح قابل ملاحظه قیمتی بود و برآورد می‌شد که‌این رویه در سال۲۰۲۲ نیز ادامه‌دار باشد و سنگ‌آهن در این سال روی کانال ۱۰۰ دلاری را نبیند. اما اختلال در عرضه جهانی سنگ‌آهن به سال۲۰۲۲ نیز سرایت کرد و این موضوع از صعود نرخ این محصول در سال جاری حمایت کرد. بروز تنش در اروپای شرقی فرضیه مازاد عرضه در بازار سنگ‌آهن را غلط کرد و در عین حال این جنگ با افزایش نرخ انرژی بر هزینه تولید و صادرات سنگ‌آهن اضافه کرد و به‌این ترتیب از رشد نرخ این محصول حمایت کرد. در این شرایط عزم جدی دولت چین برای شتاب‌دهی به رشد اقتصادی این کشور با اعمال محرک‌های اقتصادی نیز مزید بر علت شد و از افزایش بهای سنگ‌آهن در بازارهای جهانی حمایت کرد.

پیش از شروع سال۲۲۰۲ اغلب برآوردهای موسسات معتبر بین‌المللی از سقوط نرخ سنگ‌آهن به کمتر از ۰۰۱ دلار و نوسان نرخ این محصول در این محدوده قیمت حکایت داشت. عزم دولت پکن برای کنترل نرخ کامودیتی‌ها، استمرار بحران در شرکت‌های توسعه‌دهنده املاک چینی، تمایل به افزایش سهم قراضه در تولید فولاد به جای سنگ‌آهن در چین و پیش‌بینی اخذ سیاست‌های انقباضی سخت‌گیرانه در فدرال رزور و سایر بانک‌های مرکزی دنیا، مهم‌ترین دلایل این پیش‌بینی بود. اگرچه اغلب موسسات معتبر بین‌المللی در تضعیف قیمتی سنگ‌آهن در سال جاری میلادی اتفاق نظر داشتند اما این محصول در بازارهای جهانی روندی متفاوت را پیش گرفت و حتی در هفته‌های ابتدایی سال۲۲۰۲ که تقاضای مصرفی در چین به دلیل برگزاری المپیک زمستانی پکن کاهشی بود نیز این محصول عمدتا به رشد قیمتی تمایل داشت.

سیاست‌های اقتصادی پکن حامی رشد قیمتی

تضعیف تقاضا برای فولاد در بازار داخلی چین متاثر از بحران شرکت‌های توسعه‌دهنده املاک این کشور به سقوط نرخ سنگ‌آهن در این کشور ظرف ماه‌های پایانی سال ۱۲۰۲ منجر شد. درواقع عیان شدن بحران بدهی اورگراند باعث شد تا تقاضا برای مقاطع طویل فولادی در بازار داخلی چین کاهش داشته باشد و این موضوع با تضعیف فولادسازی به افت تقاضا برای مواد اولیه‌این صنعت سرایت کرد و به‌این ترتیب بحران بدهی اورگراند و سایر شرکت‌های توسعه‌دهنده املاک در چین زمینه سقوط نرخ سنگ‌آهن در بازارهای جهانی را فراهم کرد.

اگرچه اغلب موسسات معتبر بین‌المللی در تضعیف قیمتی سنگ‌آهن در سال جاری میلادی اتفاق نظر داشتند اما این محصول در بازارهای جهانی روندی متفاوت را پیش گرفت و حتی در هفته‌های ابتدایی سال۲۰۲۲ که تقاضای مصرفی در چین به دلیل برگزاری المپیک زمستانی پکن کاهشی بود نیز این محصول عمدتا به رشد قیمتی تمایل داشت

بحران بدهی شرکت‌های توسعه‌دهنده املاک تنها بر بازار آهن و فولاد این کشور اثرگذار نبود بلکه تضعیف سرعت رشد اقتصادی چین را نیز به همراه داشت. دولت پکن برای عبور از اثرگذاری بحران شرکت‌های ساخت‌وساز در چین بر اقتصاد این کشور به اعمال سیاست‌های انبساطی از اواخر سال ۱۲۰۲ و شروع سال۲۲۰۲ اقدام کرد. سیاست انبساطی دولت پکن در وهله اول شامل کاهش محدودیت‌های تامین مالی در بخش املاک این کشور بود و در وهله بعد بانک خلق چین برای تحریک اقتصاد این کشور از میزان نرخ بهره در چین کاست. به‌این ترتیب نرخ وام یک ساله با ۰۱ واحددرصد کاهش به ۷/۳درصد رسید. در عین حال نرخ وام ۵ ساله، که مرجعی برای وام‌های بلندمدت از جمله وام مسکن تلقی می‌شود نیز با ۵ واحددرصد کاهش به ٦/٤درصد رسید؛ این اولین کاهش نرخ بهره وام بلندمدت در چین پس از آوریل ۰۲۰۲ بود. در عین حال بانک خلق چین میزان نسبت سپرده‌گذاری بانک‌ها نزد بانک مرکزی این کشور برای اعطای وام را کاهش داد تا به‌این ترتیب تزریق نقدینگی به بخش صنعت و خدمات این کشور را تسهیل کرده و زمینه بهبود رشد تولید ناخالص داخلی در چین را فراهم کند.

سیاست‌های انبساطی و حمایت بانک مرکزی چین از رشد اقتصادی این کشور، محرک تقاضای کامودیتی‌های و در نتیجه رشد قیمت مواد اولیه از جمله سنگ‌آهن بود. به‌این ترتیب اعلام سیاست‌های اقتصادی دولت پکن در شروع ۲۲۰۲ باعث شد تا بازار سنگ‌آهن با برآورد رشد تقاضا رنگی از رونق بگیرد. اگرچه سیاست‌های انبساطی اقتصادی دولت پکن در ابتدای سال۲۲۰۲ زمینه رشد نرخ سنگ‌آهن را به وجود آورد،

اما این کشور همچنان سیاست کنترل تورم مصرف‌کننده را با جدیت دنبال می‌کند. دولت چین همواره در سال‌های گذشته کنترل تورم مصرف‌کننده را با جدیت پیگیری کرده است. در میانه رشد نرخ مواد اولیه در هفته‌های ابتدایی سال جاری میلادی دولت چین برای مقابله با رشد نرخ سنگ‌آهن و اصلاح نرخ این محصول در بازار خبر از مقابله با سفته‌بازان در بازار سنگ‌آهن داد. این سیاست با تضعیف تقاضا در بازار داخلی چین زمینه عقب‌گرد قیمت در این بازار را فراهم کرد، هرچند اثرگذاری این تهدید کوتاه‌مدت بود و در ادامه بهای سنگ‌آهن متاثر از سیگنال‌های افزایشی جهانی با رشد نرخ روبه‌رو شد.

زمان رشد تقاضا فرارسیده است

اغلب برآوردها از رشد تقاضا برای سنگ‌آهن در بازار داخلی چین با اتمام زمان برگزاری مسابقات المپیک و پارالمپیک زمستانی پکن از ابتدای ماه آوریل حکایت داشت. این برآورد از رشد نرخ سنگ‌آهن در بازار داخلی این کشور حمایت کرد، اما شیوع گسترده موج جدید کرونا در چین و اعمال محدودیت‌های سخت‌گیرانه قرنطینه‌ای در استان‌های مختلف چین باعث شد تا پیش‌بینی رشد تقاضا برای مواد اولیه فولادسازی در چین با پایان زمان برگزاری المپیک زمستانی نادرست از آب درآید.

موج جدید کرونا در چین به قرنطینه‌ای گسترده در این کشور انجامید به نحوی که شانگهای به‌عنوان بزرگ‌ترین شهر این کشور که موقعیت بندری آن باعث شده تا به قطب مبادلات تجاری چین با دنیا تبدیل شود نیز قرنطینه شد. این قرنطینه از روز ۸۲ مارس آغاز شد؛ ابتدا قرار بود قرنطینه در ۲فاز اجرایی شود، فاز اول به مدت ۵ روز شامل قرنطینه نیمه شرقی شهر می‌شد و در ادامه نیمه غربی شهر نیز به‌این قرنطینه اضافه می‌شد. درحالی که انتظار می‌رفت این قرنطینه کمتر از ۲ هفته به طول بینجامد، بالا ماندن آمار شیوع کرونا در چین و به شکل مشخص شانگهای، باعث شد تا قرنطینه‌این شهر بندری تا نیمه ماه مارس ادامه‌دار شود و پایان آن نیز نامشخص است. در حالی چینی‌ها همچنان قرنطینه‌های سخت‌گیرانه را به‌منظور کنترل شیوع کرونا اجرایی می‌کنند که بخش قابل توجهی از کشورهای دنیا تمامی محدودیت‌های کرونایی را لغو کرده‌اند؛ این وضع مشابه روزهای ابتدایی همه‌گیری ویروس کرونا است که چین به قرنطینه‌های سخت‌گیرانه دست زد.

علاوه بر شانگهای، دولت پکن شهر تانگشان را نیز که قطب فولادسازی چین به‌شمار می‌رود ، قرنطینه کرده است. این تصمیم در وهله اول به کاهش فعالیت فولادسازان چینی منجر شده و در گام بعدی از تقاضای فیزیکی برای سنگ‌آهن در این کشور کاسته است. تضعیف تقاضای فیزیکی برای سنگ‌آهن سیگنالی کاهشی برای این محصول تلقی می‌شود.

البته افت تقاضا برای سنگ‌آهن تنها یک روی سکه اثرگذاری شیوع موج جدید کرونا در چین و اعمال محدودیت‌های قرنطینه‌ای در این کشور است؛ روی دیگر آن اختلال در بخش عرضه به‌شمار می‌رود که‌این موضوع سیگنالی افزایشی برای این بازار به ارمغان آورده است. به‌این ترتیب باید اذعان کرد شیوع گسترده موج جدید کرونا در چین و وضع قرنطینه‌های سخت‌گیرانه در این کشور با اثرگذاری بر نظام عرضه و تقاضا توانسته بر روند نوسان قیمت سنگ‌آهن اثرگذار شود.

در حال حاضر شرایط شیوع کرونا در چین و مقابله دولت پکن با کنترل این بیماری مشابه ابتدای شیوع این ویروس در سال ۲۰۲۰ است. بنابراین احتمال تکرار اتفاقات ۲ سال گذشته در این بازار وجود دارد. شیوع بیماری کرونا در چین و اعمال محدودیت‌های قرنطینه‌ای در این کشور در گام اول به افت تقاضا و در نتیجه عقبگرد قیمت سنگ‌آهن منجر شد و در ادامه

روسیه و اوکراین به‌ترتیب سالانه ۱۰۷میلیون تن و ۷۷میلیون تن سنگ‌آهن تولید می‌کنند که‌این رقم ۸درصد تولید جهانی این محصول را تشکیل می‌دهد

شیوع این ویروس در نقاط مختلف دنیا با اختلال در عرضه‌این محصول زمینه صعود قیمتی آن را فراهم کرد. در حال حاضر نیز موج جدید شیوع کرونا در چین بازار سنگ‌آهن را با افت تقاضا روبرو کرده است؛ اما این افت تقاضا به افت محسوس نرخ منجر نشده، زیرا همچنان فعالان بازار آهن و فولاد در چین امید دارند که با کنترل این بیماری و حمایت دولت پکن از اقتصاد، تقاضا برای سنگ‌آهن در میان‌مدت افزایشی شده و این موضوع زمینه اوج‌گیری نرخ این محصول را فراهم کند.

براساس اطلاعات منتشر شده از اداره کل گمرک چین، میزان واردات سنگ آهن چین در سه ماه اول سال۲۲۰۲ با کاهش ۲.۵درصدی نسبت به زمان مشابه سال قبل همراه شد و به ۸۶۲ میلیون و ۰۰۴ هزار تن رسید. این افت واردات در وهله اول متاثر از سیاست دولت پکن برای کاهش وابستگی به واردات سنگ‌آهن رقم خورده و در وهله بعد متاثر از کاهش فولادسازی در چین ظرف ۳ ماه ابتدایی سال۲۲۰۲ نسبت به مدت مشابه در سال قبل بود. با وجود این اگر شیوع کرونا در چین کنترل شده و دولت پکن‌درصدد افزایش فعالیت‌های تولیدی و زیرساختی در این کشور به منظور شتاب‌دهی به رشد اقتصادی برآید، کاهش واردات سنگ‌آهن در ۳ ماه ابتدایی سال می‌تواند سیگنالی افزایشی برای این محصول تلقی شود.

همدستی جنگ با سیگنال‌های افزایشی

حمله روسیه به اوکراین بر بازار سنگ‌آهن نیز اثرگذار بوده است؛ این جنگ با اختلال در عرضه سنگ‌آهن از رشد نرخ این محصول در بازارهای جهانی حمایت می‌کند. روسیه و اوکراین به ترتیب سالانه ۷۰۱ میلیون تن و ۷۷ میلیون تن سنگ‌آهن تولید می‌کنند که‌این رقم ۸درصد تولید جهانی این محصول را تشکیل می‌دهد. اگرچه سهم این ۲ کشور در تامین بازار جهانی سنگ‌آهن در مقایسه با تولیدکنندگان بزرگی همچون استرالیا و برزیل اندک شمرده می‌شود؛ اما به مفهوم آن نیست که سنگ‌آهن از هرگونه اختلال در عرضه مصون است. روسیه و اوکراین درمجموع سالانه ۰۷ میلیون تن صادرات سنگ‌آهن دارند که عمده‌این محصول به مقصد کشورهای اروپایی صادر می‌شد ، بنابراین این جنگ فولادسازان اروپایی را با چالش تامین مواد اولیه روبه‌رو می‌کند.

جنگ روسیه و اوکراین درحالی به اختلال در عرضه سنگ‌آهن و گندله منجر می‌شود که پیش از شروع سال جاری میلادی، اغلب موسسات بین‌المللی از بروز مازاد عرضه ۵ میلیون تنی سنگ‌آهن در بازار جهانی سخن می‌گفتند. اما حمله روسیه به اوکراین این مازاد عرضه را منتفی کرد ، به‌این ترتیب این بازار را به سمت کسری عرضه نسبت به تقاضا پیش برد. در حالی که صنایع فعال در اروپادرصددند تبادل تجاری خود را با روسیه به حداقل برسانند، واردات کامودیتی‌ها از اوکراین درحال جنگ نیز به حداقل رسیده است. شرکت اوکراینی Ferrexpo فعال در زمینه معادن سنگ‌آهن در هفته ابتدایی ماه آوریل از توقف ارسال محموله‌های سنگ‌آهن و گندله تولیدی این کشور به مقاصد صادراتی به دلیل نامشخص بودن وضع ارسال ریلی خبر داد، این موضوع موید بروز کسری عرضه در این بازار است و می‌تواند از رشد نرخ سنگ‌آهن حمایت کند. در عین حال جنگ در اروپای شرقی به صعود نرخ حامل‌های انرژی نیز منجر شده است. اوج‌گیری نرخ حامل‌های انرژی، هزینه حمل کامودیتی‌ها را افزایش می‌دهد و این موضوع نیز از رشد نرخ سنگ‌آهن تحویل بنادر مقصد حمایت می‌کند.

در شرایطی که بازار سنگ‌آهن جهانی با کسری عرضه روسیه و اوکراین روبه‌رو است، چشم امید فولادسازان به رشد تولید و صادرات سنگ‌آهن از برزیل و استرالیا دوخته شده است. انتظار می‌رود این دو کشور ظرف هفته‌های اخیر بر میزان تولید سنگ‌آهن خود افزوده باشند و بازار با افزایش عرضه روبه‌رو شود، با وجود این، واقعیت آن است که؛ این رشد عرضه به سادگی نمی‌تواند اثر ناشی از کاهش عرضه محصولات تولیدی روسیه و اوکراین را در بازار جبران‌کند.

هند، الماس روسیه را زنده نگه می‌دارد؟

یك بند معافیت در تحریم‌های آمریکا علیه مسکو، اجازه می‌دهد که الماس‌های روسیه بعد از تراش خوردن در هند، وارد بازارهای جهانی شوند

جنگ اوکراین، زندگی را بر آلروسا، بزرگ‌ترین استخراج‌کننده الماس دنیا، تنگ کرده و ارزش سهام آن طی دو ماه، ۱۷درصد سقوط کرده است. بعد از حمله روسیه به اوکراین در ماه فوریه، تحریم‌های گسترده آمریکا و غرب علیه روسیه، این تولیدکننده بزرگ الماس دنیا را هم تحت تاثیر قرار داده و در نتیجه، بازار جهانی هم دستخوش تغییرات شده است.

اما ٤ هزار و ۸۰۰ کیلومتر دورتر، خوش‌بینی درباره آینده بازار الماس دنیا زنده نگه‌داشته شده است. الماس‌تراشان هندی، بسیار خوش‌بین هستند که تحریم‌های سنگین علیه روسیه، به کسب و کار آنان آسیب وارد نکند. در امان ماندن الماس‌تراشان از تحریم‌ها در هند، جایی که پایگاه اصلی تراش الماس و توزیع آن در دنیا به شمار می‌رود، نشانه‌ای خوب برای بازارهای جهانی است.

از هر ۱۰ الماس دنیا، ۹ تای آن‌ها سفری به هند و مشخصا شهر سورات داشته‌اند و در آن جا تراش خورده و پرداخت شده‌اند. این مساله، هند را به بزرگ‌ترین صادرکننده الماس دنیا تبدیل می‌کند. در این شرایط، همراهی با تحریم‌های غرب علیه مسکو در زمینه الماس، می‌تواند ضربه اقتصادی سنگینی به هند وارد کند.

روسیه یك سوم الماس دنیا را تولید می‌کند و تقریبا هر الماسی که از روسیه به دست می‌آید، محصول معدن‌کاران آلروساست. آمریکا، که نیمی از تقاضای بازار جهانی برای الماس را در خود دارد، واردات الماس‌ها از مبدا روسیه را در ماه مارس تحریم کرد. در ادامه، ابتدای آوریل، تحریم‌هایی اضافی علیه آلروسا وضع کرد و تقریبا هر گونه تعامل مالی بین نهادهای آمریکایی و این شرکت را ممنوع کرد. اما یك بند معاف‌کننده در تحریم‌های آمریکا علیه الماس دنیا وجود دارد؛ بر اساس این

بنـد، الماس‌هایـی کـه در کشـور ثالثـی «به‌طـور قابـل ملاحظـه‌ای تغییـر کـرده باشـند» از تحریم‌هـا معـاف هسـتند.

ایـن بنـد از قانـون تحریم‌هـا را می‌تـوان اینطـور تفسـیر کـرد کـه الماس‌هـای روسـیه، دسـت‌کم فعـلا، شـامل تحریم‌هـای آمریـکا نمی‌شـوند چـون بیشـتر آنهـا در شـهرهایی ماننـد سـورات در هنـد تـراش و صیقـل می‌خورنـد و بعـد، بـه عنـوان المـاس هنـدی صـادر می‌شـوند.

نانوبـای وکاریـا رئیـس انجمـن المـاس سـورات در ایـن بـاره گفتـه اسـت: «مـا فقـط المـاس خـام را از هنـد می‌گیریـم؛ ایـن کار و هنـر ماسـت کـه آنهـا را بـه سـنگ‌های بـاارزش بـرای فـروش و صـادرات تبدیـل می‌کنـد. مـا تـا حـالا بـا چالشـی مواجـه نشـده‌ایم، و انتظـار هـم نداریـم در آینـده بـه مشـکل بربخوریـم.»

ایـن خوش‌بینـی البتـه بـا سـماجت برخـی نماینـدگان کنگـره آمریـکا تهدیـد می‌شـود؛ برخـی نماینـدگان دموکـرات بـا اشـاره به‌ایـن حفـره قانونـی در تحریـم المـاس روسـیه، از وزارت خارجه‌ایـن کشـور خواسـته‌اند کـه تحریم‌هـا علیـه صنعـت المـاس روسـیه را تنگ‌تـر و سـخت‌تر کننـد تـا ایـن حفـره هـم برطـرف شـود.

امـا مسـاله مهـم نـه میـزان سـخت‌گیرانه بـودن تحریم‌هـا، کـه رعایـت آنهـا از سـوی هنـد اسـت.

کارشناسـان معتقدنـد کـه همراهـی کامـل هنـد بـا تحریم‌هـای آمریـکا، می‌توانـد شـوکی عظیـم بـه بـازار جهانـی المـاس وارد کنـد. پـل زیمینسـکی تحلیل‌گـر پیشـروی ایـن صنعـت در ایـن بـاره بـه الجزیـره گفتـه اسـت: «اگـر هنـد تحریم‌هـای مشـابهی را وضـع کنـد، تقاضـا بـرای المـاس روسـی بـه مشـکل خواهـد خـورد. اگـر هنـد واردات هـر گونـه المـاس بـا منشـا روسـیه را منـع کنـد، شـوک بزرگـی بـه زنجیـره تامیـن جهانـی وارد خواهـد شـد.»

ایـن سـناریو، سـخت‌ترین برخـورد ممکـن اسـت. امـا همیـن وضعیـت فعلـی هـم کـه وکاریـا بـا اطمینـان خاطـر از آن صحبـت کـرده، بـه گفتـه کارشناسـان، بـا مصایبـی مواجـه اسـت و شـرایط کامـلا مثـل قبـل نیسـت.

مسـاله فقـط تحریـم خـود المـاس نیسـت بلکـه تحریـم سـنگین علیـه سیسـتم بانکـی و مالـی روسـیه، پرداخـت پـول بـرای خریـد این محصـول را بـا مشـکل مواجـه کـرده اسـت. هرچنـد دهلی‌نـو رسـما ولادیمیـر پوتیـن رئیـس جمهـوری روسـیه را بـرای حملـه بـه اوکرایـن محکـوم نکـرده اسـت، بسـیاری از بانک‌هـای ایـن کشـور تبـادلات مالـی خـود بـا نهادهـای همتـای روسـی خـود را از تـرس عقوبتـی کـه تحریم‌هایـی آمریکایـی می‌توانـد بـرای آنهـا داشـته باشـد متوقـف کرده‌انـد.

و ایـن البتـه تنهـا مشـکل نیسـت. شـرکت‌های کشـتی‌رانی بـه خاطـر جنـگ، از دریـای سـیاه، کـه کوریـدور ارتباطـی اصلـی روسـیه بـا آسیاسـت، دوری می‌کننـد. ایـن مسـاله هـم زنجیـره تامیـن را مختـل می‌کنـد. از همه‌این‌هـا گذشـته، کارشناسـان معتقدنـد ایـن تـازه شـروع تحریم‌هـای آمریـکا علیـه صنعـت المـاس روسـیه اسـت و واشـنگتن، احتمـالا در آینـده تحریم‌هـای سـنگین‌تری را علیه‌ایـن بخـش وضـع خواهـد کـرد.

پیامدهـای ایـن کار، نـه فقـط بـرای روسـیه کـه بـرای هنـد هـم فاجعه‌بـار خواهـد بـود. صنعـت تـراش و پرداخـت المـاس در هنـد، حـدود یـک میلیـون شـاغل دارد و صـادرات المـاس، یکـی از پردرآمدتریـن صـادرات هنـد اسـت و در سـال ۲۰۲۰ میـلادی، ۱۶ میلیـارد دلار بـرای ایـن کشـور درآمـد داشـته اسـت.

آجـای صلاحـی، مدیر کل فدراسـیون سـازمان‌های صادراتـی هنـد دربـاره سـخت‌گیری بـه صنعـت المـاس هنـد کـه همیـن حـالا هـم بـه خاطر کرونـا در تنگناسـت گفتـه اسـت: «بسـیاری از کشـورهای اروپایـی، بـرای فعالیت‌هـای صنایـع خـود، بـه شـدت بـه نفـت و گاز روسـیه وابسـته هسـتند. آیـا آمریـکا به‌ایـن خاطـر، از خریـد کالاهـای اروپایـی امتنـاع خواهـد کـرد؟»

روسیه یک سوم الماس دنیا را تولید میکند و تقریبا هر الماسی که از روسیه به دست می‌آید، محصول معدن کاران آلروساست و آمریکا، که نیمی از تقاضای بازار جهانی برای الماس را در خود دارد، واردات الماس‌ها از مبدا روسیه را در ماه مارس تحریم کرد

روسیه، اوکراین و بازار جهانی گندم

روسیه بزرگ‌ترین تولیدکننده گندم دنیاست و ۱۸درصد صادرات جهانی را این کشور تامین می‌کند.
در سال ۲۰۱۹، روسیه و اوکراین که حالا با هم درگیر جنگ هستند، بیش از یك چهارم گندم دنیا را (۲۵/٤درصد) صادر کرده‌اند.
گندم، بعد از ذرت، دومین محصول پرتولید در رده غلات است. و حالا جنگ اوکراین، زنجیره تامین جهانی آن را با مشکل مواجه کرده است.

چه کسانی گندم روسیه و اوکراین را می‌خرند؟

یك چهارم گندم دنیا در سال ۲۰۱۹ در روسیه و اوکراین تولید شده است.

روسیه
۸/۱٤ میلیارد دلار

اوکراین
۳/۱۱ میلیارد دلار

مقصد گندم صادراتی روسیه و اوکراین

	روسیه	اوکراین
مصر	۲/۵۵ میلیارد دلار	۵٦۸ میلیون دلار
ترکیه	۱/٤ میلیارد دلار	۲۰۷ میلیون دلار
بنگلادش	۵۲۵ میلیارد دلار	
نیجریه		۳۹٤ میلیارد دلار
تونس	۲٤۲ میلیارد دلار	
آذربایجان		۲٦٤ میلیارد دلار
تایلند	۱۹٦ میلیارد دلار	
اندونزی		٦۰۳ میلیارد دلار
یمن		۳۱۷ میلیارد دلار

در سال ۲۰۱۹، مصر ترکیه و بنگلادش بیش از یك چهارم گندم صادراتی روسیه را خریداری کردند. مصر بزرگ‌ترین واردکننده گندم دنیاست.
این کشور سالانه ٤میلیارد دلار برای خریدن گندم هزینه می‌کند تا جمعیت بالای ۱۰۰میلیون نفری خود را سیر کند. ۷۰درصد واردارت گندم مصر، روی هم رفته از روسیه و اوکراین تامین می‌شود. ترکیه هم یك خریدار بزرگ گندم از اوکراین و روسیه است و در سال ۲۰۱۹ میلادی، ۱/٦میلیارد دلار برای خرید گندم از این دو کشور هزینه کرده است.
ترکیه در سال زراعی ۲۰۲۱-۲۲ بزرگ‌ترین خریدار گندم روسیه بود و ٤/۵ میلیون تن از این کشور گندم خرید. در مدت مشابه، مصر ۳/۲میلیون تن گندم از روسیه خریده است.

روسیه، صادرکننده اول گندم دنیا

در ابتدای دهه ۸۰ میلادی، ذرت و گندم حدود ٦٠درصد صادرات آمریکا به اتحاد جماهیر شوروی را شامل می‌شد. اما حالا روسیه بزرگ‌ترین صادرکننده گندم دنیاست. از سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۸، سهم روسیه از صادرات جهانی گندم، از یك‌درصد به ٢٦/٤درصد رسید. خصوصی‌سازی در بخش کشاورزی و توسعه زیرساخت‌های صادرات این محصول، عوامل اصلی افزایش صادرات گندم روسیه هستند.

اوکراین، پنجمین صادرکننده

اوکراین پنجمین صادرکننده بزرگ گندم دنیاست و در سال ۲۰۱۹ میلادی، ۷درصد این محصول در بازار جهانی را به فروش رسانده است. ۷۱درصد سرزمین‌های اوکراین قابل کشت است. این کشور همچنین دارای یك چهارم «خاك سیاه» دنیاست، خاکی که به شدت حاصل‌خیز است.

صادرات عمده روسیه و اوکراین

در سال ۲۰۱۹ میلادی، روسیه ٤٠٧ میلیارد دلار کالا صادر کرده است و اوکراین ٤٩ میلیارد دلار. در حالی که روسیه صادرکننده نفت گندم دنیا و برخی کالاهای دیگر است، اوکراین بزرگ‌ترین صادرکننده روغن دانه‌های گیاهی است. تجارت دوجانبه روسیه و اوکراین از ۵۰ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۱ به ۱۱ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۹ رسیده است.

صادرکنندگان اول گندم دنیا

روسیه	استرالیا
آمریکا	آرژانتین
کانادا	رومانی
فرانسه	آلمان
اوکراین	قزاقستان

جنگ اوکراین چگونه فقرا را گرسنه‌تر می‌کند؟

تهاجم روسیه به اوکراین، این ۲ کشور را که از بزرگ‌ترین صادرکنندگان گندم دنیا هستند، از بازار حذف کرده و امنیت غذایی صدها میلیون نفر را به خطر انداخته است

ماه رمضان در خاورمیانه، بزرگ‌ترین محل تجمع مسلمانان در سراسر دنیا، ماهی برای افزایش معنویات در جوامع اسلامی است. هرچند روزه‌داری در واقع پرهیز از خوردن و نوشیدن است، اما غذا خوردن نقشی مهم در این ماه دارد؛ افطار و سحر، و مراسم و آیین‌های مسلمانان برای در کنار هم غذا خوردن، بخش مهمی از فرهنگ رمضان در کشورهای مسلمان است. اما امسال، مساله غذا در ماه رمضان در خاورمیانه، به خاطر جنگی در دوردست، با چالشی بزرگ مواجه بود.

به گزارش ووکس ژورنال، برای مثال، در لبنان پیدا کردن غذا و نان در ماه رمضان، به چالشی بزرگ برای مومنان تبدیل شده است. پیش از جنگ اوکراین، دولت به نان یارانه‌های بسیار سنگینی اختصاص می‌داد. مجید ایطانی مالک یک سوپرمارکت زنجیره‌ای گفته است، نان تنها کالایی بود که خانواده‌های لبنانی می‌توانستند در قفسه‌های سوپر مارکت ببینند و برایش پول کافی داشته باشند. اما کاهش یارانه دولت، افزایش قیمت و از همه مهمتر، جنگ اوکراین در هفته‌های اخیر و تاثر آن بر زنجیره تامین، زندگی را چنان بر مردم تنگ کرده که بسیاری از آنها حتی نمی‌توانند به‌صورت روزانه نان سفره‌شان را تامین کنند.

این کشور کوچک ۷ میلیون نفری پیش از این هم در دو سال اخیر، از گرسنگی شدید در جامعه رنج می‌برده است. اما جنگ شرایط را حتی وخیم‌تر هم کرده است. اوکراین و روسیه روی هم ۹۵درصد گندم لبنان را تامین می‌کنند. مارتین کولرتس محقق امنیت غذایی در دانشگاه امنیتی بیروت تخمین زده است که ٤ نفر از هر ٥ نفر در لبنان از نظر غذایی ناامنی را تجربه می‌کند، به‌این معنی که نمی‌توانند در همه مواقع به غذا در اندازه کافی و با کیفیت مناسب دسترسی داشته باشند.

لبنان، تنها یک نمونه از تعداد زیادی از کشورها در سراسر دنیاست که با چالش امنیت غذایی مواجه هستند. اخیرا دیود بیزلی مدیر اجرایی برنامه غذای سازمان ملل به نیویورک تایمز گفته است که از زمان جنگ جهانی دوم به بعد، دنیا هرگز شاهد چنین وضع هراسناکی نبوده است. در پایان سال ۲۰۲۱، قیمت جهانی غذا، به خاطر خشکسالی‌های گسترده، قیمت بالای سوخت و همه‌گیری کرونا، به بالاترین حد در ۱۰ سال اخیر رسیده بود.

و حالا حمله روسیه به اوکراین، ۲ کشور عمده تولید غذا و گاز دنیا را درگیر نبرد کرده و وضع اسفناک گرسنگی در جهان را ، به خصوص در کشورهایی مانند لبنان در خاورمیانه و شمال آفریقا را که وابستگی شدیدی به صادرات این دو کشور دارند، بدتر کرده است. از زمانی که فائو (سازمان خواربار و کشاورزی سازمان ملل) در سال ۱۹۹۰ قیمت جهانی غذا را ثبت می‌کند، قیمت غذا در دنیا این چنین بالا نبوده است و ۸۸۷ میلیون نفر در حال حاضر ناامنی غذایی را تجربه می‌کنند و هر ماه ده‌ها میلیون نفر به‌این افراد اضافه می‌شوند.

نیاز شدید به غذا که جنگ اوکراین ایجاد کرده و فرار میلیون‌ها نفر از مردم این کشور به عنوان پناهجو به‌این معناست که تامین و توزیع کمک‌های انسان‌دوستانه به شکل غذا که همین حالا هم با مشکل مواجه است، با مصائب بیشتری در گستره بزرگ‌تری از دنیا مواجه است. هر چند غذا به‌اندازه تک تک انسان‌ها در دنیا وجود دارد، قیمت بالای سوخت، ارسال غذا با قیمت مناسب برای افرادی که بیشتر از بقیه در معرض خطر هستند را سخت‌تر می‌کند. درست است که هیچ کس از افزایش قیمت جهانی غذا در امان نیست (قیمت غذا در آمریکا در یک سال گذشته ۱۰درصد افزایش یافته است)، اما کشورهای فقیر که وابستگی زیادی به گندم صادراتی روسیه و اوکراین دارند بیشترین آسیب را خواهند دید.

حمله روسیه به اوکراین، ۲ کشور عمده تولید غذا و گاز دنیا را درگیر نبرد کرده و وضع اسفناک گرسنگی در جهان را، به خصوص در کشورهایی مانند لبنان در خاورمیانه و شمال آفریقا را که وابستگی شدیدی به صادرات این دو کشور دارند، بدتر کرده است

جنگ غذا

تولید به‌اندازه غذا برای تمام انسان‌ها به‌این معنا نیست که غذا به راحتی و ارزان در دسترس همه قرار می‌گیرد. تا قبل از شروع جنگ اوکراین، برنامه جهانی غذا ماهی ۴۲ میلیون دلار برای خرید غذا و انتقال آن به کشورهای فقیر هزینه می‌کرد. اما حالا به خاطر جنگ اوکراین، این سازمان مجبور است هر ماه ۲۹ میلیون دلار به‌این مبلغ ماهانه اضافه کند.

شرایط در لبنان، به‌خوبی نشان می‌دهد جنگ اوکراین چطور می‌تواند اوضاع را بدتر کند. این کشور، در سراشیبی هولناک سقوط اقتصادی افتاده است و روز به روز، اوضاع بدتر می‌شود. حالا فاجعه، به تامین نان رسیده است.

در واکنش به کمبود آرد، نانوایان دیگر فرآورده‌های پیچیده‌تر مثل مانوشه (پیتزای لبنانی) و کروسان تولید نمی‌کنند تا آرد برای تولید نان‌های معمولی بیشتری داشته باشند. اما حتی در این وضعیت هم مشتریان تغییرات در وزن استاندارد نان‌ها را به‌خوبی احساس می‌کنند. در هفته‌های اخیر، وزن بسته نان، از ۹۰۰ گرم به ۸۵۰ گرم و بعدتر به ۸۳۰ گرم کاهش پیدا کرده است و این روند همچنان ادامه دارد.

تبعات و آثار مستقیم جنگ بر روی بخش کشاورزی اوکراین، تا حد زیادی به نوع و شدت درگیری در مناطق کشاورزی دارد. اما از همین حالا، اخبار نگران‌کننده‌ای از این کشور به گوش می‌رسد. وزیر کشاورزی اوکراین، گفته است زمین برای کشت ذرت و دیگر محصولات مشابه در کشت بهاره، به خاطر درگیری نصف شده است. در همین حال، دسترسی به میلیون‌ها تن محصول ذخیره شده در سیلوها – که بخش

بسیار زیادی از آن برای صادرات انبار شده‌اند- عملا غیرممکن شده است. دیگر مساله‌این است که خود کشاورزان هم قربانی جنگ شده‌اند و معلوم نیست بتوانند همچون سال‌های پیش به زراعت بپردازند. و تازه به فرض تولید محصول، انتقال آن‌ها هم معضل بزرگ دیگری است؛ حرکت کشتی‌های تجاری در دریای سیاه به شدت تحت تاثیر جنگ قرار گرفته و گزارش‌هایی از غرق شدن یکی از آنها منتشر شده است.

حتی اگر فرض شود که جنگ به زودی به پایان خواهد رسید، عوامل جهانی دیگری هستند که بر امنیت غذایی فشار وارد می‌کنند.

ارتباط سوخت و غذا

شاید کمی در نگاه اول عجیب به نظر برسد اما هیچ عاملی در دنیا، به‌اندازه قیمت سوخت نمی‌تواند بر قیمت جهانی غذا اثر بگذارد. کریس برت، محقق امنیت غذایی می‌گوید: «ما گاهی فراموش می‌کنیم بیشتر هزینه‌ای که مصرف‌کننده می‌پردازد، در واقع برای اتفاق‌هایی است که بعد از خارج شدن غذا از مزرعه برای غذا می‌افتد. این موضوع مهم است چون اثرات بلندمدت و کوتاه‌مدت بر قیمت جهانی غذا، هر دو از بازار انرژی شروع می‌شوند.»

به همین خاطر است که میلیون‌ها نفر، در لبنان و فراتر از آن، به خاطر بروز یک جنگ در شرق اروپا، یا با خطر گرسنگی مواجه می‌شوند یا شرایط بدشان، بدتر می‌شود.

در لبنان، جایی که ۶۰درصد گندم از اوکراین وارد می‌شود، دولت به فکر واردات جایگزین از قزاقستان و هند و آمریکا و آرژانتین افتاده است.

در سومالی، جایی که بدترین خشکسالی‌های دهه‌های اخیر را تجربه می‌کند و گرسنگی به داستان هر روز مردم تبدیل شده، جنگ اوکراین و اثر آن بر تامین غذای اندک در این کشور، آخرین چیزی بود که مردم می‌خواستند. میلیون‌ها نفر در این کشور به کمک‌های انسان‌دوستانه بین‌المللی و سازمان ملل وابسته هستند و تاثیر جنگ بر انتقال این کمک‌ها، تامین غذای روزانه آنها را به چالش کشیده است. این در شرایطی است که حتی پیش از شروع جنگ اوکراین، قیمت عمومی غذا در این کشور، به خاطر خشکسالی بی‌سابقه، در حال رشد بوده است. پتروك ویلتون یکی از سخنگویان برنامه جهانی غذا درباره وضعیت سومالی به گاردین گفته است: «اثرات میان‌مدت بحران اوکراین دلیل دیگری است تا ما درباره وضعیت امنیت غذایی در سومالی به شدت نگرام باشیم.»

بحران اوکراین، نه فقط کشورهای فقیر، که حتی کشورهای برخوردارتر آفریقا را هم به چالش کشیده است. برای نمونه در مصر، جایی که مردم به لطف یارانه‌های دولتی دهه‌هاست دسترسی همیشگی به نان ارزان دارند، قیمت‌ها به خاطر جنگ در حال افزایش است. دلیل آن هم، افزایش قیمت گندم در پی جنگ اوکراین است. مصر، بزرگ‌ترین واردکننده گندم دنیاست و اتکای زیادی هم به واردات از کشورهای روسیه و اوکراین دارد که بزرگ‌ترین صادرکنندگان گندم دنیا هستند. مصرف‌کنندگان در این کشور، همین حالا اثر این جنگ را بر کالاهایی که یارانه به آن‌ها تعلق نمی‌گیرند احساس می‌کنند.

این کشور سال گذشته ۷۰درصد گندم خود را از روسیه و اوکراین وارد کرد و بنابراین اولین چالش دولت، پیدا کردن جایگزینی برای واردات از این دو کشور است. اما کشورهای جایگزین هر کدام مشکلات و چالش‌های خود را دارند. برای نمونه، گندم فرانسه، کشوری که گفته است در این شرایط می‌خواهد در کنار مصر بایستد، از نظر مصری‌ها بسیار

زمین برای کشت ذرت و دیگر محصولات مشابه در کشت بهاره، به خاطر درگیری نصف شده است. در همین حال، دسترسی به میلیون‌ها تن محصول ذخیره شده در سیلوها که بخش بسیار زیادی از آن برای صادرات انبار شده‌اند، عملا غیرممکن شده است

نـم‌دار اسـت. محصـول دیگـر صادرکننـدگان بـزرگ مثـل اسـترالیا و کانـادا هـم بـه خاطـر بعـد مسـافت، آن هـم در شـرایطی کـه قیمـت سـوخت بالاسـت، قیمـت تمام‌شـده بالاتـری خواهـد داشـت.

دولـت مصـر در مـاه گذشـته بـه مـردم اطمینـان داده بـود کـه انبارهـای ایـن کشـور بـرای مصـرف ٤ مـاه گنـدم انبـار کرده‌انـد و در دولـت، انگیـزه و چشـم‌انداز سیاسـی مناسـبی بـرای تامیـن گنـدم وجـود دارد. حتـی اوضـاع کشـاورزی در داخـل ایـن کشـور هـم بهبـود پیـدا کـرده و بـر اسـاس گـزارش بلومبـرگ، انتظـار مـی‌رود برداشـت گنـدم در ایـن کشـور، نسـبت بـه سـال گذشـته، یـك میلیـون تـن بیشـتر باشـد.

امـا افزایـش قیمـت ۱۰۰ دلاری هـر تـن گنـدم وارداتـی نسـبت بـه سـال گذشـته، احتمـالا در نهایـت دولـت را به‌ایـن سـمت خواهـد بـرد کـه از یارانه‌هـای گنـدم بکاهـد. امـا ایـن کار، در کشـوری کـه یـك سـوم جمعیـت زیـر خـط فقـر زندگـی می‌کننـد، می‌توانـد بسـیار چالش‌برانگیـز باشـد. سـازمان‌های بین‌المللـی، دربـاره حـذف یارانـه گنـدم در ایـن کشـور هشـدار داده‌انـد. کریسـتالینا جیورجیـووا مدیـر صنـدوق بین‌المللـی پـول در ایـن بـاره گفتـه اسـت: «وقتـی مـردم فقـط بـه خاطـر جهـش قیمت‌هـا نتواننـد غـذای خانواده‌هایشـان را تامیـن کننـد، راهشـان بـه خیابـان ختـم می‌شـود. چیـزی کـه دربـاره دردسـر می‌دانیـم ایـن اسـت کـه یـك جـا نمی‌مانـد، بلکـه بـه دیگـر نقـاط دنیـا سـفر می‌کنـد.»

کانادا، جای روسیه را می‌گیرد

کانادا، تولیدکننده بسیاری از کالاهایی است که روسیه صادر می‌کند و حالا کشورهای دنیا، خریدار محصولات کانادایی شده‌اند

فقط ۲هفته بعد از شروع تهاجم روسیه به اوکراین، وزیر کشاورزی برزیل در یک هواپیما در راه کانادا بود تا جلوی بحران غذایی در کشورش را بگیرد.

به گزارش وال‌استریت ژورنال، برزیل، یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان محصولات کشاورزی در دنیا، بیشترین کود وارداتی خود را از طریق روسیه و بلاروس تامین می‌کند. وقتی که‌این دو کشور به خاطر جنگ اوکراین صادرات را متوقف کردند، برزیل برای پر کردن جای خالی محصولات آنها، رو به کانادا برگرداند.

این سفر موفقیت‌آمیز بود و وزارت کشاورزی برزیل اعلام کرد قراردادی بلندمدت برای خرید پتاس و دیگر محصولات مشابه با کانادا بسته است. قبل از جنگ اوکراین، برزیل فقط ۳۶درصد پتاس خود را از کانادا وارد می‌کرد در حالی که بیش از نیمی از واردات خود را از طریق روسیه و بلاروس تامین می‌کرد.

افزایش علاقه جهانی به پتاس و دیگر کالاهای کانادایی، نشانه‌ای از این واقعیت است که جنگ اوکراین، مسیرهای تجارت جهانی را تغییر می‌دهد. کشورهایی که واردات فراوانی از روسیه داشتند، حالا به فکر جایگزین‌هایی در دیگر کشورها هستند و به همین خاطر است که نفت برزیل، پلاتین آفریقای جنوبی و گندم آرژانتین در بازار جهانی به یک باره قدر و ارزش بیشتری پیدا کرده‌اند.

در این میان، کانادا که اقلیم و ویژگی‌های جغرافیایی مشابهی با روسیه دارد، شرایط ویژه‌ای دارد چون کالاهای زیادی را تولید می‌کند که روسیه صادرکننده عمده آنها است. هر دو کشور در میان بزرگ‌ترین تولیدکنندگان نفت خام، اورانیوم، نیکل و پتاس هستند و در کنار اوکراین، صادرکنندگان عمده‌این محصولات به شمار می‌روند.

به همین خاطر است که خریداران برای جایگزینی خریدهای خود در بخش انرژی، غذا و مواد معدنی که به خاطر جنگ اوکراین به آنها دسترسی ندارند، به سمت کانادا چرخش کرده‌اند.

حتی برخی کشورها که تولید غذای داخلی دارند می‌خواهند از کانادا خرید کنند تا محصولات مازاد را انبار کنند و خود را در برابر هرگونه اختلالات اقلیمی و ژئوپولتیک ایمن کنند. مراد الخطیب مدیر اجرایی شرکت ای‌جی‌تی، که گندم و دیگر محصولات مشابه را از کانادا می‌خرد و به ۱۲۰ کشور صادر می‌کند گفته است: «تمام دنیا در حال آمدن به کانادا هستند.»

او گفته است محصولات زراعی کانادا در حال گرفتن بازار در کشورهایی مثل ترکیه، الجزایر و تونس هستند.

در همین زمینه، آرژانتین هم به یک باره مبدا خرید کشورهای زیادی شده است. گوستاوو ایدیگاروس، رئیس یک گروه غذایی که در کار تولید و صادرات غلات است، گفته است که‌ایمیل‌هایی از سوپرمارکت‌های زنجیره‌ای ایتالیایی و فرانسوی برای خرید روغن آفتاب‌گردان دریافت کرده است.

او گفته دولت‌های مصر و لبنان هم برای قراردادهای بلندمدت خرید گندم و ذرت از خود علاقه نشان داده‌اند.

مشتریان بزرگ هندی هم امیدوارند که آرژانتین شکاف ایجاد شده در تامین روغن سویا و آفتابگردان که آنها قبلا از اوکراین می‌خریدند را پر کنند.

یک مساله مهم این است که محصولات مشابه در کشورهای دیگر که قرار است جای کالاهای روس را بگیرند، چطور به خریداران جهانی تحویل داده می‌شود. برای نمونه، مس و نیکل که در روسیه تولید می‌شود، در استرالیا هم یافت می‌شود، اما این کشور، سالهاست بر خلاف روسیه، در معدن‌های این محصول سرمایه‌گذاری نکرده است و استخراج حجم بیشتر و از آن مهم‌تر، انتقال آن، چالشی بزرگ است. حتی کانادا هم که وضعیت بهتری از کشورهایی مثل استرالیا دارد، با موانعی مواجه است.

یکی از آن‌ها، نگرانی فعلان محیط زیست است که با احداث خط لوله‌های جدید برای انتقال نفت بیشتر مخالف هستند. یک مشکل دیگر در کوتاه مدت، این است که تولید گندم و غلات در این کشور، به خاطر خشکسالی سال گذشته به شدت کاهش پیدا کرده است و کارشناسان می‌گویند که تولید، در صورتی که امسال شرایط عادی شود به سطح سال گذشته خواهد رسید.

حتی شرکت‌های کشتی‌رانی هم با کمبود کانتینر مواجه هستند چون بیشتر کانتینرها به چین فرستاده شده تا تولیداتی که در سال‌های همه‌گیری کرونا انبار شده‌اند به بازارهای جهانی فرستاده شوند.

با این حال کانادا نسبت به دیگر رقبا، در جایگاه بهتری برای پر کردن جای خالی روسیه قرار دارد. افزایش قیمت کالاهایی مثل پتاس و نفت، سود زیادی به شرکت‌های تولیدکننده می‌رساند و آنها مصمم هستند در این زمینه سرمایه‌گذاری‌های بیشتری داشته باشند.

مساله دیگر، حجم بالای تقاضاست که کانادا را به سودهای کلان امیدوار می‌کند. جاناتان ویلکینسون وزیر منابع طبیعی کانادا گفته است کشورهای زیادی برای خرید محصولاتی مانند پتاس، اورانیوم و محصولات غذایی کشاورزی مراجعه کرده‌اند.

به خاطر همین شرایط است که یک شرکت مشاوره‌ای بازار سرمایه، در گزارشی به مشتریان خود گفته است که بورس کانادا، به یکی از بزرگ‌ترین نفع‌برندگان از تحریم اقتصادی روسیه تبدیل شود.

کانادا که اقلیم و ویژگی‌های جغرافیایی مشابهی با روسیه دارد، شرایط ویژه‌ای دارد چون کالاهای زیادی را تولید می‌کند که روسیه صادرکننده عمده آنها است. هر دو کشور در میان بزرگ‌ترین تولیدکنندگان نفت خام، اورانیوم، نیکل و پتاس هستند و در کنار اوکراین، صادرکنندگان عمده این محصولات به شمار می‌روند

پایگاه اطلاع رسانی

کالاخبر

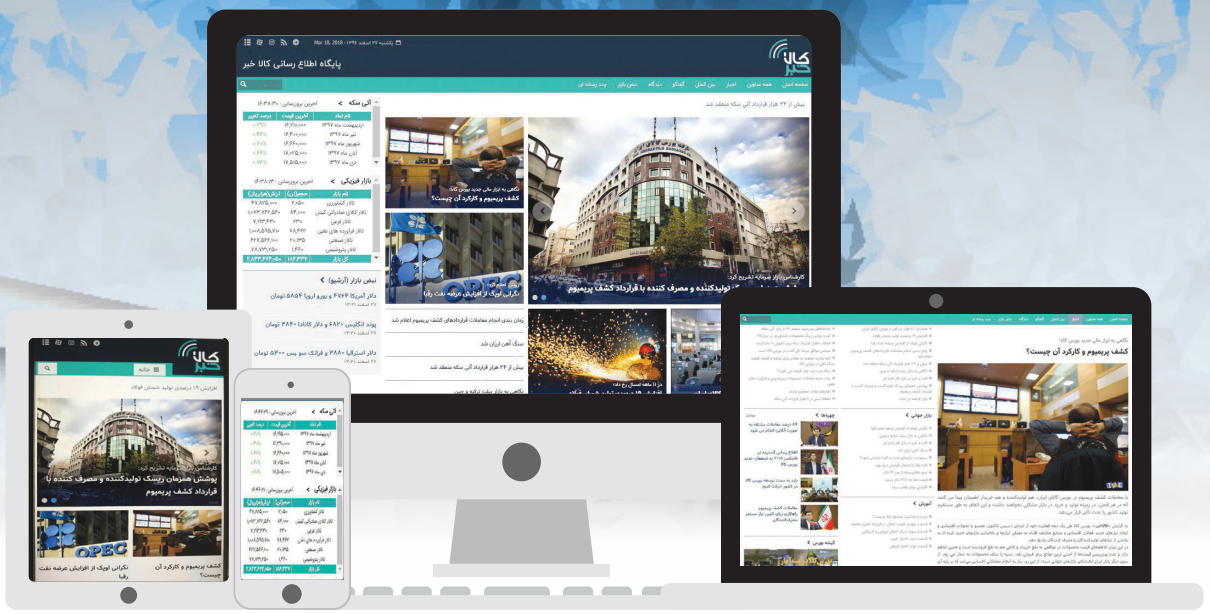

aparat.com/imereport

imereport

@imereport

www.imereport.ir

بازار را از وبگاه ما ببینید

- مرور تحولات بازار کالای ایران و جهان
- جدیدترین تحلیل‌ها از روند معاملات
- معرفی ابزارهای مالی بورس‌کالا
- انعکاس دیدگاه کارشناسان و مسئولان
- مشاهده لحظه ای قیمت آتی زعفران، زیره سبز و پسته
- مشاهده لحظه‌ای حجم معاملات بازار فیزیکی

بازار مشتقه

صنعتی

پتروشیمی

کشاورزی

نفتی

معدنی

بازار مالی

بورس کالای ایران

شرکت بورس کالای ایران

Iran Mercantile Exchange

www.ime.co.ir imereport @kalakhabar imereport.ir

تهران،خیابان آیت الله طالقانی، نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱

تلفن: ۲-۸۵۶۴۰۰۰۰ نمابر: ۸۸۳۸۳۰۰۰